

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Andra kammaren.

Nr 17.

Onsdagen den 14 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

I enlighet med därom den 7 innevarande mars fattat beslut företogs nu val av ej mindre tjugufyra valmän för utseende av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor, än även sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

valmän:

herr *Bengtsson* i Kullen,
» *Borggren*,
» *Brännberg*,
» *Bäcklund*,
» *Eriksson* i Stockholm,
» *Fast*,
» *Hansson* i Stockholm,
» *Hedström*,
» *Heiding*,
» *Jansson* i Edsbäcken,
» *Jeppsson*,
» *Johansson* i Uppmälby,
» *Johansson* i Edsbyn,
» *Johansson* i Väby,
» *Kloo*,
» *Larson* i Tönnersa,
» *Lindman*,
» *Lovén*,
» *Persson* i Falla,
» *Ryberg*,
» *Rydén*,
» *Schill*,
» *Weibull* och
» *Wikström*,
var och en med 111 röster, samt

suppleanter:

herr *Norsell*,
» *Bernström*,
» *Bodén*,
» *Lundqvist* i Baggarbo,
» *Englund* och
» *Paulsen*,
var och en med 48 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 2.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omnämnda valen.

§ 3.

Herr statsrådet *von Stockenström* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 162, angående förlängd giltighetstid för avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket;
nr 163, angående utbyte av mark mellan kronan och staden Eslöv;
nr 166, angående nedskrivning av vissa från lånefonden för mindre linberedningsanstalter beviljade lån m. m.;
nr 167, angående understöd i anledning av skador till följd av Vänerns översvämning; och
nr 168, angående ytterligare statsgaranti för centralkassornas för jordbrukskredit förbindelser.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande Kungl. Maj:ts propositioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet propositionen, nr 144, angående viss ändring i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa, i vad angår hydreringsprodukter av naftalin;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 147, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse; och

nr 157, angående fortsättande av aktiebolaget Jordbrukarbankens rörelse;

till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 158, med förslag till förordning angående förfarandet i vissa fall vid oriktig avgiftsberäkning hos tullverket; och

nr 159, med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 4 i förordningen den 15 november 1912 (nr 298) om provianteringsfrilager;

till statsutskottet propositionerna:

nr 155, angående vissa byggnadsarbeten för arméns truppförband; och

nr 156, angående inköp av egendomen Gustafshög till bränsledepå för flottans station i Stockholm;

till bankoutskottet propositionen, nr 142, angående pension åt f. d. vice professorn vid konsthögskolan A. Tallbergs änka Greta Kristina Katrina Tallberg, född Santesson;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 151, med förslag till lag om tillägg till 5 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister; samt

till jordbruksutskottet propositionen, nr 152, med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 och 19 §§ i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske.

Vid härfpå skedd föredragning av propositionen nr 161 angående anslag till bekämpande av arbetslösheten begärdes ordet av

Herr **Järte**, som yttrade: Herr talman! Jag anhåller, att tiden för avgivande av motioner i anledning av denna proposition måtte utsträckas till det

plenum, som inträffar näst efter tjugonde dagen från propositionens avlämnande i kammaren.

Kammaren beslöt överlämna ifrågavarande proposition till statsutskottet, varjämte det av herr Järte gjorda yrkandet blev av kammaren bifallet.

§ 5.

Vidare föredrogs var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 443 av herr *Järte m. fl.*;

nr 444 av herr *Forssell*; och

nr 445 av herr *Järte m. fl.*; samt

till behandling av lagutskott motionen nr 446 av fröken *Wellin*.

§ 6.

Konstitutionsutskottets nu föredragna utlåtanden nr 7 och 9 bordlades åter.

§ 7.

Föredrogs vart för sig första lagutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 § lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om meddelande av rättegångsfullmakt genom telegram; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 27 kap. 5—7 och 13 §§ rättegångsbalken m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8.

Härefter föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar. Därvid yttrade

Ang. ändring i lagen om ekonomiska föreningar.

Herr **Lindqvist** i Halmstad: Herr talman! Jag har icke begärt ordet för att göra något annat yrkande, än vad utskottet här har gjort, utan jag har endast begärt ordet för att med några få ord motivera den blanka reservation, som jag låtit anteckna vid detta utskottsutlåtande.

Det föreliggande förslaget om ändring i vissa delar av lagen om ekonomiska föreningar innebär bland annat, att föreningarna skola få rätt att överflytta medlemmarnas beslutanderätt å fullmäktige. Mot detta förslag har jag ingenting att erinra. Allt eftersom vi fått så stora ekonomiska föreningar, att det icke gått att samla föreningsmedlemmarna till möten för att där besluta, har det ju visat sig nödvändigt att redan med nu gällande föreningslag på många ställen överflytta medlemmarnas beslutanderätt på fullmäktige. Man jag har för min del ansett, att man utan fara för att träda någons rätt för nära kunde taga steget fullt ut och icke göra, som man här i förslaget gjort, då man stadgat en viss begränsning enligt 39 a §. I det föreliggande förslaget har en inskränkning gjorts, när det heter, att de ärenden, som avhandlas i 42 §, 1 mom., icke må få avgöras av fullmäktige. I det förslag, som remitterades till lag-

Ang. ändring
i lagen om
ekonomiska
föreningar.
(Forts.)

rådet, var icke detta undantag gjort. Men lagrådet gjorde vissa erinringar, som hade till följd, att Kungl. Maj:t sedan vidtog den förändring, som nu innefattas i nyssnämnda 39 a §.

Det torde vara en ren omöjlighet för föreningar, vars medlemsantal uppgår till både tjugo och trettio tusen, att kunna samla desamma till ett föreningsmöte och där besluta om föreningens angelägenheter. Och skulle det finnas den möjligheten, så tror jag likväl icke, att den enskilda medlemmens rätt skulle bli bättre tillgodosedd, än vad den kan bli genom fullmäktige, även om man i stället för att försöka samla så stort antal medlemmar till möten skulle försöka sig på referendum för att på så sätt låta medlemmarna ge sin mening tillkänna. Jag tror, som sagt, icke heller, att den utvägen bättre skulle tillgodose medlemmarnas intressen, än om man låte även dessa frågor överlämnas till fullmäktige.

Då man väl har anledning att tro, att inom en icke allt för avlägsen framtid hela föreningslagen måste upptagas till granskning för eventuell revision, har jag endast vid detta tillfälle velat ha min särmening antecknad till protokollet och har, herr talman, som jag förut sagt, intet annat yrkande att göra nu än om bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Ang. Islands
upptagande
i den nordiska
postunionen.

Vid föredragning härpå av andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion angående Islands upptagande i den nordiska postunionen, begärdes ordet av motionären.

Fröken **Wellin**, som anförde: Herr talman! Av till utskottets utlåtande fogad bilaga framgår, att kungl. generalpoststyrelsen redan elva dagar, efter det motionen väcktes, upptagit förhandlingar med Islands postförvaltning i med motionen avsett syfte. Vid sådant förhållande har jag endast att uttrycka min glädje och tillfredsställelse över att det med motionen åsyftade ändamålet tydligen inom en snar framtid kan bli realiserat, och att sålunda allt vad göras kan från svensk sida göres för att ett närmande till detta vårt nordiska frändefolk skall komma till stånd även i detta avseende.

Jag har under sådana förhållanden, herr talman, intet som helst yrkande att göra.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 10.

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av väckt motion om viss utsträckning av den proportionella valmetoden vid val inom lands- samt stads- och kommunalfullmäktige m. m.; och blev utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 11.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 6, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Anderson** i Råstock, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att förevarande statsutskottets utlåtande nr 6 måtte på det sättet före-

dragas, att endast numren och kantrubrikerna vid de olika punkterna behöva uppläsas, allt i den mån icke annat föredragningsätt särskilt påkallas.

Denna hemställan bifölls.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 3—6.

Lades till handlingarna.

Punkterna 7—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17, angående anslag till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar å landsbygden.

*Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.*

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 19 av sjätte huvudtiteln föreslagit riksdagen att till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar å landsbygden för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 19,800,000 kronor att direkt utgå av automobilskattemedel.

I samband med förevarande förslag hade utskottet till behandling förehåft följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

inom första kammaren nr 147 av herr *Alexander Nilsson m. fl.*; samt

inom andra kammaren:

nr 31 av herr *Sandberg*;

nr 58 av herr *Jeppsson m. fl.*;

nr 156 av herr *Bengtsson i Kullen m. fl.*;

nr 221 av herr *Persson i Trången m. fl.*;

nr 241 av herr *Göranson*; samt

nr 338 av herrar *Lindgren* och *Johansson i Kälkebo*.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

I) a) till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar å landsbygden för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 19,800,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel;

b) avslå motionen II: 338;

c) avslå motionen II: 241; och

d) avslå motionerna I: 147 samt II: 58 och 221; samt

II) i anledning av motionerna II: 31 och 156 medgiva, att statsbidrag finge, efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande, av automobilskattemedel utgå jämväl för lösen av mark, vars förvärvande kunde för vederbörande ort ställa sig i särskilt hög grad betungande såsom exempelvis åker, äng eller trädgård, så ock för lösen av byggnad, som befundes hinderlig för vägs breddning eller omläggning eller vars undanskaffande kunde vara angeläget för tillgodoseende av trafiksäkerheten.

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

Vid denna punkt voro fogade reservationer:

beträffande I) b) av utskottets kläm av herr *Olsson* i Kullenbergstorp;
samt
beträffande frågan om höjning av bidraget från automobilskattemedel för
vägunderhåll

av herrar *Bergqvist, C. Petrus V. Nilsson, Clemedtson, Ernfors*, andre vice
talmannen *Nilsson* i Bonarp, *Bengtsson* i Norup, *Olsson* i Blådinge, *Olsson* i
Kullenbergstorp och *Anderson* i Storegården, vilka ansett att I) d) av utskot-
tets kläm bort lyda sålunda:

d) i anledning av motionerna I:147 samt II:58 och 221, besluta att 3 § 1
mom. i förordningen den 28 maj 1926 om fördelning av automobilskattemedel
skulle hava följande lydelse:

1 mom. Av landsbygdens andel av skattemedel fördelas åttiofem procent på
följande sätt:

a) Till väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll
medelst väggkassan, utgår bidrag med trettio procent av distriktets verkliga
kostnad — — — byggande av väg.

Till grund — — — förklaras förverkad.

b) Vad av — — — särskilda län; samt

av herr *Rydén*.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **Jeppsson**: Herr talman! Vid föreliggande punkt av utskottets ut-
låtande finnes fogad en reservation av åtskilliga av utskottets ledamöter, däri
hemställes om en höjning av förut gällande bidrag från automobilskattemedel
för vägunderhåll från 20 % av underhållskostnaden till 30 %. Anledningen till
denna reservation torde, bland annat, hava varit en motion, avlämnad av un-
dertecknad med flera av denna kammars ledamöter, däri vi hemställa om höj-
ning av detta bidrag till 35 % av underhållskostnaden. Och varför vi gjort
detta, skall jag be att i allra största korthet få motivera.

Vi ha ansett, att då riksdagen i fjol gick in för att låta bestrida hälften av
statsbidraget för vägunderhållet med automobilskattemedel, så borde det också
vara rimligt och rättvist, att även hälften av de återstående 70 %, som förut
bekostats av de vägunderhållsskyldiga, skulle betalas med automobilskatte-
medel. Men riksdagen gick i fjol icke med på detta, varför vi ansett oss för-
anlåtna förnya vår framställning i år. Vi anse denna framställning vara så
mycket mera befogad, som det visat sig, att de stegrade underhållskostnaderna
till mycket stor del bero på motortrafiken, och det bör vara rimligt och rätt-
vist, att motortrafiken får betala, om icke hela kostnadsökningen, så åtminstone
en del därav.

Om man tittar litet på vad vägunderhållet kostat under de senaste åren,
kommer man till förvånansvärda siffror. Enligt vad som i fjol upplystes i den
kungl. propositionen angående denna sak uppgingo kostnaderna för vägunder-
hållet år 1919 till 9,284,000 kronor. Men i den statsverksproposition, som nu
föreligger till behandling, äro underhållskostnaderna beräknade till 35,000,000
kronor, alltså hava underhållskostnaderna på c:a 9 år nära fyrdubblats. Och
vad är det som föranlett detta? Ja, i den debatt, som fördes i fjol i denna
kammare, upplyste statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, att han
för sin del ansåg, att vägunderhållskostnaderna till minst 75 procent föran-
leddes av motortrafiken. Alltså, om vi säga, att vägunderhållskostnaden näst-
kommande år, såsom här beräknats, uppgår till 35 miljoner kronor, så skulle

icke mindre än 75 % därav beräknas bli orsakade av motortrafiken, eller i runt tal 26¹/₂ miljoner kronor.

Huru stort bidrag lämnar nu motortrafiken av dessa 26¹/₂ miljoner kronor ökade kostnader till väghållningsdistrikten? Enligt utskottets förslag skulle motortrafiken bidraga med 20 procent av vägunderhållskostnaderna, alltså på 35 miljoner kronor, som vägunderhållskostnaderna äro beräknade till, skulle motortrafiken bidraga med 7 miljoner kronor. Medan motortrafiken förorsakar en utgiftsökning på lågt räknat 26¹/₂ miljoner kronor, skulle den således enligt utskottets förslag bidraga med endast något mer än en fjärdedel. Enligt min motion, som även i år går ut på ett bidrag av 35 procent av underhållskostnaderna, skulle motortrafiken få bidraga med 12¹/₄ miljoner, alltså icke ens så mycket som hälften av den ökade kostnad, som den förorsakar vägunderhållarna, och enligt reservationen skulle motortrafiken bidraga med 30 procent, vilket på 35 miljoner gör 10¹/₂ miljoner.

Jag vill fråga: kan detta vara något som helst orimligt krav från väghållarnas sida, att man i anledning härav begär, att motortrafiken skall betala ungefär hälften av den verkliga ökning i utgifter som den förorsakar? Detta har utskottet dock icke kunnat vara med om, och man anför som motivering för bibehållande av de i fjol beslutade 20 procenten, att dessa 20 procent ännu icke hava vunnit tillämpning, man vill därför avvakta och se, huru det går. Ja, men om man i likhet med mig är övertygad om att det beslut, som fattades i fjol, icke innebär en riktig avvägning av dessa procentsatser, då kan jag icke se annat, än att riksdagen har all anledning att, redan innan det i fjol fattade beslutet börjar att tillämpas, gå in för en justering av detsamma, så att bidraget ligger närmare vad jag anser vara det riktiga i fråga om bilskattemedlens fördelning till vägunderhållet.

Jag får kanske anledning att senare bemöta vad som kommer att anföras från utskottets sida, och därför skall jag nu icke taga tiden i anspråk ytterligare, utan ber, herr talman, att med stöd av den motivering, som jag här framfört, få yrka bifall till den av herr Bergqvist m. fl. vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Jag skulle naturligtvis helst velat yrka bifall till den av mig m. fl. avgivna motionen, men då jag tror, att möjligheterna att för ett sådant yrkande uppnå majoritet i och för sig icke äro så stora som möjligheterna att uppnå majoritet för den nyssnämnda reservationen, så skall jag, herr talman, för närvarande åtnöja mig med att yrka bifall till denna reservation.

I detta yttrande instämde herrar *Björnberg, Olsson* i Ramsta, *Schill, Jönsson* i Boa, *Gardell* i Gans, *Olsson* i Rimforsa, *Osberg, Lundén, Olsson* i Broddbo, *Johansson* i Edsbyn, *Sandberg* och *Bergström* i Bäckland.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Vi ha litet för fort kommit fram till denna punkt, beroende på att det var omöjligt att uppe i kammaren höra ens numren på rubrikerna, som lästes upp. Men den saken får väl rättas till i en annan ordning, kanske genom beslut i medkammaren.

Beträffande den föreliggande punkten vill jag säga, att personer, som ha gammal erfarenhet såsom vägdistriktsoförförande, ha suttit i statsutskottets fjärde avdelning och räknat ut, att om man nu ökar procentsatsen på det sätt, som den siste ärade talaren så livligt pläderade för, nämligen i enlighet med reservationen, så kan det hända, att det till slut icke blir någonting över för vägförbättringar. Härtill kommer, att då fjolårets beslut ännu icke hunnit praktiseras ett enda år, ansågo vi i fjärde avdelningen, att det var för tidigt att komma med en justering av detsamma innan man vet, hur det kommer att verka.

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

Man finner av den kungl. propositionen nr 175 för i fjol, att då tillgängliga siffror — om de än icke äro så nya — äro tillräckligt vägledande för att ge möjlighet att bedöma, hur långt bilskattemedlen skulle räcka, om man ginge in för den påyrkade förhöjningen av procentsatsen. Fakta finnas angivna i proposition på sidan 17, men jag skall icke läsa upp dem, ty jag vet av erfarenhet, att det är lönlöst här i andra kammaren att i detta fall försöka resonera om fakta. Därför hänvisar jag endast till propositionen nr 175 till 1927 års riksdag, som man själv kan taga del av. Samma saker framhöllos i debatten om denna sak i fjol, men det oaktat beslöt denna kammare att höja procentsatsen. Nu vill man, innan beslutet ens är tillämpat, höja den igen. Jag frågar: när och i vilket spörsmål brukar riksdagen bära sig åt på det sättet?

Jag skulle icke ha någon anledning att sätta mig emot en omläggning av denna procentsats, om det icke vore så, att jag fortfarande håller på att man bör rätta sig efter dem, som här ha den största möjligheten att överblicka saken och som bäst känna till behoven i de olika länen, d. v. s. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och Kungl. Maj:t. Fastän jag tillhör de inkomsttagare, som bliva mycket hårt klämda av vägs-katten på grund av den omläggning, som skedde i fjol, nödgas jag hålla på ordning och reda, så att man vet vad man gör, när man beslutar. Och, mina herrar, ni veta icke detta, om ni antaga reservanternas förslag.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Det var en något underlig argumentering, som den föregående ärade talaren använde, då han sade, att det egentligen icke tjänar någonting till att här i kammaren yttra sig om fakta. Jag förstår då icke, varför den ärade talaren själv så ofta yttrar sig. Jag trodde icke, att någon ledamot i kammaren skulle slunga oss i ansiktet, att vi icke sätta oss in i fakta. Så svaga trode jag icke, att vi riksdagsmän voro, att vi skulle få ett sådant betyg av en person, som intar ställningen av statsutskottets vice ordförande.

Den ärade talaren förklarade, att man borde ha erfarenhet, innan man ändrade en sak. Ja, erfarenhet har man här mycket lätt, bara man med pennan gör en uträkning efter de siffror som finnas. Den ytterligare motiveringen för ett eventuellt bifall till reservanternas förslag bestod kommunikationsministern i fjol. Av honom fingo vi tillräckligt bärande skäl i det hänseendet.

Den förste ärade talaren räknade med att vägunderhållet skulle kosta 35 miljoner kronor om året. Så vitt jag icke minnes fel, ansåg emellertid herr statsrådet, att om samtliga väghållningsdistrikt övertog vägunderhållnings-skyldigheten, så att det icke komme att bli fråga om något naturaunderhåll, skulle kostnaden gå upp till 39 miljoner kronor. Därmed bli ju de summor än mera avskräckande, som distrikten få betala blott och bart för bilarnas skull. Visserligen menade den förste ärade talaren, att det som bilskatten bidrager med till vägunderhållet skulle röra sig om cirka 8 miljoner kronor på sin högsta höjd eller 7 miljoner kronor efter annan beräkningsgrund, men detta var i så måtto felaktigt, att man naturligtvis bör räkna även den del, som bilarna ge och som staten själv tager till sitt 15-procentsbidrag.

Nu säger man, att staten fortfarande bidrager med 30 procent. Ja, det är gott och väl, men på vad sätt? Jo, genom att man tager 15 procent av bilskattemedel, d. v. s. hälften av det nominella statsbidraget. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet förklarade i fjol, att det fanns icke minsta skäl för att regeringen ställde sig på den ståndpunkten, att en förhöjning av bilskatten skulle ske om ej staten finge minska sitt bidrag till vägunderhållet

med höjningen av bilskatten. Om man ser på saken i dess helhet, kommer man således icke ifrån, att de facto innebar regeringsförslaget, att man tog tillbaka 15 procent av statsbidraget. Ty så länge det icke kan visas, att hela bilskatten, innan staten tagit den anpart som den lagt sig till med, uppgår till någorlunda den summa, varmed bilarna verkligen förstöra vägarna, så länge kan man icke bestrida, att ej, så att säga, staten direkt kryper undan i detta fall. En annan sak hade varit, om bilskatten hade givit så stort belopp, att detsamma räckt till det underhållsbelopp, som man anser bilarna fördyra vägunderhållet med, och det då hade blivit något över. Då medger jag, att det varit ett riktigt resonemang, att staten fortfarande ger 30 procent, men så är det icke nu. Om man gör riktiga beräkningar, kommer man till det resultatet, att även om väghållarna få 30 procent av bilskattemedel för vägunderhållskostnaden, ha de ändå det nöjet att betala cirka 9 miljoner kronor om året, för att bilarna skola gå fram på vägarna. Och med den kännedom, som vi ha om hur vägskatten utgår — trots den förändring, som gjordes i följe beträffande grunderna för densamma — måste man erkänna, att skatten icke utgår efter förnuftiga principer enligt nuvarande tidsförhållanden. Det var annorlunda förr, när jordbrukarna med sina dragare och sina vagnar slet på vägarna. Nu är ju detta en obetydlighet, ofta rätt och slätt ingenting, på många vägar. När vi se, att trots detta förhållande de vägunderhållningskyldiga i distrikten få satsa 9 miljoner kronor, tycker jag det icke är så orimligt, som den siste talaren påstod, att vi vilja ha till stånd en ändring.

Vad blir då skillnaden, reellt sett, om man stannar vid 20 procent eller om man tager 30 procent av bilskattemedel till underhållet? Jo, i senare fallet blir det givetvis mindre belopp till ombyggnader, hårdgörande av vägbanorna, permanenta beläggningar m. m. Kostnaden härför drabbar emellertid för närvarande väghållningsdistrikten allra minst med $\frac{1}{3}$, och det har ju tämligen allvarligt varit på tal, att väghållningsdistrikten icke skulle erhålla täckning för mer än hälften av dessa kostnader. I Malmöhus län har det i ett par distrikt hänt, att man förklarat, att om man icke kunde få större bidrag, ansåge man sig nödsakad att inhibera dessa arbeten. Det må bli hur som helst i detta fall, antingen $\frac{2}{3}$ eller hälften, så är det solklart, att utom de 4 miljoner kronor, som skillnaden här skulle utgöra, få väghållningsdistrikten dessutom offra 2 miljoner kronor — i lyckligaste fall — och i olyckligaste fall 4 miljoner kronor. Jag är icke motståndare till att dylika arbeten komma till stånd, men jag tror, att man bör vara något betänksam, innan man låter vägskatten springa i höjden, såsom nu sker.

Vägskatten är faktiskt den tyngsta av de skatter, som speciellt vi jordbrukare ha på kronodebetsedeln. I det väghållningsdistrikt jag tillhör har vägskatten i år utgått med 6 kronor per bevillningskrona för jordbrukarna, och naturligtvis ha dessa då kommit långt över den tiokronorsgräns, som det är fråga om, när det gäller bidrag av utjämningsmedel. Men det räknas aldrig ut vad jordbrukarna utan endast vad andra inkomsttagare få betala. Jag förstår sannerligen icke vad den siste talaren, som menade att han själv drabbades mycket hårt av vägskatten, kunde ha för bärande skäl för att vägskatten ovillkorligen skulle ställa sig högre än som är nödvändigt. Ville man detta, därför att även jordbrukarna skulle få än högre skatt? Var och en, som skall betala vägskatt, får ovillkorligen en högst avsevärd lindring enligt reservanternas förslag. Det blir säkert en utomordentligt dyr historia, om man skall forcera fram utbyggandet av våra vägar till verkliga automobilvägar med hård vägbana. Jag är som sagt icke motståndare till denna tanke, men man bör gå litet saktare fram. Och även om man säger, att det sedan blir billigare att underhålla vägarna, så måste man fråga sig, om det blir till större glädje för jordbrukarna, ifall de i stället få betala räntor och annuite-

*Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.*

(Forts.)

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Ports.)

ter på de stora lån, som måste upptagas för ändamålet. Det är sannernligen på tiden att vi en smula tänka oss för härvidlag, även om man icke får det så utomordentligt fint och bra, som man önskar.

I sammanhang härmed har även under punkten I) b) behandlats en motion, som går ut på att de vägdistrikt, som utgöra vägunderhåll in natura, måtte få samma bidrag av automobilskattemedel som de, som ha hela vägunderhållet övertaget av väggassan. Ja, vi ha stritt för den förändringen länge, men vi ha förlorat oupphörligt, och det finns icke någon sannolikhet för att det går oss bättre i dag. Jag har hållit på, att man åtminstone borde göra så mycket, att om väggassan övertager *en del* av vägarna att underhålla, skulle man för dessa få bidrag av automobilskattemedel på samma sätt som om den övertagit alla. Jag tror också, att vare sig slutresultatet av riksdagens behandling av detta ärende blir, att man beslutar 20 eller 30 procent, kommer det i varje fall att gå så, att vägunderhållet in natura i längden icke kommer att fortsätta. Man får också komma ihåg, att bidragen då hela väghållningen övertagits utgå till en del andra kostnader, som man icke ens får något statsbidrag för då väghållningen endast övertagits partiellt. Jag har alltid kämpat för att staten icke skulle göra en dylik kringgående rörelse utan direkt säga ut i väglagen, att man underkände vägunderhållet in natura. Nu tror jag emellertid, att vi kommit därhän, att frågan om en utjämning därvidlag bör avskrivas. Jag anser, att vi stå på en starkare ståndpunkt, om vi samlas kring reservationen och hålla på att 30 procent skola utgå av bilskattemedel.

Den föregående ärade talaren nämnde, att om beslut fattades om bidrag på 30 procent, skulle tillgängliga medel icke räcka till för förbättring av åtskilliga vägdistrikts vägar. Ja, men vi ha ju utjämningsbidrag, och vad skola de 15 %, som det där gäller, annars tjäna till? Skulle det visa sig några svårigheter i det fallet, tror jag heller icke det vore omöjligt, att man företog en förhöjning av procenttalet. Men vad skulle sådana svårigheter bero på? Jo, naturligtvis därpå, att det inom ett visst område bleve ett alltför litet antal bilar i förhållande till antalet bilar i hela landet. Ja, men då slitas ju och förstöras vägarna icke heller så mycket. Icke tror jag, att det finns något län, som speciellt har en invasion av ett *främmande* läns bilar. Jag anser därför, att den ärade talarens yttrande blott var ett skrämskott och att en utjämning mycket bra kan gå för sig på det sättet, att de län, där en massa bilar förstöra vägarna, verkligen erhålla ett någorlunda rimligt bidrag.

I denna fråga ha ju som bekant de socialdemokratiska ledamöterna varje gång opponerat sig mot en förändring, men jag kan knappast förstå, att de längre kunna hålla på därmed, blott för att de själva och deras kommittenter skola få nöjet att betala högre vägskatt. Man brukar ju säga, att det får gå galet för mig själv, bara det går grannen värre. Men det betraktelsesättet kan väl icke få gälla i detta fall. Nu erkänner jag, att det för jordbrukarna betyder relativt mera än för andra, om någonting åtgöres i detta fall, men det är av betydelse även för inkomsttagarna, om vägskatten skall utgå med, låt oss säga, 5 eller 10 öre mera per vägfyrek. Ty så *kan* det gå i vissa fall, det är ofrånkomligt. Det skall roa mig att se, om man på grund av den ståndpunkt, man hittills intagit, även i dag med öppna ögon röstar för en högre vägskatt, än som är nödvändigt. Jag tror, att om man anslår 10 eller 12 miljoner kronor till vägförbättringar, så är detta tillräckligt. Vi stå icke ut med att betala vägskatt i hastigare tempo, för såvitt det icke blir vida mera bilar i landet. Hela bidragsförhöjningen på tre års tid skulle enligt reservanternas förslag uppgå till 5 %; då man utgår från att vi först hade 10 % bidrag och vi reservanter nu begära 30 % bidrag, medan staten i fjol sänkte sitt bidrag med 15 %, så blir den verkliga höjningen endast 5 %. Herr kommunika-

tionsministern förklarade också i fjol, att han ansåg höjningen borde ske etappvis, i den mån bilskattemedlen ökades. I det hänseendet har jag nu gått herr statsrådets önskan till mötes. Det var icke minst på grund av statsrådets yttrande i fjol, som jag i statsutskottet ställde mig på den ståndpunkten, att man icke nu borde begära bidrag med 35 % utan stanna vid 30. Ty 5 % är väl den minsta etapp man kan begära.

Jag tror mig alltså för ögonblicket ha besvarat de flesta angrepp, som rikstatts mot vårt förslag. Jag vill än en gång understryka, att förslaget är byggt på herr kommunikationsministerns anförande i fjol, som jag fann alldeles utmärkt. Jag tycker då att det icke skulle vara en så farlig revolution, om man följde reservationen, och jag hoppas, att utskottets vice ordförande lugnar sig i fortsättningen och tror, att även fakta betyda något i denna kammare.

Herr talman! Jag yrkar avslag på utskottets hemställan och bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Med herr Olsson i Kullenbergstorp förenade sig herrar *Persson* i Fritorp, *Olsson* i Golvvasta, *Heiding*, *Olsson* i Högby, *Hammarlund*, *Andersson* i Ovanmyra, *Johanson* i Hallagården och *Eriksson* i Västbro.

Herr Bengtsson i Kullen: Herr talman! Den siste ärade talaren har just framhållit de synpunkter, som enligt min mening böra anläggas på denna fråga. Genom den år efter år allt mera tilltagande motortrafiken har vägunderhållet på landsbygden blivit ett mycket tungt åliggande. Detta gäller särskilt jordbruksfastigheterna på grund av den ännu gällande orättvisa beskattningsgrunden. Visserligen vunno vi förledet år en viss rättelse härutinnan, men det var blott en halv rättelse, som riksdagen då beviljade oss fastighetsägare. För närvarande förhåller det sig ju som bekant så, att medan en inkomsttagare betalar för vägunderhållet 1 krona, får en fattig jordbrukare betala 2 kronor 50 öre, alltså två och en halv gånger så mycket. En sådan orättvisa bör väl icke och får icke bli bestående i längden. Vid sistlidet års riksdag uttalades också, i enlighet med vad som förut framhållits från denna plats, att en utjämning måste komma till stånd mellan de olika beskattningsföremålen.

Enligt min mening innebär reservanternas förslag i någon ringa mån en rättelse härvidlag, och det är på grund härav, som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till den vid ifrågavarande punkt fogade reservationen.

Herr Bengtsson i Norup: Herr talman! Vi äro här i kammaren vana vid, att herr Anderson i Råstock kraftigt höjer sin stämma vid vissa frågors avgörande, och vi fatta det icke så, som om han menar något hotande med sin starka röst. Han menar ju även i detta fall väl, men jag vill säga, att då han gör gällande, att kammaren icke tager någon hänsyn till fakta, torde han vara bevisningsskyldig för ett sådant påstående, innan det kan gälla.

De skäl, som herr Anderson i Råstock anförde, torde kanske behöva bemötas något närmare. Han säger, att om bidrag skall utgå med 30 i stället för 20 %, så blir intet över till vägförbättringar. Ja, det är riktigt, att en minskning av vägförbättringarna komme att ske enligt reservanternas förslag, men det är just detta vi vilja. Vi anse, att man får gå fram i litet saktare tempo beträffande rätning av krökar å vägar, breddning av desamma o. s. v. Det är två bevekelsegrunder, som äro avgörande för oss i detta fall. Den ena är den, att då samtidigt som staten beviljar medel för ändamålet vägdistriktet måste upptaga lån för att komma ut med vad som svarar mot deras andel, följden blir, att vägdistriktet kunna årtionden framåt komma att hotas med dyrbara amorteringar och räntebetalningar, något som de icke ha rätt att lägga på

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.

(Forts.)

kommande släkten. Till allt annat, som åvilar kommunerna, såsom byggande av skolhus, ålderdomshem o. s. v., komma de dryga amorteringarna för ifrågavarande lån. Det andra skälet är det, att man borde efter förra årets omläggning av vägskattefördelningen ha haft rätt att vänta, att småbrukarna och de smärre inkomsttagarna landet runt, som få bära den dryga vägskattebördan, beretts någon nedsättning genom att man anlidade bilskatten i större utsträckning än hittills för vägunderhållet.

Därom torde väl alla vara överens, att när bilarna först kommo in i landet och belades med skatt, framstod det såsom icke mer än rätt och skäligt, att bilarna fingo vara med om att betala *underhållet* av vägarna. Hade man stått fast vid den tanken, hade mycket nu tett sig annorlunda på detta område. Det torde för litet var av riksdagens ledamöter vara känt, att det finns knappast någon skatt, som är så illa sedd som vägskatten. Mången tycker, att när han bara går på vägkanten och icke har så mycket som en dragkärra med sig, är det orimligt, att han skall betala 30 eller 40 kronor om året i vägskatt. Så resonera tusentals i vårt land, och det känns för dessa mycket betungande att av sin lilla inkomst nödgas använda så stor del till vägskatt. Vi reserverar vilja minska den utdebiterade skatten genom att öka bilskattemedlens användning till vägunderhållet.

Nu säger herr Anderson i Råstock, att det icke är rim och reson att ändra ett beslut, som tillkom förra året och som ännu icke vunnit tillämpning. Ja, detta uttalande är betecknande för motståndarna, och lika betecknande är också utskottets uttalande, när det säger, att frågan om en ytterligare höjning av förevarande bidrag lämpligen kan uppskjutas till en kommande riksdag. Utskottets försvarare har säkert icke tänkt på att de därmed givit ett indirekt erkännande av att rättvisan ligger på reservanternas sida. Det var helt visst icke många här i kammaren, som ej förra året, när beslut fattades om 20 % bidrag till vägunderhållet, trodde, att beslutet skulle tillämpas redan under detta budgetår. Men så blev icke förhållandet, utan tillämpningen kommer först nästa budgetår. Vi ha alltså under ytterligare ett år erhållit endast det lägre beloppet från bilskattemedlen. Det är då både rimligt och rättvist, att vi få en höjning på det sätt, som utskottet indirekt erkänt vara rättvist, att tillämpas redan nästa skatteår.

Jag har, herr talman, med det anförda sökt påvisa, att vi reserverar äro inne på rätta vägar. Vi anse, att man icke skall dröja till ett annat år med att tillämpa vad som är rätt och som utskottet erkänt vara rätt, utan det bör ske fortast möjligt.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Bergqvist m. fl., vid punkten fogade reservationen.

Herr Lindmark: Herr talman! Herr Anderson i Råstock påstod, att i händelse nu ifrågavarande höjning med 10 % skulle bifallas, inga belopp skulle återstå till vägförbättringar med stöd av automobilskattemedel. Det är speciellt mot detta påstående, som jag vill vända mig.

De 30 %, som sedan flera år tillbaka utgått till vägunderhållet, draga enligt sifferuppgifterna i statsverkspropositionen cirka 10¹/₂ miljoner kronor i kostnader. Med ledning härav är det en synnerligen lätt sak att kunna räkna ut, hur stor penningssumma det blir fråga om efter en förhöjning av 10 %; ökningen kommer att uppgå till 3¹/₂ miljoner kronor. Att denna ökning skulle betyda, att vissa väghållningsdistrikt skulle bli utan direkt bidrag till vägförbättringar, är fullkomligt oriktigt. Fördelningen mellan länen och vägdistriktet sker nämligen först efter det att penningar blivit avsatta till det gemensamma och allmänna vägunderhållet.

För landsbygdens del är det cirka 20 miljoner, som äro avsatta och finnas

till förfogande. Sedan man från denna siffra dragit de 20 %, som redan nu utgå från bilskattemedel, till vägunderhåll, vilket innebär 7 miljoner kronor, så återstå 13 miljoner kronor till grundförbättringar av vägarna. Ökar man dessa 20 % till 30 % skulle ändock återstå cirka 10 miljoner kronor till grundförbättringar. Det finns ganska stora områden i vårt land, som icke kunna tillgodogöra sig bilskattemedlens användning för dylika grundförbättringar, därför att vederbörande vägkassor varit så hårt anlitade redan förut, att den tredjedel av kostnaderna, som vederbörande väghållningsdistrikt alltid skola bidraga med, blir för dem en ganska tung börda.

Nu skulle man kunna säga, att alldenstund fjolårets beslut om 20 % bidrag till vägunderhållet ännu icke hunnit komma i tillämpning, skulle det vara skäl att icke nu gå in för en ytterligare höjning. Men man har också rätt att säga, att det bidrag av 20 %, som beslöts i fjol, var för lågt. Det förelåg också flera motioner här i kammaren om höjning till en större procent. Man kommer enligt min åsikt det riktiga och lämpliga närmare, om siffran sättes till 30 à 35 %. Det finns ett starkt motiv härför, nämligen den omständigheten, att vad som i våra dagar fördyrar vägunderhållet är just den starka biltrafiken. Om så icke vore fallet, skulle man icke våga påyrka denna ständiga höjning av procentbidraget av bilskattemedel. Men inför detta reella underlag, att kostnaderna bli så fabulöst stora tack vare biltrafiken, är det icke mer än berättigat, att de medel, som stå till förfogande av bilskattemedel, komma vägdistriktet direkt till godo för vägunderhållet.

Mig synes, att det är starka skäl, som tala för att vi redan nu gå in för de föreslagna 30 %, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Bergqvist m. fl. avgivna, vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr Persson i Trången: Herr talman! Jag har jämte en del andra kammarledamöter i motion framställt förslag om höjning av procenten av bilskattemedel till vägunderhållet från de nuvarande 20 % till 35 %. I motionen har åberopats de oerhörd ökade kostnader, som tillstött och som medfört, att vägdistriktet i stor utsträckning orsakats stor skuldsättning som hårt, i första hand genom åsamkade ränteutgifter, tynga vägdistriktskassornas stater och utdebiteringar. Vi ha ansett, att då bilskattemedlen i mycket ringa grad hittills lagts på det direkta vägunderhållet, skulle man med den föreslagna ökningen av anslaget kunna i någon mån lindra den skuldsättning, som blivit en följd av det starkt ökade vägunderhållet.

Då emellertid reservationerna och jämväl flera andra talat för en siffra av 30 %, förutser jag, att det är ingen idé att hålla på motionens krav på en ökning till 35 %. Jag och mina medmotionärer vilja alltså frånträda yrkandet i motionen och biträda reservationernas förslag, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Herr andre vice talmannen Nilsson: Herr talman! Skulle man våga draga någon slutsats av den hittills förda överläggningen i denna fråga, skulle det väl vara den, att reservationen blir bifallen med stor majoritet. Icke mindre än sex talare ha nämligen yttrat sig för densamma, under det allenast en — visserligen statsutskottets vice ordförande — uttalat sig däremot. Men det är ju icke säkert, att de talare, som uppträtt för reservationen, äro exponenter för uppfattningen i kammaren.

Då man går att bedöma spörsmålet, bör man göra klart för sig, huruvida det nu utgående bidraget av bilskattemedel till vägunderhållet kan anses utgöra en ekvivalent för den slitning, som bilarna förorsaka vägarna. Är detta förhållandet, böra vi som representera väghållarna vara nöjda och vidbliva

*Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil
trafik.
(Forts.)*

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

status quo. Men jag tror, att vi alla äro övertygade om att så icke är fallet. Vi ha ett kraftigt vittnesbörd därom i herr kommunikationsministerns eget uttalande under remissdebatten vid riksdagens början, då herr statsrådet meddelade, att trafiken på vägarna utgjordes till icke mindre än 90 % av bilar och endast till 10 % av hästskjutsar. Är detta riktigt, och därpå har jag icke anledning att tvivla, då är det ju uppenbart, att det nu utgående bidraget av bilskatten icke på långt när täcker den merkostnad i vägunderhåll, som uppkommer genom biltrafiken.

Man kan fråga sig: varför reser man motstånd mot den framställning, som har gjorts av motionärerna och vilken med viss modifikation biträts av reservanterna? Ett bifall härtill ökar icke skatten för någon. Men den kommer att lindras, visserligen mest för jordbruksinnehavare, men även för löntagare och för inkomsttagare på landsbygden. Reservanternas förslag innebär icke någon ökning av skattebördan, utan det innebär en lättnad på alla kanter.

Statsutskottets ärade vice ordförandes huvudargument var ju i själva verket, att han ansåg, att tidpunkten för att åvägbringa den nu ifrågasatta ökningen av statsbidraget icke är för handen. Ja, naturligtvis kan man resonera på det sättet, men finner man åter den nuvarande anordningen otillfredsställande — att den tränger till en rättelse och en jämkning — då får jag säga, liksom herr Bengtsson i Norup för en stund sedan sade, att ett uppskov icke är befogat.

Det är från denna utgångspunkt som jag icke har tvekat att, då frågan förelåg till handläggning i statsutskottet, ställa mig på reservanternas sida, och jag har icke av den här i dag förda överläggningen kunnat komma till annat resultat, än att den uppfattningen alltjämt är riktig.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid statsutskottets utlåtande fogade reservationen.

Häruti instämde herrar *Magnusson* i Tumhult och *Gustafson* i Kasenberg.

Herr Paulsen: Herr talman! Det framhålles från alla håll, att det är bilarna, som förstöra vägarna, och jag skall villigt giva de herrar, som framföra denna mening, fullständigt rätt. Somliga vägar slitas till och med till den grad, att de måste hårdbeläggas, men skall en väg hårdbeläggas, då fordras det ett kraftigt statsbidrag för att kunna gå i land med det, ty eljest kunna icke väggassorna orka med det.

Hittills ha vi haft ett statsbidrag av två tredjedelar av kostnaden för permanent beläggning. Skall man nu öka statsbidraget för vägunderhåll, så är det fara värt, att man icke kan få så stort statsbidrag som hittills till permanent beläggning av vägarna. Skulle bidraget till permanent beläggning nedsättas t. ex. till hälften, så skulle därigenom praktiskt taget all permanent beläggning omöjliggöras, ty väggassorna kunna icke gå i land med kostnaderna, om de icke ha att påräkna två tredjedelar i statsbidrag.

Det är på dessa skäl, herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jeppsson: Herr talman! Det är egentligen ett uttalande av herr Anderson i Råstock, som föranlett mig att ånyo begära ordet. Herr Anderson i Råstock yttrade, att man inom utskottet ansåg sig kunna räkna med att om procenten höjdes från 20 till 30 procent, så skulle inom vissa län inga pengar bliva över till vägförbättringar.

Detta yttrande ger mig anledning att befara, att statsutskottets majoritet vid bedömning av denna fråga har utgått från alldeles felaktiga förutsättningar. Det förefaller mig, som om man inom statsutskottet hade räknat med att landsbygdens andel av bilskattemedlen först skulle fördelas på länsfonder

i förhållande till storleken av den ifrån de olika länens landsbygd inflytande bilskatten, och därefter skulle från dessa länsfonder bidrag utgå till underhåll på sätt här äskats. Jag har från en ledamot av statsutskottet fått bekräftat, att inom utskottet en sådan uppfattning varit tillfinnandes. Huruvida *samtliga* utskottsledamöter härutinnan varit av samma åsikt, vet jag emellertid icke. Under sådana förhållanden förvånar det mig icke, att statsutskottets majoritet kommit till det resultat, som den kommit till, och att man resonerat, som här har skett. Men detta är alldeles felaktigt, ty enligt gällande förordning angående fördelning av bilskattemedlen skall fördelningen av landsbygden tillkommande 80 % av bilskattemedel ske på följande sätt. Först avsättes 15 procent till den s. k. utjämningsandelen. Därefter skall av de återstående 85 procenten utgå bidrag till underhållskostnader med 20 procent av dessa kostnader, och först därefter skall fördelning av vad som sedan återstår ske mellan länsfonderna i förhållande till de belopp, som influtit i bilskatt från respektive läns landsbygd. Ju mer man höjer det direkta statsbidraget till vägunderhåll, desto större utjämning får man beträffande vägunderhållsbördan de olika väghållningsdistrikten emellan. Detta bör man särskilt beakta i de norrländska länen, där man har stora vägsträckor men liten andel i bilskattemedel, på grund av att därifrån inflytande bilskatt uppgår till relativt små belopp i förhållande till vägunderhållskostnaderna.

Så sade herr Paulsen i sitt anförande, att om procenten höjdes från 20 till 30 procent, skulle detta i allmänhet omöjliggöra för väghållningsdistrikten att utföra permanent beläggning av de starkast trafikerade vägarna, ty det skulle bli så litet medel över till vägförbättringar. Jag vill erinra herr Paulsen om att, ifall de siffror angående beräkningen av kostnaderna för vägunderhåll och angående beräkning av inflytande bilskatt, som finnas angivna i den kungl. propositionen, hålla streck, så skulle även med bifall till reservationen återstå något över 9 milj., noga räknat 9.3 milj. kronor, till permanent beläggning och annan grundförbättring av vägarna. Det är ju ett ganska avsevärt belopp och jag håller före, att även med dessa 9 miljoner skulle kunna utföras ganska effektiva vägförbättringar.

En annan sak är, att det icke är skäl i att forcera vägförbättringen i hastigare tempo, än trafiken absolut kräver, ty det är den skillnaden, att de medel, som gå till de direkta underhållskostnaderna, minska utgifterna för de väghållningsskyldiga i distrikten, men de medel, som gå till förbättring av vägarna, öka utgifterna för de väghållningsskyldiga, därför att de väghållningsskyldiga i regel själva få betala en tredjedel av kostnaderna för vägförbättringen plus eventuell kostnad för marklösen. Jag håller därför före, och jag tror, det är flera än jag, som dela den åsikten, att man kan låta sig nöja med den takt, vari vägförbättringarna kunna försiggå även med den beskärning av bilskattemedlen, som en höjning av 30 procent av underhållsbidraget medför. Det är ju dock icke så, att vi behöva grundförbättra *alla* våra vägar nu omedelbart, utan man får taga det efter hand, som man orkar med det. Man får även tänka på de väghållningsskyldiga, som skola betala sin tredjedel av vägförbättringskostnaderna. Vad särskilt angår permanent beläggning, ligger saken på det sättet, att permanent beläggning bör utföras, när det visar sig, att räntor och skälig amortering sammanlagt uppgå till lägre belopp än underhållskostnaden.

När den förutsättningen föreligger, då blir nog permanent beläggning införd, även om riksdagen skulle bifalla det yrkande, som jag har tillåtit mig framställa och vilket jag, herr talman, fortfarande vidhåller.

Herr Kristensson i Göteborg: Herr talman! Det är verkligen en egendomlig politisk situation, vi ha för närvarande. Här finnes en folkfrisinnad rege-

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.

(Forts.)

ring, om jag ej är fel underrättad, men det folkfrisinnade partiet har mangrant motionerat om ändring i den proposition, som av dess egen regering framlagts. Och här står den ene folkfrisinnade talaren efter den andre och talar om att regeringen och statsutskottets majoritet, som äro på samma linje, utgå från felaktiga förutsättningar.

Nu är tyvärr herr kommunikationsministern sjuk, annars skulle han säkert levererat en ordentlig batalj i dag i den här frågan. Men han höll under remissdebatten ett anförande, som jag skall bedja att delvis nu här få återge. Han vände sig emot herr förste vice talmannen och yttrade bland annat: »Jag ber i detta fall få erinra om några siffror, som jag nämnde vid förra årets riksdag. Hade man då, som regeringen föreslog, höjt underhållsanslaget till 15 %, så skulle till vägförbättringar på längre sikt återstått ett belopp av 14.6 miljoner kronor, vilket var lika med det belopp, som för samma ändamål stått till förfogande föregående år, och som, enligt vad erfarenheten visat, skulle särskilt för Norrlands del varit ganska knappt. Riksdagen höjde dessa 15 % till 20 %, och därav följde naturligtvis, att det belopp, som kommer till godo för vägförbättringar, också blir något mindre, än jag då uppgav.» — Så gör han en beräkning rörande dessa 20 % och kommer till det resultatet, att han får betydligt mindre till vägförbättringar på lång sikt, än han tidigare räknat med. — Därefter går han vidare och säger, att, om man går in för en ökning upp till 35 %, kommer underhållsbidraget att ökas med 3,600,000 kronor och fördelningen av summan 19,800,000 kronor blir då den, att 10,400,000 kronor gå till underhåll och 9,400,000 till vägförbättringar. »Denna summa — det kan jag icke underlåta att här påpeka —» säger kommunikationsministern, »blir synnerligen knapp i förhållande till det föreliggande behovet, och särskilt för Norrland med dess stora behov av väg- och broförstärkningar kommer en verkligt kritisk situation att inträda, vilket måhända nödvändiggör, att man återigen måste ta upp frågan om en rättvisare fördelning mellan länen.» — Då den nästföregående talaren ville vinka till norrlänningarna och bedja dem biträda hans yrkande, undrar jag, om icke kommunikationsministern sitter inne med bättre sakkunskap på detta område och om icke han tecknat bilden rätt, då han förklarar, att det för Norrland skulle inträda en kritisk situation. — Men han går vidare och säger, att det är onödigt, att innevarande års riksdag beslutar ändring i denna punkt, därför att man mycket väl kan vänta till nästa års riksdag och fatta beslut då. Man hinner icke, även om det fattas beslut i år, effektuera beslutet en enda dag tidigare, än om man tar upp frågan till behandling vid nästkommande års riksdag. Jag skall bedja att få citera ordagrant vad kommunikationsministern yttrat: »Vill man nu en ytterligare förhöjning av dessa 20 % till nästa, d. v. s. 1929 års fördelning, så är detta en fråga, som kan behandlas vid 1929 års riksdag och då hinner i god tid beslutas i och för ikraftträdande den 1 juli 1929. Anledning att taga upp denna fråga vid förevarande riksdag skall endast föreligga för det fall, att man hade för avsikt att ändra föregående års riksdags beslut om 20 %, innan det någonsin kommit i tillämpning. Regeringen har naturligtvis icke satt såsom sin uppgift att föreslå ändring av ett riksdagsbeslut, innan det ännu hunnit prövas. Enligt min uppfattning skulle det icke skada att verkligen få ett års erfarenhet på detta område, där behoven för olika delar av landet dock äro så väsentligt olika.»

Emot ett så sakligt och starkt anförande av vederbörande departementschef i en fråga, beträffande vilken riksdagen förra året fattade ett beslut, som ännu icke hunnit tillämpas, bör väl riksdagen icke besluta att redan i år ändra procenten, och detta så mycket mindre, som man vid nästa års riksdag kan ändra denna procentsats, ifall förhållandena då skulle ligga så till, att det skulle vara sakligt berättigat.

Jag har lyssnat till debatten i dag och verkligen icke kunnat finna ett enda skäl, varför man gentemot kommunikationsministern nödvändigt skall forcera fram en ändring av beslutet innevarande år. Jag har ju ingen särskild anledning att yrka bifall till den nuvarande regeringens propositioner, men jag gör det i alla de fall, där jag finner, att regeringen har sakligt rätt, även om dess eget parti går emot regeringen.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Jag ber att få säga den siste aktade talaren, att vi i det frisinnade partiet icke äro så partibundna, att vi, när vi anse, att en departementschef begått ett misstag, icke söka rätta till det.

Nu har herr Kristensson gjort mig den tjänsten att läsa upp vad herr kommunikationsministern yttrade i remissdebatten, men hade han fortsatt att läsa i protokollet, så skulle han också kunnat finna, att kommunikationsministern blivit vederlagd. Herr kommunikationsministern blottade den gången en okunghet, som var nära nog oförsvarlig från hans sida, då han påstod, att det beslut, vi skola fatta i dag lika väl kan fattas vid en blivande riksdag. Jag erinrade honom då om att skall någon skattelindring äga rum, så måste därom beslut fattas i år, därför att vägdistrikten ha sina sammanträden i augusti månad. Då skola de göra upp staten, och det är då de, innan de göra upp staten, böra veta, om riksdagen anslår till vägunderhållet 20 eller 30 %.

Herr Kristensson yttrade vidare, att vid bifall till reservationen icke skulle återstå några medel för att åstadkomma vägförbättringar. Men, mina herrar, det är ju inte alls givet, att de anslag, som ställas till vägstyrelsernas disposition, och varigenom de slippa förmynderskapet från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, inom alla vägdistrikt skola gå till vägunderhållet. Nej, det ligger i distriktens fria skön — och det borde kommunikationsministern också ha fattat — att själva bestämma, hur stor del av de anslag, som överlämnas till deras förfogande, skall användas till vägunderhåll eller för vägförbättringar.

Nu har det varit så, att, därest ett vägdistrikt önskat erhålla bilskattemedel för vägförbättringar, så har distriktet i allmänhet måst bestrida $\frac{1}{3}$ av förbättringskostnaderna och då åtgår vanligen hela anslaget av bilskattemedel i närvarande stund till vägförbättringar. Därigenom har ju också riksdagens beslut, att bilskattemedlen skola användas till vägförbättring och vägunderhåll för att lätta den skattebörda, som uppkommit genom ökad slitning av vägarna på grund av automobiltrafiken, blivit fullkomligt illusoriskt.

Frågan får naturligtvis reduceras till vad den är, och jag ber att få understryka, att den berör icke det ringaste statsregleringen. Jag har anledning att framhålla detta, därför att jag erinrar mig, att efter en debatt i denna segslitna fråga, jag kom att beröra densamma med en högt aktad stadsrepresentant, och då jag påvisade för honom, att här gäller det icke alls ökade statsutgifter, så svarade han mig: varför röstade då stadsborna emot? Jag ber därför att få understryka, att det här icke har med statsregleringen att göra, utan det är uteslutande en landsbygdens enskilda angelägenhet. Frågan gäller således endast, hur de medel, som äro anslagna för vägunderhåll och för vägförbättringar, skola fördelas.

En sak ber jag särskilt få fästa uppmärksamhet vid, och det är, att på grund av 1927 års beslut ha ju repartitionstalen beträffande vägskatten omlagts. Därest man icke i år höjer den del av bilskattemedel, som ställes till väg-

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

styrelsernas förfogande — och jag tror icke 30 % räcker — så kommer vägskatten för icke-jordbruksfastighetsägare: prästerskapet, köpmän, skollärare och arbetare, att höjas. Det är därför av synnerligen stor vikt att i år hindra denna skattehöjning. Nu säger utskottet, att vi inte veta, huru denna skattehöjning kan verka. Det är mycket riktigt, men en av specialisterna på detta område inom finansdepartementet har i ett föredrag inför landstingskongressen framhållit, att, såvitt han kunde förstå, kommer 1927 års beslut att verka därhän, att vägskatten på icke-fastighetsägare på landsbygden komme att stiga med 25 %. Men tydligt är, att det kommer att ställa sig högst olika inom olika vägdistrikt.

Frågan ställer sig nu så, skall man forcera fram vägförbättringarna med påföljd att därigenom höja skatten för icke-fastighetsägare — fastighetsägarna ha ju fått en skattelindring på grund av 1927 års beslut — eller skall man gå med saktare fart i fråga om vägförbättringar och fördela dem på en längre tid? Utlänningar, som med bil befara våra vägar, lära förklara, att våra vägar äro bättre än vägarna i många andra länder. När vägarna äro tillfredsställande, vet jag inte, varför man skall höja skatten för att påskynda vägförbättringar.

Det beslut, som fattas, ifall riksdagen följer utskottets förslag, är ju typiskt för de fall, där riksdagen, för att använda herr Andersons i Råstock ord, icke vet vad den gör. Så har man handlat med avseende å kommunernas skolbyggnader och fattigvårdsanstalter, och nu går man att fatta ett liknande beslut, när det är fråga om vägskatten.

När jag såg statsutskottets utlåtande, så föreföll det mig, som om de hade rätt, som ansågo, att vägfrågor icke borde gå till statsutskottet, utan borde kvarstannat i jordbruksutskottet. Ty det egendomliga är, att utav de 24 ledamöter av statsutskottet, vilka behandlat denna fråga, äro icke mindre än 12 fullständigt oberörda av vägskatt; de äro stadsrepresentanter, det är således folk, som kanske icke ens vet, vad vägskatt vill säga; det är de, som ha varit med om att förestava utskottets beslut. En av stadsrepresentanterna, var nog lojal — en biskop i Norrland — att ställa sig på reservanternas sida, fastän frågan icke berörde honom.

Det synes mig som sagt egendomligt, att dessa herrar, som icke ha den ringaste beröring av denna svåra skatt, vilken trycker så hårt på landsbygdens folk, att det är de, som skola förestava, hur riksdagen skall fatta sina beslut. Jag ber likväl dessa representanter att tänka på sina kolleger på landsbygden, som komma att tryckas av skatten. Jag vill alltså be herr Kristensson att tänka på herrar skollärare, och jag vill be arbetarrepresentanterna att tänka, att denna skatt går ut över deras arbetskamrater, som komma att få ökade skattebördor. Såvitt jag förstår, är det rent orimligt, att riksdagen här indirekt skall pålägga landsbygdens befolkning en skatt, som är alldeles onödig, och detta bara för att påskynda väganläggningar, som gott och väl kunna gå i saktare takt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Lyckligtvis behöver jag ej engagera mig i stortvätten mellan förste vice talmannen och den frånvarande kommunikationsministern. Men icke vet jag, om jag kan ge hans anförande på den punkten betyget av att ha varit gentlemannamässigt. Jag tror det knappast: men det är en sak, som jag ej vill lägga mig i.

Till herr Jeppsson vill jag säga, att han gjorde klokt i att läsa på sidan 30 nederst i sjätte huvudtiteln, där det heter på följande sätt: »Enligt vad chefen

för finansdepartementet tidigare denna dag föreslagit skall å riksstatens inkomstsida under titeln automobilskattemedel uppföras ett belopp av 30 miljoner kronor. Av detta belopp torde i första hand 5,250,000 kronor tagas i anspråk för bestridande av hälften av de enligt gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet utgående statsbidragen till vägunderhåll och vinterväghållning, medan av återstoden 20 procent eller 4,950,000 kronor skola tillfalla rikets städer och 80 procent eller 19,800,000 kronor landsbygden.»

Om vi läsa det gemensamt, herr Jeppsson, så behöva vi icke stå här och göra några utläggningar i ena eller andra riktningen, ty det är alldeles tydligt, att här avses det bidrag, som utgår enligt allmänna väglagen; så är det med det resonemanget, som varit på den punkten.

Sedan kan jag icke neka mig nöjet att erinra om att jag, då jag hade ordet förra gången, sade att, om några skulle ha intresse av att få ned den här skatten, alltså i det här fallet att höja bidraget av bilskattemedel, så skulle det vara inkomstagarna, just därför att en omläggning skedde i fjol sent en natt — på vilket sätt den kom till, det vet jag ej, det vet jag ej än i dag — men jag höll på att de som verkligen visste, hurudana behoven voro i olika avscenden skulle ha något med denna saken att bestämma. Jag kan icke föreställa mig, att det blir mer pengar till landsbygden därför att vi disponera 30 procent enligt reservationen till underhåll i stället för gällande 20 procent. Jag förstår ej, hur man skall få mer i det fallet. Ty jag resonerar som så, att vi ha en totalsumma, som står till vårt förfogande, och utav den utgå de bidrag, som äro utlovade till vägunderhåll och också till vägförbättringar bland annat.

När nu herr förste vice talmannen framhöll, att det här var en fråga om en landsbygdens angelägenhet, så är jag icke riktigt säker på att herr förste vice talmannen har rätt då heller. Ty det är dock på det sättet, att den väsentligaste delen av de bilskattemedel, som vi ha att röra oss med, komma från bilar, som äro stationerade i städerna. Och jag tror, att det är oklokt av förste vice talmannen att urgera saken på det sätt, som han gör; ty det kan komma att visa sig en vacker dag, att städerna anse sig icke ha fått sin tillbörliga andel av dessa bilskattemedel, och då kan det hända, att det blir större fattigdom för landsbygden på dessa medel, än vad som hittills är fallet.

Jag tillåt mig säga, att det är möjligt att det icke blir något över till vägförbättringar. Jag har icke några absolut färska siffror till hands för att belysa detta, men jag har här i alla fall en tablå, som kommit från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och som visar underhållsbidraget enligt § 60 i väglagen. Det står i denna tablå på det här sättet: utbetalat underhållsbidrag från den 1 november 1927 till och med den 18 januari 1928 enligt 60 § — jag upprepar det. Där befinnes det att, om vi taga exempelvis ett län som Hallands län, så går det till 289,575 kronor 79 öre. Tager jag sedan och ser efter — och jag beklagar att jag icke har några nya siffror — men jag går till den proposition, som jag förut hänvisat till, nämligen nr 175 vid 1927 års riksdag, så befinnes det att Hallands län icke fått mer i ordinarie andel av 1926 års bilskattemedel än 268,018 kronor. Om jag med mitt ringa förstånd skall få lov att draga några slutsatser av detta, så måste jag säga mig att, eftersom de utbetalningar som ha gjorts icke ha varit så stora förra året, av det naturliga skälet att det pågått en jämn anslutning till de distrikts metoder, där vägkas-san övertagit underhållet, så är det klart, att det också kommer att springa upp redan av den anledningen bra nära det ordinarie bidragets summa. Och jag misstänker, att jag kan säga och kan stå för det också, att, om det är på det sättet, att det icke skulle gå upp till det belopp som den ordinarie

*Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)*

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

länsandelen går till, så blir det i alla fall så försvinnande litet som är kvar, att det går ej att röra sig med det och det går ej att få något uträttat. Jag vet att det finns uppgifter, som bestyrka detta i år liksom det fanns i fjol och som således visa, att det är många län här i riket, som icke fått ens hälften av det bidrag av anslaget till vägförbättringar, som vägdistriktet ha beslutat sätta i gång.

Jag förvånar mig verkligen över att herr Lindmark, som är norrlandsrepresentant, uppträder på det sätt som han gjort här i denna fråga, när det ändå är på det sättet, att just Norrland i vissa fall kan få statsbidrag ända upp till 90 procent av kostnaderna för sitt vägunderhåll. Det är kanske också en sak, som man kan behöva titta på en liten smula utöver det som förste vice talmanen gav mig anledning att påpeka. Kanhända behöves det en revision för hela landet för att göra det litet mera likvärdigt, litet mera jämnt utlagt beträffande alla dessa medel, man får under olika anslagstitlar på sjätte huvudtiteln till förfogande för vägväsendet. Icke hade jag väntat, att herr Lindmark skulle sälla sig till dem, som omfatta reservationen, det trodde jag ej, i synnerhet som en av dessa representanter, som suttit med på fjärde avdelningen — stum tills vidare här — dock för sin del varit med om det förslag, vartill utskottet kommit.

Så skall jag be att få säga en enda liten sak till; sedan skall jag icke besvara mer i denna fråga, ty jag förutsätter på grund av det beslut som fattades i fjol ävensom av de anföranden som hållits i år, att det lönar sig ej att försöka påvisa, vem som i realiteten och i det långa loppet har rätt, sedan må kammarerna fatta sitt beslut, hur den vill. Men jag vill erinra om i detta sammanhang, eftersom det kommit på tal från förste vice talmannen och ännu en talare, herr Paulsen i Arlöv, att herrarna på sidan 17 i föreliggande statsutskottsutlåtande nr 6 kunna läsa, hur det är meningen att få disponera medel för vägförbättringar. Jag skall icke trötta med att läsa upp det, alla ha ju utskottsutlåtandet till hands, och alla kunna sålunda få klart för sig, att det blir icke en enda vägförbättring, till vilken medel skola utgå, som icke beslutats av vederbörande väghållningsdistrikt. Jag tror då, att man får lov att säga sig, att det är ganska god garanti för att det icke kommer att gå så förskräckligt fort, som herr förste vice talmannen ville göra gällande. Och om jag betalar ökad vägskatt på grund av underhåll eller därför att mitt vägdistrikt har beslutat en vägförbättring, ja, sannerligen jag kan bli klok på, vad det är för skillnad härvidlag. Men det är i varje fall den skillnaden, att bilägarna, som ha en viss rätt att ställa anspråk på att få vägarna förbättrade, kunna få en liten smula valuta för de pengar, som man plockar ifrån dem. Det skall vara rätt åt alla håll och icke bara åt stugornas folk som också nu — jag vet icke vilken gång i ordningen — varit framme och figurerat i debatten.

Herr talman, jag har icke anledning att frångå mitt yrkande.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Ja, oaktat den siste ärade talaren och jag icke äro ense om procentberäkningen, så håller jag med honom, då han sade att det bör vara rätt på alla håll. Men jag kan verkligen icke inse, att vi, som krävt att bilskattemedlen skola utgå med 30 procent till underhåll, ha orätt på något håll, absolut icke. Och är det så, att herr Anderson i Råstock för sin del är så generös, att han vill betala en extra hög vägskatt, för att bilarna skola få det extra bra, så går det an för honom att göra det, men jag tror knappast, att det stora flertalet vägskattebetalare se saken så utomordentligt generöst, utan de resonera nog icke precis så, då de få kronodebetshöjningen och se den utomordentligt höga vägskatten.

Sedan resonerade den ärade talaren precis som om det egentligen skulle vara bilarna, som skulle kommandera hur fort vi skola taga denna vägförbättring med permanent vägbeläggning. Ja, så långt är det ännu icke kommet, men givetvis böra vi göra det, så fort vi ekonomiskt se oss någon råd till att kunna göra det, däri är jag ense med den ärade talaren.

Jag tyckte det var synnerligen egendomligt, när herr Kristensson i Göteborg slog in på de parlamentariska vägarna; jag trodde verkligen, att vi blott och bart borde köra på de vanliga vägarna och icke taga det precis så parlamentariskt. Annars hade han naturligtvis rätt däri, att det är en något egendomlig situation att finna att han och herr Anderson i Råstock så utomordentligt starkt uppträda och stödjade regeringen — det är ju icke eljest så vanligt att det sker, men underverkens tid måtte icke riktigt vara slut.

För övrigt ligger det nog så till, att man kan inte gendriva herr förste vice talmannens påstående i den delen, att det gäller rätt och slätt blott fördelningen utav bilskattemedlen, som skall gå till landsbygden. Städerna ha ju varken ont eller gott av det här. Och då gäller det att avgöra, om vi skola forcera med dessa pengar till att göra permanent beläggning, eller vi skola taga det någorlunda såsom vi ekonomiskt orka i vägdistriktet, det är den springande punkten i det hela, det kommer ingen förbi.

Jag vidhåller vad jag i mitt förra anförande yttrade, att det skall bli egendomligt att se, om hela det stora partiet nu ovillkorligen går fram för att man skall ha högre vägskatt, än man nödvändigt behöver. Att man från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens sida naturligtvis helst vill bygga med permanent beläggning, när det gäller dispositionen av skatteanslaget, det förstår jag, det ligger i denna myndighets både intresse och verksamhetsfär. Men vi andra stackare, som skola betala nöjet, få nog se litet mer kritiskt på saken. Sedan skola vi komma ihåg att, om underhållet ändå sker så, att vägarna bli trafika och i rätt gott skick, så är det väl icke förkastligt att reagera när man vill gå så hett fram med permanent beläggning. Men kom ihåg, att vi äro skyldiga att underhålla alla våra vägar i ett tillfredsställande skick, det ges icke något avkall därpå på något sätt, det äro vi tvungna att göra, vad det än kostar.

Således, mina herrar, har jag icke kunnat se något bärande skäl för att det skulle lända till skada på något håll, om vi toge reservationen. Sedan tror jag nog att herr Anderson i Råstock bör räkna litet bättre beträffande fördelningshistorien. Ty det lär nog icke gå att vederlägga herr Jeppssons påstående, att länen få taga sitt bidrag till vägförbättringar, sedan bidragen gått ut till vägunderhållet i hela landet, och sålunda först komma i åtnjutande av bidrag, om det blir något över till fördelning. Alltså kan man icke räkna efter de siffror, som herr Anderson i Råstock anförde, och lägga till eller draga ifrån, utan det är andra siffror, som man måste taga till utgångspunkt. Jag tror således att även på det hållet står sig vår reservation utan att inverka förstörande på fördelningen i ty fall. Och i alla fall bör väl 15 procents utjämningssumma kunna räcka en god bit, åtminstone anser jag det.

Jag har av den diskussion, som förts mot oss reservanter, kunnat konstatera, att vi icke på någon punkt blivit sakligt vederlagda. Och framför allt, då herr Kristensson i Göteborg säger: Ni ha för brått, ni ska vänta, ty denna förändring kan genomföras lika väl i början av 1929 års riksdag, det går lika bra, så vill jag påminna om, hur det gick i fjol. Då trodde många väghållningsdistrikt, att de kunde tillämpa beslutet omedelbart, men det gick ej för sig. Och sedan till syvende og sidst har jag bra litet tro på att herr Kristensson i Göteborg skall ställa sig mera förstående mot jordbrukarna och de väghållningskyldiga nästa år, än han gör i år. Jag tror ej på någon förändring i hans

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för
automobil-
trafik.

(Forts.)

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.

(Forts.)

sinnelag därvidlag gentemot oss på landsbygden, som skola betala pengar för detta ändamål, inte det bittersta, om han får ett års betänketid på sig, och därför kan jag ej finna det skälet heller vara något vidare att hurra för.

Herr talman, jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Herr Anderson i Råstock har riktat mot mig en förebråelse, att jag ej uppträtt gentlemannalike. Jag ber då att få erinra herr Anderson i Råstock att, sedan herr Kristensson läst upp vad som kommunikationsministern yttrat i remissdebatten, jag blott återupprepade, vad jag yttrade i denna debatt, och vilket kommunikationsministern var i tillfälle att vederlägga. Herr Anderson i Råstock yttrade vidare, att om vi än skulle bifalla utskottets förslag, så bleve därför inte större anslag till landsbygdens vägar, och det har han rätt i. Men skillnaden är den, att i ena fallet få vägdistrikten fria händer att besluta rörande fördelningen av dessa medel för vägunderhåll och för vägförbättringar. Detta är en given fördel, ty jag förmenar att de, som bäst känna till förhållandena, det är just de erfarna männen, som sitta i vägstyrelserna.

Om vi däremot bifalla utskottets förslag, så kommer ett större anslag att ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande. Därigenom gör sig denna styrelse till förmyndare för vägdistrikten, vilket icke kan vara något eftersträvansvärt. Jag tror, att styrelsen genom det söl den ådagalagt vid fördelningen av dessa medel, visat sig mindre kompetent att utöva detta förmynderskap.

Nu säger herr Anderson i Råstock vidare, att 50 % av bilarna i landet tillhör befolkningen i städerna. Däri ligger en sanning, men det bevisar väl också, att det är städernas bilar, som i stor utsträckning slita landsvägarna. Ty icke kan man väl säga, att dessa 50 % av landets bilar inskränka sig till att köra på städernas gator? Allra minst är detta fallet i småstäderna. Städerna ha ju fått sitt anslag av bilskattemedlen, bortåt 5 miljoner kronor. Staten uppbär ju av bilskattemedel även ungefär 5 miljoner kronor. Jag sätter mig icke alls emot denna fördelning, men de 19,800,000 kronor, som gå till landsbygden, de pengarna äro landsbygdens. Icke lägga vi oss i, hur städerna ordna med sina 5 miljoner, inte ställa vi städerna under något förmynderskap!

Tillåt mig att med ett exempel klargöra för herr Anderson i Råstock huru ojämnt vägskatten verkar. När, låt oss kalla honom, bankdirektör X. kör med sin stora bil på landsbygdens vägar, så sliter han betänkligt på dessa. En lantarbetare, som går på vägen och möter bilen, vet, att därest han också vill åka bil, så måste visserligen även han betala bilskatt, men skillnaden är då den, att medan bankdirektören bara har sin bil att betala skatt för, så får lantarbetaren utom bilskatten även betala vägskatten, och det är denna skatt, som vi vilja lindra för lantbefolkningens vidkommande.

Herr Anderson i Råstock säger också, att man i många län begärt bidrag av bilskattemedel till större belopp än man kunnat få. Det är fullkomligt riktigt, men det beror på, att länen veta, att om de skola kunna tillgodogöra sig dessa bilskattemedel, så måste de ställa stora anspråk på vägarnas standard och vidtagna vägförbättringar, som de kanhända i andra fall icke skulle ge sig på.

Frågan ställer sig, som jag förut sade, i verkligheten så: Är det nödvändigt att forcera fram vägförbättringar i sådant tempo, att man därigenom höjer skatten för en stor del av vår lantbefolkning, eller skall man sakta farten i detta arbete en smula och därigenom förhindra en skatteökning? Det sista är, synes mig det riktiga. Jag är alldeles övertygad om, att det stora flertalet av denna kammars stadsrepresentanter, när de se vad denna fråga innebär,

skall vara nog lojalt att icke motsätta sig en önskan, som näres av den öfvervägande delen av landsbygdens befolkning och som går ut på att slippa denna skatteökning, som de nu ha utsikt att få.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr **Lindman**: Herr talman! Jag torde knappast behöva prestera den stora agitatoriska kraft, som herr förste vice talmannen velat åstadkomma med sina båda anföranden. Jag tänker uteslutande se saken på ett mycket enkelt sätt, ty så anser jag att den bör ses.

För mig ställer sig saken mycket lätt att avgöra. Frågan gäller ju, herr talman, i själva verket, huruvida vi skola gå fram fortare med anläggning av nya vägar och förbättringar av gamla vägar eller om det skall få gå litet saktare, så att den befolkning, som bor på landet, i stället skall få en lindring i sin vägunderhållsörda. Jag vill betona, såsom här har sagts flera gånger förut, att detta spörsmål rör ju egentligen bara befolkningen på landet. Från städernas synpunkt torde det väl icke vara av särskilt stor intresse, huruvida man på landet anser, att det senare alternativet är fördelaktigare än det förra och därför bör föredragas, eller tvärtom. Man kan naturligtvis säga, att en ökning av vägunderhållsbidraget med 10 % är en lindring, som är av ganska stor betydelse och ingalunda att förakta. Det är otvivelaktigt, att biltrafiken på landsvägarna ökar vägunderhållet i en betydande grad; det kan vem som helst konstatera, som bott eller bor på landsbygden och befarit vägarna. Huruvida det är berättigat i och för sig om bidraget till detta vägunderhåll skall utgå efter den ena procentsatsen eller den andra, tilltror jag mig icke att kunna avgöra, men det vill förefalla mig, som om angelägenheten att förbättra de gamla vägarna och bygga nya icke kan vara så stor, att man icke kan avsätta ytterligare dessa 10 % för att bereda hjälp åt befolkningen på landet. Det är ju icke fråga om att hjälpa den ena eller andra klassen av människor, utan detta gäller alla som deltaga i kostnaderna för vägunderhållet, alltså jordbruksfastighet och jordbrukare. annan fastighet, tjänstemän o. s. v.

När jag läste dessa motioner och sedan tittade efter, vad Kungl. Maj:t sagt i sin propoition, så fann jag, att det enda skäl, som möjligen skulle kunna åberopas mot utskottsreservanternas hemställan, skulle vara att det, såsom statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet uttalat, så nyligen blivit bestämt, hur stor procentsatsen skulle vara. Men när det gäller att behandla frågan och taga ståndpunkt, vad gör det då, om vi fatta vår ståndpunkt i år eller nästa år. Det förefaller mig likgiltigt vilketdera man gör.

När man på detta sätt utan att åstadkomma någon egentlig skada, kan bereda en verklig fördel för den befolkning, som bor på landet och som i många avseenden lider av olägenheter och besvärligheter just i dessa tider, då kan jag omöjligen förstå, varför man skall sätta sig emot att bereda dem denna lättnad och denna lindring, och jag skall på grund härav be att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Jeppsson**: Herr talman! Bara ett par ord med anledning av herr Andersons i Råstock yttrande, att jag icke skulle ha läst det stycke, som han åsyftade. Jag vill säga, att jag har läst ifrågavarande stycke, men, herr Anderson i Råstock, här föreligger den skillnaden, att stycket, som han rekommenderade mig att läsa, berör en punkt, som är närmast före den vi nu behandla. Det är alltså två skilda saker vi resonera om. Ty vad herr Anderson i Råstock rekommenderade mig att läsa, gällde ju fördelningen av samt-

*Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)*

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.

(Forts.)

liga influtna bilskattemedel, men den punkt som vi nu behandla, rör fördelningen av landsbygdens andel av dessa medel. När det gäller fördelningen av dessa sistnämnda medel, räcker det att tillämpa gällande författning, och den kan jag läsa upp för honom. Det står där i § 3: »Av landsbygdens andel av skattemedlen fördelas 85 % på följande sätt: a) Till väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst väggkassan, utgår bidrag med $\frac{2}{10}$ av distriktets verkliga kostnad o. s. v.» I samma moment under b) heter det sedan: »Vad av omförmälda 85 % återstår, skall tillgodokomma de särskilda länen i förhållande till de belopp, som influtit i automobilskatt från respektive läns landsbygd.»

Alltså, herr Andersons i Råstock resonemang här, att länsandelarna skulle för vissa läns vidkommande alldeles försvinna, det håller icke streck, ty även om vi, såsom jag här tidigare anfört, höja procentsatsen från 20 till 30, så skola ändå länen ha sin andel av återstående bilskattemedel, och dessa återstående bilskattemedel uppgå till cirka 9 miljoner kronor. Av dessa medel skola länen i varje fall erhålla andel i förhållande till från länens landsbygd influtna bilskattemedel. Det är landsbygden tillkommande bilskattemedel vi nu behandla och som jag åsyftat, och därvidlag kan mitt resonemang icke vederläggas.

Herr Lindmark: Herr talman! Det var ett anförande av statsutskottets ärade vice ordförande, som uppkallade mig till ett genmäle. Han menade, att när det fanns vägdistrikt i Norrland, som fingo ända upp till 90 % i bidrag till vägförbättringar och brobyggnader, så borde norrlandsrepresentanterna vara tysta i denna sak.

Jag vill då säga, att de vägdistrikt, som fått högre procentuellt bidrag än det sedvanliga, äro ytterst få. Det är endast några distrikt i Norrbottens län, vilka ha att kämpa med synnerligen svåra ekonomiska förhållanden, som kunnat utverka en högre bidragsprocent, dels av anslaget till enklare vägar och dels av bilskattemedlen för utförande av vägförbättringar och, framför allt, brobyggnader.

Nu kan jag inte förstå, att den omständigheten att några ha kunnat få mera än 67 % eller upp till 80 à 90 %, behöver inverka på denna saken. Ty det är dock endast synnerligen hårt betungade vägdistrikt, som få denna höjda bidragsprocent, vilken ingalunda strider mot utan tvärtom står i överensstämmelse med författningen.

Vad innebär nu en minskning av tillgängliga medel till vägförbättringar och brobyggnader? Jo, det innebär dels, att länet får högre bidragsprocent till vägunderhållet och dels att dessa ekonomiskt ansträngda väghållningsdistrikt bli bättre tillgodosedda med statsbidrag.

Herr Jeppsson har påvisat herr Andersons i Råstock, jag vågar säga, misstag i fråga om hur landsbygdens bilskattemedel fördelas. I mitt föregående anförande påpekade jag detta och vill än ytterligare understryka faktum. Om det för exempelvis Hallands läns vidkommande finnes cirka 260,000 kronor — jag minnes icke siffran så noga — till förfogande såsom bidrag till vägunderhåll, så är det en ungefär liknande summa, som står till förfogande för vägförbättringar. Det är ingalunda, så som det av herr Andersons i Råstock anförande syntes framgå, på det sättet, att man från summan av bidragen till vägförbättringar först skall draga summan för vägunderhåll, varefter återstoden skulle komma på vägförbättringar. Det är icke alls så, utan dessa siffror stå självständiga var för sig, eller för att återgå till Hallands län, 260,000 kronor till vägunderhåll och 260,000 kronor till vägförbättringar. Den ena summan upphäver icke den andra. Gå vi in för 30 % bidrag till vägunderhållet, så blir det i praktiken ungefär liknande; för vägunderhållet står

en summa till förfogande och för vägförbättringar en *annan*, ungefär lika stor summa.

Det är detta man måste understryka och framhålla i detta sammanhang, så att andra kammaren verkligen begriper vad saken gäller.

*Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.*

(Forts.)

Herr **Kristensson** i Göteborg: Herr talman! Herr Lindman gav uttryck åt en felaktig uppfattning här, då han gjorde gällande, att man av bilskatte-medlen skulle kunna få bidrag till anläggning av nya vägar. Saken är den, att det är förbjudet att använda dessa medel för nya företag, och alltså faller herr Lindmans argumentering i den punkten.

Jag skall också be att få säga några ord till herr förste vice talmannen. Han har ju här i kammaren många gånger gjort sig till talesman för en utjämning av skattebördan mellan de mest betryckta kommunerna, men den linje, som han nu går inför, innebär, om han skulle få sin vilja fram härvidlag, att man beträffande vägskatten icke i samma grad som hittills skulle kunna tillgodose ett sådant syfte. Jag skall yttra några ord härom.

Jag har framför mig en statistik, som utvisar fördelningen av automobilskattemedlen för åren 1924—1927. Jag skall icke trötta kammaren med att läsa upp denna statistik, utan endast erinra om att inom olika län utgått en slags utjämningsandel till extra vägunderhåll. De belopp, som härvidlag tilldelats länen, äro högst betydande, och detta visar, att det på åtskilliga håll funnits ett behov att få en sådan hjälp till underhållet. Sälunda har exempelvis Uppsala län år 1927 fått 152,800 kronor till extra underhåll eller 32.8 % av länets tilldelning av bilskattemedel under året. Åren 1924—1927 har för detta ändamål i medeltal tagits i anspråk 48.9 % av länets tilldelning under dessa år. Av Smålandslänet har Jönköpings län fått 35,000 kronor, Kalmar norra landstingsområde 59,900 kronor och samma läns södra landstingsområde 89,300 kronor o. s. v. Komma vi så till norrlandslänet, så befinnes det, att dessa icke fått några sådana bidrag. Om reservanternas förslag skulle gå igenom, komma deras utsikter att minskas i ännu högre grad. Det förhåller sig helt enkelt så, att vi icke kunna besluta här på rak arm utan att göra oss skyldiga till betydande orättvisor, och därför måste vi först gå in för en undersökning, huruvida den nuvarande fördelningen länen emellan är riktig. Denna fördelning måste verkställas, innan man kan rätt avväga procentatsen. Regeringen har ju sagt, att vi mycket väl kunna vänta på en sådan utredning till nästa år, och då kunna vi alltså fatta ett beslut, som får sin tillämpning i det levande livet precis lika fort som ett beslut, fattat av kammaren här i dag.

Under sådana förhållanden kan jag icke finna annat än att vi inom utskottsmajoriteten stå på den säkra sidan. När har det hänt i svensk riksdag, att man, efter att ena året ha fattat beslut om viss fördelning, redan innan denna fördelning ägt rum en enda gång eller man fått se verkningarna av densamma, på nytt fattar beslut om ändring i fördelningen på grundval av nya procent-satser, utan att man haft så mycket som ett enda års erfarenhet av föregående års beslut? Det är upplyst, att man mycket väl kan vänta utan att därmed riskera någonting.

Till herr Olsson i Kullenbergstorp vill jag säga, att när jag blir övertygad om att vi i detta fall fått en fullt rättvis fördelning, då skall jag gärna vara med och rösta för en sådan fördelning. Men som frågan nu ligger, är det, herr talman, icke saklig vägpolitik man bedriver, utan valpolitik. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Carlsson-Frosterud**: Herr talman! Jag hade inte ämnat uppträda och delta i denna debatt, alldenstund det här gäller ett ärende, som är behand-

*Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.*

(Forts.)

lat på fjärde avdelningen i statsutskottet och denna avdelning ju har mycket vederhäftiga representanter här i kammaren, vilka också i flera fall uppträtt och talat för den ståndpunkt, som utskottet intagit i frågan, en ståndpunkt, som även jag anslutit mig till.

Då jag alltså tillhör utskottsmajoriteten, har jag emellertid känt mig manad att med ett par ord angiva orsaken till att jag ställt mig på den sidan. Jag vill redogöra för utgångspunkterna för mitt bedömande av denna fråga.

För ett par år sedan hade jag en ingående överläggning med landssekreteraren i vårt län hemma i Värmland och med länsstyrelsens vägexpert angående fördelningen av bilskattemedlen. Jag önskade nämligen höra deras uppfattning angående den lämpligaste användningen av bilskattemedlen för att få vägarna ute i länet förbättrade med hänsyn till biltrafikens krav. Från deras sida betonades mycket starkt nödvändigheten av att under ännu många år framåt lägga tyngdpunkten på grundförbättringar av länets vägnät. Det framhölls, något som jag sedan vid resor inom mitt län varit i tillfälle att själv konstatera, att vägarna, åtminstone i de mera skogrika trakterna, äro av den beskaffenhet, att det överhuvud är omöjligt att underhålla dem med mindre sådana arbeten utföras som väsentliga omläggningar, borttagande av backar samt rätande av skarpa kurvor och krökar.

Innan detta blir gjort, är det överhuvud taget omöjligt att underhålla vägarna så, att man kan säga, att de äro goda och förstklassiga bilvägar. Därför ansågo dessa talesmän för länets vägväsende såsom ofrånkomligt att bilskattemedlen i största möjliga utsträckning skola användas till grundförbättring av vägarna.

Skulle jag se saken i egenskap av skattedragare i vägdistriktet skulle mina personliga intressen otvivelaktigt sammanfalla med reservanternas. Reservanternas vilja ju få så stor del av bilskattemedlen som möjligt till underhållet av vägarna. Jag bor i länets slätare bygder, där vägarna äro omlagda och breda och av beskaffenhet att kunna betecknas såsom fullgoda bilvägar. Där föreligger icke behovet av omläggning och förbättring av de befintliga vägarna så trängande som i länets periferi, där det bokstavligen är synnerligen riskabelt att fara fram med motorfordon. Där är naturligen behovet av medel för att förbättra vägarna mycket mera trängande än i de delar av länet, där de raste och bästa vägarna äro tillfinnandes.

Om vi lägga om förslaget på sätt reservanternas vilja, nämligen så att man höjer bidraget från bilskattemedlen till vägunderhållet till 30 %, och det som återstår sedan fördelas på sätt, som förut har skett, komma ju de, som bo i de distrikt, som ha de bäst underhållna vägarna att få till godo ett högre bidrag för detta underhåll. Men därmed minskas också medeltillgången och de i väghänseende sämre lottade vägdistriktens utsikter att få medel till vägomläggningar.

Riksdagen fattade ju under förra året beslut om att bidraget från bilskattemedlen till underhållskostnaderna skulle höjas. Då man nu icke kan tillbakavisa påståendet om riktigheten av sättet för dessa medels fördelning, och då dessutom någon sådan fördelning ännu icke hunnit utföras i praktiken någon enda gång, tycker jag, att det ligger rim och reson i att icke gå så brådstörtat fram, att man ändrar ett beslut redan vid riksdag, som följer omedelbart efter den riksdag, då beslutet fattades. Därför synes det mig, som om utskottets ståndpunkt i närvarande stund låter bäst försvara sig. Om jag ser länet som en enhet i fråga om vägnätets tillgodoseende, måste jag också finna, att det för närvarande är rättvisast att ställa den större delen av medlen till disposition för vägomläggningar och vägförbättringar.

Dessa äro de grundsynpunkter, som varit vägledande för mig, då jag anslutit mig till utskottsmajoritetens ståndpunkt, och då jag är övertygad om att

denna ståndpunkt är fullt försvarbar och bärkraftig, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)*

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! För det första ber jag att få konstatera, att herr förste vice talmannen medgav, att jag hade rätt på ett par tre punkter i vad jag förut yttrat, och det var ju alltid glädjande att höra. Hur han sedan med fullföljande av mina premisser kunde komma till de slutsatser, som han kom fram till, förstår jag däremot icke, men jag intresserar mig emellertid icke så förskräckligt mycket för den saken.

Till herr Jeppsson skulle jag sedan vilja säga, att ett hörfel från min sida ju är möjligt, men jag skall be att få titta på stenogrammet först, ty hans ordval var sådant att det bibragte mig den uppfattningen, att det var nödvändigt för mig att läsa upp, vad som stod nederst på sidan 30 i sjätte huvudtiteln.

Jag vet icke, om jag har kammaren med mig, men jag tror, att jag vågar säga, att herr Lindman blivit ganska revolutionär på sista tiden. Jag minnes den tiden, då vi hade att emotse propositioner från herr Lindmans sida. Då använde man ofta såsom ett mycket starkt skäl mot ändring av förut fattat beslut — det har man också gjort senare och även i år från den folkfrisinnade regeringens sida — att man icke hade prövat vad fjolårets beslut resulterat i. I år säger herr Lindman med en flott gest, att det gör ingenting. Vi kunna göra ändringar ändå, fastän vi icke veta hur verkningarna av ett fjolårs beslut kunna komma att te sig.

Herr Kristensson framhöll i sitt yttrande vissa synpunkter i fråga om de nya vägarna. Jag skall emellertid inskränka mig till att nämna, att vi på sidan 15 i utskottets utlåtande, tagit som jag hoppas, åtminstone en motionär ur hans villfarelse. Denne motionär trodde, att dessa skattemedel skulle räcka till för åstadkommande av nya vägar. Jag tror nästan att herrarna ha blivit fascinerade av den stora summan, 19,800,000, då herrarna tro, att den skall kunna räcka till praktiskt taget allting i fråga om vägar. Jag får icke en sådan matematik att gå ihop. Jag vidhåller, att i den mån vi öka procent-satsen till underhållskostnaderna, måste det på samma gång bli mindre över till nödvändiga vägförbättringar. Jag framhöll, att man förra året i ett stort antal län icke kunde få hälften ens av vad man begärde hjälp till vägförbättringar och vägomläggningar. Jag behöver icke upprepa det.

Vad som förekommit, herr talman, har styrkt mig ännu mer i min övertygelse, att jag står på den sidan, som står på verklighetens grund, och som har de synpunkter, som göra sig gällande för nuet och framtiden.

Herr **Paulsen**: Herr talman! Herr Jeppsson sade att enligt hans mening så skulle, om man höjde statsbidraget för underhåll, skatten minskas, under det den skulle ökas om man hade höga bidrag till vägförbättringar. Ja, så blir fallet, om man, som herr Jeppsson tycks förutsätta, verkställer permanentbeläggning av vägarna i onödan. Men gör man icke det utan endast verkställer permanentbeläggningar, där sådant är nödvändigt, blir förhållandet tvärt emot, vad han tänkte sig.

Herr förste vice talmannen säger, att frågan blir, om man skall höja skatten för att kunna åstadkomma permanentbeläggningar eller om man skall genom höga statsbidrag till vägunderhåll hålla skatten nere. Han glömmer att det finnes vägar som ej äro hårdbelagda, där underhållskostnaderna bliva så höga, att permanent beläggning, nödvändigtvis måste verkställas, och då blir ju resultatet raka motsatsen till vad herr förste vice talmannen tänkte sig.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

Herr **Lindman**: Herr talman! Det är kanske onödigt att bemöta herr Kristenssons i Göteborg erinran beträffande medlen till nya vägar, ty den saken är ju i alla fall alldeles klar. Åtminstone sedan vi nu ha behandlat detta statsutskottsbetänkande, veta vi ju alla vilken skillnad det är mellan att använda pengar till nya vägar, d. v. s. sådana vägar, som förut icke funnits till och till att underhålla eller förbättra förutvarande vägar. Men denna förbättring av förutvarande vägar innebär, det känner ju var och en till, som har någon kunskap om förhållandena på landet, i själva verket ofta nog en nyanläggning av vägar. I alla fall är det så, att en gammal väg härigenom ofta blir så gott som ny, även om den icke i hela sin sträckning blir att anse såsom en ny väg. Den blir, som sagt, åtminstone delvis ny. Nya vägar tillkomma ju för övrigt ofta på detta sätt.

Jag har velat framhålla detta, då jag icke har velat låta stå oemotsagt påståendet, att jag icke känner till förhållandena. Jag tror, att herr Kristenssons i Göteborg invändning var skälig onödig.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Har jag missförstått herr Kristensson i Göteborg eller har han icke klar för sig frågans innebörd. Det är ju alldeles tydligt, att det icke är fråga om att vägdistrikten skola få vissa procent av bilskattemedlen, utan att de skola av bilskattemedlen få sig tilldelade viss procent av vägunderhållskostnaderna. Det är klart, att det blir till stor fördel för ett väghållningsdistrikt, som har stora underhållskostnader, om det får en viss procent av dessa ersatta. De mest betungade väghållningsdistrikten få sålunda en högre andel av bilskattemedlen till hjälp för att täcka kostnaderna för underhållet. En fullständig utjämning vore det naturligtvis om 80 % av vägunderhållskostnaderna bleve täckta på detta sätt. Ty detta procenttal motsvarar väl ungefär biltrafikens andel i vägar-
nas förslitning.

Herr Kristensson i Göteborg envisades att påstå, att det betyder ingenting, om vi besluta i år eller nästa år i den här saken. Men jag skall be att få återupprepa för honom, vad jag förut sagt, nämligen att vägstämmorna enligt lag skola hållas i augusti månad. Då skall man besluta om den skatt, som skall utgå för kommande året. Det är klart, att man, om man vet att 30 % av bilskattemedlen få användas till underhållskostnaderna, kommer att besluta en utdebitering av en lägre skatt, än om man bara får 20 % för detta ändamål.

Så säger herr Kristensson vidare, att man nu icke vet verkningarna av fjol-
årets beslut. Ja, mina herrar, det är ju tydligt och klart, att om vägdistrikten få till sin disposition ett större belopp så blir skatten lägre. Sedan skall jag be att få erinra herrarna, d. v. s. de av herrarna, som icke haft kännning av vägskatten, om att vägskatten är en synnerligen hög skatt. Den kan för jordbruksfastigheter gå upp till fem gånger bevillningen och till och med högre. För andra skattedragare på landsbygden kan den uppgå till åtminstone två gånger bevillningen. Det är således en hög skatt. Är det då skäl att höja skatten och öka skattebördan för dem, som kanhända ha det svårast, när det gäller att betala sin skatt, bara för att man i hastigare takt skall kunna utföra vägförbättringar?

Herr Carlsson-Frosterud talade om ett samtal, som han haft med sin landssekreterare. Denne landssekreterare vet antagligen icke vad vägskatt vill säga, då han icke själv har fått betala dylik skatt. Om han hade fått känna på, hur det svider, när man skall betala en vägskatt på två gånger bevillningen, hade han nog haft en annan uppfattning i den här frågan.

Ja, herr talman, jag tycker att allting talar för att det är orimligt att höja en skatt, som redan trycker så hårt på vårt folk. Det är icke någon enskild klass utan hela landsbygdens befolkning, som drabbas av densamma. Det är orimligt att höja skatten, bara för att man icke tror sig veta hur fjolårets beslut skall komma att verka. Till och med ett barn kan förstå en så enkel sak.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr **Bengtsson** i Kullen: Herr talman! Blott några få ord till. När man hör herr Kristensson i Göteborg i den här frågan, bör man icke glömma, att han är mantalsskriven i en stad. Hade han varit mantalsskriven på landet och känt till landsbygdens förhållanden tror jag, att han skulle haft en annan uppfattning.

Herr Anderson i Råstock förvånade sig här nyss över att det kunde fattas ett sådant beslut, som förlidet års riksdag fattade i denna fråga. Jag vill fråga honom, om han verkligen tycker, att det var en dag för tidigt, att man gick in för ett sådant beslut, när man haft en sådan orättvis beskattningsgrund i detta hänseende ända sedan väglagens tillkomst 1891. Vi lantbrukare ha ju intill sistlidna års riksdags beslut fått betala vägskatt efter en skattegrund, som inneburit att vi fått betala fem gånger så mycket, som andra inkomsttagare. En liten bonde har fått betala fem gånger så mycket, som herr Anderson i Råstock fått göra för motsvarande inkomst.

Herr Paulsen var inne på frågan om permanentbeläggning av vägarna, och han var bekymrad för att, om man skulle följa reservanternas förslag, det icke skulle bli så mycket bidrag över, att man kunde fortsätta med denna permanentbeläggning. Jag tror för min del icke, att det i detta fall inverkar så mycket. Jag tror, att det blir bidrag över även därtill. Nu får i alla fall enligt min uppfattning icke den frågan vara avgörande. Ty det är ju så, att dessa permanenta beläggningar endast, kan man säga, avse mindre vägbitar i Skåne och i Stockholms närhet, men den fråga, som vi nu behandla är av helt annat och betydligt större intresse. Denna fråga gäller hela det svenska vägnätet, och det är av den anledningen, herr talman, som jag fortfarande ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Kristensson** i Göteborg: Herr talman! Gentemot den siste ärade talaren vill jag säga, att när det gäller att fatta ståndpunkt till denna fråga är den omständigheten, att man är mantalsskriven i stad eller på landet, knappast av någon betydelse.

Då statsutskottets fjärde avdelning behandlade denna fråga, fanns där en man, som jag för min del hyser det allra största förtroende för, och jag är säker på att den föregående ärade talaren och hans partikamrater också göra det. Denna man var herr Johansson i Fredrikslund, och han var principiellt för en höjning på sätt reservanterna föreslagit, men han ansåg sig inför de starka sakskäl, som här förelägo, och som bland annat också utvecklats av herr kommunikationsministern, icke kunna vid årets riksdag vidhålla denna sin uppfattning. Han är, tror jag, vägstyrelsens ordförande i sin hembygd och gammal vägkarl och känner förhållandena fullt ut så bra, som den föregående ärade talaren och kanske ännu bättre.

Till herr förste vice talmannen skulle jag vilja säga, att jag vet verkligen, vad jag talar om i detta fall. Det är alldeles givet, att om man har mindre att utdela till betryckta vägdistrikt, så få de också mindre hjälp. Det är just, vad som kommer att inträffa, om man minskar länets vägfonder allt för

*Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)*

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

mycket och går på den bog, som herr förste vice talmannen föreslår, att man skulle slå in på. Det är icke riktigt att tala om, att det blir höjda skatter, om vi gå den ena vägen och att det blir mindre skatter, om vi gå den andra vägen. Det kan hända, att det blir höjda skatter, om man icke vidtager vägförbättringar, ty då blir det dyrare underhåll. Då vägarna äro förbättrade, blir underhållet billigare, och då blir det också billigare skatt. Man bör vara försiktigare med det där talet, än man hittills har varit. Det är icke så, att man så att säga kan draga en linjal över hela landets vägnät och säga, att så och så verka bestämmelserna, ty det göra de icke.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr **Paulsen**: Jag vill säga herr Bengtsson i Kullen, att Kungl. Maj:t redan har varit inne på frågan att minska statsbidraget till permanentbeläggningar från två tredjedelar till hälften. När förhållandena äro sådana, att man, redan innan den förhöjning av bidraget till vägunderhållet, som förut beslutats, kommit till stånd, är inne på den vägen, fruktar jag, att man ganska snart kommer fram till en sänkning från två tredjedelar till hälften, när det gäller statsbidraget till permanentbeläggning av vägarna, och då omöjliggöres ju all permanentbeläggning för framtiden.

Härmed var överläggningen slutad. Efter av herr talmannen till en början framställd proposition på bifall till vad utskottet under I) a) — c) hemställt fattade kammaren beslut i enlighet härmed.

Vidare gav herr talmannen propositioner beträffande I) d), nämligen dels på bifall till utskottets hemställan i denna del, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till herr Bergqvists m. fl. ovanberörda reservation; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl av herr Jeppsson, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 17 I) d) av utskottets förevarande utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den av herr Bergqvist m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen.

Herr talmannen meddelade, att herr Johanson i Hallagården jämte 23 av kammarens ledamöter framställt skriftlig begäran om voteringsverkställande medelst namnupprop, vadan, sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, omröstning medelst namnupprop nu omedelbart företogs. Därvid avgåvos 82 ja och 98 nej, varjämte 15 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså med avslag å utskottets hemställan i förevarande del bifallit den vid punkten 17 av herr Bergqvist m. fl. fogade reservationen.

Över omröstningen fördes anteckningar å voteringslista, som här nedan intages:

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

	Ja	Nej	Av- står
Herr Förste Vice Talmannen		1	
» Andre Vice Talmannen		1	
<i>Stockholms stad.</i>			
Herr Lindman		1	
» Lindqvist i Stockholm	1		
» Löfgren i Stockholm	1		
» Hagman			
» Eriksson i Stockholm	1		
» Hansson i Stockholm	1		
» Nylander			1
» Johanson i Stockholm			
» Holmström i Stockholm	1		
Fru Ostlund	1		
Fröken Wellin			
Herr Forssell			
» Carlsson i Stockholm	1		
» Holmdahl		1	
» Järte			
Fru Wessman			1
<i>Stockholms län.</i>			
Herr Söderberg	1		
» Karlsson i Vätö			
» Andersson i Igelboda	1		
» Andersson i Tungelsta	1		
» Bernström	1		
» Christenson i Södertälje		1	
» Laurin		1	
» Mosesson		1	
» Ahl	1		
Fru Ekberg	1		
<i>Uppsala län.</i>			
Herr Borg	1		
» Sjölander			
» Olsson i Golvvasta		1	
» Björnberg		1	
» Lundquist i Baggarbo		1	
<i>Södermanlands län.</i>			
Herr Johansson i Uppmälby	1		
» Olsson i Ramsta		1	
» Schill		1	
» Laurén		1	
» Andersson i Katrineholm	1		
» Jonsson i Eskilstuna	1		
» Lundkvist i Eskilstuna	1		

Ang.
f örbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

	Ja	Nej	Av- står
<i>Östergötlands län.</i>			
Herr af Ekenstam			1
» Pettersson i Bjälbo	1		
» Sjögren	1		
» Johansson i Arkösund			1
» Karlsson i Vadstena		1	
» Olsson i Rimforsa			1
» Björkman			
» Ericson i Boxholm			
» Ward			1
» Holmberg	1		
» Anderson i Linköping		1	
» Jonsson i Risinge		1	
<i>Jönköpings län.</i>			
Herr Johanson i Huskvarna		1	
» Hamrin	1		
» Carlström		1	
» Fast	1		
» Petersson i Broaryd		1	
» Svensson i Högsjöhult			1
» Lilliecreutz		1	
» Andersson i Löbbo	1		
» Göranson		1	
<i>Kronobergs län.</i>			
Herr Magnusson i Tumhult		1	
» Olsson i Blädinge		1	
» Svensson i Betingetorp		1	
» Leo	1		
» Blomquist	1		
» Svensson i Grönvik		1	
<i>Kalmar län.</i>			
Herr Magnusson i Kalmar	1		
» Olsson i Kalmar		1	
» Werner			1
» Gustafson i Vimmerby			
» Johansson i Krogstorp			
» Olsson i Högby		1	
» Heiding		1	
» Wirsell		1	
» Johnsson i Kalmar	1		
<i>Gotlands län.</i>			
Herr Gardell i Gans		1	
» Svedman		1	
» Gardell i Stenstu		1	

	Ja	Nej	Av- står
<i>Blekinge län.</i>			
Herr Jönsson i Boa			1
» Törnkvist i Karlskrona			
» Kloo		1	
» Jeppsson			
» Holmgren			1
» Adler			
<i>Kristianstads län.</i>			
Herr Bengtsson i Norup			1
» Borggren	1		
» Persson i Fritorp			1
» Björklund	1		
» Björk	1		
» Isacsson	1		
» Hammarlund			1
<i>Malmö m. fl. städer.</i>			
Herr Rydén	1		
» Winkler			1
» Lovén	1		
» Jensen	1		
» Engberg	1		
» Lindskog			1
» Weibull			1
» Bergström i Hälsingborg			
<i>Malmöhus län.</i>			
Herr Jönsson i Revinge			1
» Olsson i Kullenbergstorp			1
» Sköld	1		
» Andersson i Höör	1		
» Törnkvist i Bjuv	1		
» Paulsen	1		
» Fjellman			1
» Månsson i Erlandsro			1
» Nilsson i Hörby			1
Fru Nordgren			
Herr Carlsson i Ystad	1		
<i>Hallands län.</i>			
Herr Henrikson			1
» Lindqvist i Halmstad	1		
» Johansson i Brånalt			
» Andersson i Falkenberg	1		
» Larson i Tönnersa			1
Fru Hegardt			1
<i>Göteborgs stad.</i>			
Herr Röing	1		
» Kristensson i Göteborg	1		

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

	Ja	Nej	Av- står
Herr Sjöström	1		
» Thore		1	
» Pehrsson i Göteborg		1	
» Hedvall	1		
» Höglund	1		
Fru Thuring	1		
Herr Almquist		1	
<i>Göteborgs och Bohus län.</i>			
Herr Andersson i Grimbo		1	
» Olsson i Broberg		1	
» Olsson i Berg		1	
» Osberg		1	
» Carlson i Mölndal	1		
» Wallerius		1	
» Brännberg	1		
» Mårtenson			1
<i>Älvsborgs län.</i>			
Herr Hallén			
» Danielsson		1	
» Gustafson i Kasenberg		1	
» Lindgren			
» Hansson i Trollhättan	1		
» Olsson i Mellerud			1
» Alströmer		1	
» Ryberg			
» Leffler		1	
» Johansson i Väby		1	
» Petersson i Lerbäcksbym			
» Weijne			1
<i>Skaraborgs län.</i>			
Herr Bengtsson i Kullen		1	
» Magnusson i Skövde			
» Bäcklund	1		
» Johanson i Hallagården		1	
» Vahlstedt			
» Lundén		1	
» Anderson i Storegården			
» Bodén		1	
» Hedin			
<i>Värmlands län.</i>			
Herr Jansson i Edsbäcken			
» Carlsson-Frosterud	1		
» Andersson i Prästbol	1		
» Ros		1	
» Norling	1		

	Ja	Nej	Av- står
Herr Norsell	1		
» Spångberg		1	
» Björling		1	
» Eriksson i Västbro		1	
» Morfeldt	1		
<i>Örebro län.</i>			
Herr Uddenberg	1		
» Anderson i Råstock	1		
» Nilsson i Örebro	1		
» Odström		1	
» Ljunggren			
» Ohman	1		
» Lundgren		1	
» Persson i Falla		1	
» Mogård	1		
<i>Västmanlands län.</i>			
Herr Larsson i Västerås	1		
» Lorichs		1	
» Pettersson i Köping			1
» Eklund	1		
» Olovson i Västerås	1		
» Olsson i Broddbo		1	
<i>Kopparbergs län.</i>			
Herr Jansson i Falun	1		
» Olsson i Mora			
» Andersson i Rasjön		1	
» Pettersson i Hällbacken			
» Andersson i Ovanmyra		1	
» Englund	1		
» Sundström	1		
» Smedh			1
» Aronsson		1	
<i>Gävleborgs län.</i>			
Herr Månsson i Furuvik	1		
» Sävström	1		
» Lindley	1		
» Olsson i Hov		1	
» Johansson i Kälkebo		1	
» Granath	1		
» Johansson i Edsbyn		1	
» Olsson i Gävle	1		
» Holmström i Gävle		1	
» Herou		1	
» Högström	1		

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

Ang.
förbättring och
underhåll av
vissa vägar
för automobil-
trafik.
(Forts.)

	Ja	Nej	Av- står
<i>Västernorrlands län.</i>			
Herr Öberg		1	
» Johansson i Sollefteå	1		
» Bergström i Bäckland		1	
» Lagerkwist	1		
» Strindlund		1	
» Västberg	1		
» Molander	1		
» Rudén		1	
» Frost			
» Berg	1		
<i>Jämtlands län.</i>			
Herr Olofsson i Digernäs			1
» Hedlund i Östersund			
» Hedlund i Häste		1	
» Persson i Trängen		1	
» Olsson i Rödningsberg			
<i>Västerbottens län.</i>			
Herr Wiklund	1		
» Bäckström		1	
» Wikström		1	
» Brännström		1	
» Lindmark		1	
» Lindberg	1		
» Sandberg		1	
<i>Norrbottnens län.</i>			
Herr Hage		1	
» Nilsson i Antnäs		1	
» Lövgren i Nyborg			1
» Dahlén		1	
» Samuelsson		1	
» Hedström		1	
» Grapenson		1	
Summa	82	98	15

Slutligen blev på herr talmannens därå givna proposition utskottets hemställan under II) av kammaren bifallen.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Punkterna 18—23.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 24.

Lades till handlingarna.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 25*, angående anslag till statens fiskehamnar, begärdes ordet av

Ang. hamnbyggnaden vid Byxelkrok.

Herr **Olsson** i Högby, som yttrade: Herr talman! Som synes har jag rörande denna punkt avlämnat en motion, som avser statsanslag till byggande av Byxelkroks hamn. Frågan om byggande av Byxelkroks hamn är en mycket gammal fråga, som riksdagen känner till. Hamnen har varit upptagen under gruppen I av fiskehamnar, men dess byggande har av olika skäl blivit uppskjutet. Jag skall bara några få minuter ta kammarens tid i anspråk för att relatera frågans gång.

Det första förslaget avsåg en hamnbyggnad för en kostnad av 600,000 à 700,000 kronor. Sedan blev detta förslag av fiskehamnssakkunniga nedprutat till 529,000 kronor med villkor att kommunen och landstinget skulle bidraga med 15 procent av denna kostnad. Böda kommun, som det närmast gäller, ansåg en hamnbyggnad enligt denna förminskade plan icke vara lämplig ur sjöfartssynpunkt utan påyrkade, att det stora förslaget skulle följas, och Böda kommun var i så fall villig att bidraga med 50,000 kronor. Jag vill peka på detta för att framhålla det intresse, som en liten landskommun med 1,600 à 1,700 invånare och ett antal bevilningskronor av omkring 3,000 visat för denna hamn. Detta förslag bifölls dock icke, ej heller gick landstinget med på att anslå det resterande beloppet av de 15 procenten. Sedermera har på väg- och vattenbyggnadsstyrelsens initiativ gjorts upp ett nytt förslag, som skulle stanna vid endast halva denna kostnad eller 264,000 kronor. Detta förslag har tillstyrkts av samtliga myndigheter, och även de kommunala myndigheterna, särskilt i Böda kommun, ha varit tillfredsställda därmed, enär hamnen är lagd efter en helt annan plan, som fiskarbefolkningen och de som idka sjöfart på orten äro belättna med. För egen del tillmåter jag stor betydelse åt uttalandena av dessa fiskare och dessa skutskeppare och ångbåtsskeppare m. fl. Ty många av dem ha ett helt livs erfarenhet av hur det egentligen bör vara med hamnen där på orten.

Nu har ju, trots att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upptagit Byxelkrok som en av de hamnar, som skulle byggas i den ordning, som förut beslutats, Kungl. Maj:t likväl icke ansett sig för närvarande böra taga ställning till denna fråga, såsom det heter i statsverkspropositionen. Såsom ölaning tycker jag för min del, att det hade varit hög tid, att Kungl. Maj:t hade tagit ställning till frågan. Ty denna hamn har en avsevärt stor betydelse för den närmaste orten och inte bara för denna utan även för fiskarna på fastlandssidan. När de idka sitt fiske i Kalmarsund och norr om Öland, som de i ganska stor utsträckning göra, med de farkoster, som stå fiskarna till buds, så ligger denna hamn mycket väl till för dem. De kunna där söka skydd, då så erfordras, och de kunna ligga där över nätterna o. s. v. Jag vill inte påstå, att hamnen kommer att få någon kolossalt stor betydelse som handelshamn, men för ortsbefolkningen har den även på detta område ganska stor betydelse. Det är så, att på sommaren brukar en passagerarbåt gå dit 4 dagar i veckan, när det går att angöra hamnen. Men utan skydd, som den nu är, kan det hända att det går både en och två veckor, utan att den kan anlöpas. Detta är naturligtvis en av anledningarna till att ortsbefolkningen är mycket angelägen om att denna hamn skall komma till stånd. Det inses lätt, att dessa fattiga kommuner — det rör sig om 2 eller 3 kommuner, som möjligen skulle kunna bidraga — inte själva kunna åstadkomma en så dyrbar hamnanläggning som denna.

Nu har ju utskottet avfärdat denna motion med en mycket välvillig motivering, och jag skall be att särskilt få trycka på utskottets uttalanden i den delen och ytterligare adressera dem till Kungl. Maj:t. Jag hoppas, att

Ang. hamn-
byggnaden vid
Byxelkrok.
(Forts.)

de må lända till resultat, så att nästa år förslag till byggande av denna hamn kommer upp i statsverkspropositionen och medel äskas för ändamålet. Jag skall be att få relatera, hurudana förhållandena äro där på orten. Det är så, att befolkningen huvudsakligen består av småbrukare men även av personer, som icke hava något jordbruk utan livnära sig med skogsbruk på vintern och med fiske på sommaren. Det är därför klart, att det är av stor betydelse, om fisket genom denna hamnanläggning blir upphjälpt, särskilt nu sedan man under de senaste åren skaffat sig en stor mängd dyrbara fiskeredskap, bland annat ett 40-tal ålbottengarn, vilket man gjort just med tanke på att denna hamn skulle komma till stånd, så att man skulle få lättare både att bevara sina båtar och få avsättning för sin fisk.

Jag vill hoppas, att Kungl. Maj:t tar detta i betraktande och tar hänsyn därtill samt framlägger proposition i saken nästa år, och jag skall alltså inte framställa något yrkande om bifall till motionen.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen, som under herr Olssons i Högby anförande återtagit ledningen av förhandlingarna, framställt proposition i ämnet, biföll kammaren utskottets hemställan i förevarande punkt.

Punkterna 26—31.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 32.

Lades till handlingarna.

Punkterna 33—37.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 38.

Lades till handlingarna.

Punkterna 39—42.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 43.

Lades till handlingarna.

Punkterna 44—46.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 47.

Lades till handlingarna.

Punkterna 48—50.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 51.

Lades till handlingarna.

Punkterna 52 och 53.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 54, angående bidrag till utgivande genom Svenska brandkårens riksförbund av »Tidskrift för landsbygdens brandväsen».

Ang. anslag till Svenska brandkårens riksförbund.

Uti punkten 56 av förevarande huvudtitel hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att som bidrag till utgivande genom Svenska brandkårens riksförbund av »Tidskrift för landsbygdens brandväsen» för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 1,000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft en inom första kammaren av herr *Johan Nilsson* i Kristianstad *m. fl.* väckt motion, nr 25, däri föreslagits, att riksdagen måtte till Svenska brandkårens riksförbund bevilja för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 10,000 kronor såsom bidrag till förbundets verksamhet.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen, med avslag å ovanberörda motion i vad den skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, måtte bifalla Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Uti en vid denna punkt avgiven reservation hade herrar *Kvarnzelius* och *Bengtsson* i Norup förklarar sig anse, att utskottet bort tillstyrka bifall till den i ämnet väckta motionen.

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr andre vice talmannen **Nilsson**: Herr talman! Vid behandlingen av detta ärende inom statsutskottet anmälde jag min anslutning till den reservation, som avgivits av utskottets ordförande landshövding *Kvarnzelius* samt herr *Bengtsson* i Norup. Men genom förbiseende — antagligen från min sida — har anteckning därom icke kommit att bli gjord. Jag ber därför att nu få rätta detta missförstånd.

Vad sedan själva saken beträffar, så är det ju så, att Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att som bidrag till utgivande genom Svenska brandkårens riksförbund av »Tidskrift för landsbygdens brandväsen» för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 1,000 kronor. Detta förslag är föranlett av en framställning, som gjorts av brandkårens riksförbund. Förbundet har under år 1927 undergått en omorganisation, och för att kunna verkställa denna omorganisation har förbundet ansett sig behöva ett statsanslag. Jag vill fästa uppmärksamheten på att till förbundet äro anslutna icke mindre än 323 brandkårer. Det är således tydligt, att förbundet omfattas med stort intresse. Nu har emellertid Kungl. Maj:t avvisat framställningen om anslag till förbundet utöver det ovannämnda bidraget till förbundets tidskrift, men förbundets framställning har såsom motion upptagits av fyra landshövdingar, däribland landshövdingen i Kristianstad herr *J. Nilsson* som huvudmotionär. Det är alldeles uppenbart, att en sak av denna betydelse är förtjänt av uppmuntran från det allmännas sida. Det är visserligen sant, som det säges, att om brandskada uppkommer, så träffar den i första hand enskilda, och att detta således i första rummet är att anse såsom en privatekonomisk angelägenhet. Men då betydande värden och ibland stora kulturvärden bli förstörda, måste det dock vara även en stats angelägenhet att bidraga till att såvitt möjligt åvägbringa skydd mot dessa risker. Det är därför av stor betydelse att förbundet erhåller möjlighet att fullfölja sin verksamhet, och man hade haft anledning förmoda, att statsutskottet skulle visa större förståelse för denna sak, än som nu varit förhållandet.

Såsom saken nu ligger till, anser jag det knappast vara tjänligt att för mycket orda därom, men jag anser mig dock, herr talman, pliktig att yrka

Ang. anslag
till Svenska
brandkårernas
riksförbund.
(Forts.)

bifall till reservationen, och jag hoppas, att kammaren vill skänka densamma sitt stöd.

Häruti instämde herr *Bengtsson* i Norup.

Herr *Anderson* i Råstock: Herr talman! Det är visserligen inte mycket lönt att erinra om den snö som föll i fjol. Men jag vill dock påminna om att kammaren härom dagen fick en erinran från herr finansministern om vådan av att frångå vad Kungl. Maj:t föreslagit. Kammaren har inte brytt sig om detta på en annan punkt i dag, och då kanske den inte anser sig ha skyldighet att göra det här heller. Jag förstår ju, att det på vissa håll inte finns någon sammanhållning om vad Kungl. Maj:t föreslagit. Emellertid vill jag säga, att jag tror, att utskottet haft bärande skäl för den ståndpunkt, utskottet intagit. Utskottet har inte velat avslå Kungl. Maj:ts förslag och inte heller ställa denna förening utan anslag. Vi ha tvärtom gått med på Kungl. Maj:ts förslag, men vi ha ansett, att föreningen i huvudsak borde hålla sig till de existerande brandförsäkringsinrättningarna. Och herrarna kunna väl inte komma ifrån, att det är ett ganska stort intresse för dessa att se till att det göres vad göras kan ifråga om upplysningsverksamhet på detta område. I likhet med herr andre vice talmannen tror jag inte, att det lönar sig att alltför mycket ingå på denna lilla sak. Jag skall därför inskränka mig till vad jag nu sagt och ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen framställt propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Ang. under-
stödjande av
motorförarnas
helnkyterhets-
förbund.

Punkten 55, angående anslag till understödjande av motorförarnas helnykterhetsförbund.

Kungl. Maj:t hade under punkten 57 av förevarande huvudtitel föreslagit riksdagen att till understödjande av motorförarnas helnykterhetsförbund för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 5,000 kronor, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte till understödjande av motorförarnas helnykterhetsförbund för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 3,000 kronor, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Vid denna punkt voro emellertid fogade reservationer:

av herrar *Lindblad*, *Johan Bernhard Johansson*, *Clemetson*, *Ernfors*, *Anderson* i Råstock, *Wiklund*, *Olsson* i Blädinge, *Olsson* i Kullenbergstorp, *Kristen* i Göteborg, *Nilsson* i Örebro och *Anderson* i Storegården, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om anvisande för ändamålet av ett extra anslag av 1,000 kronor att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel; samt

av herr *Bengtsson* i Norup, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr statsrådet *Ribbing*: Herr talman! Jag beklagar, att chefen för kommunikationsdepartementet av sjukdom är förhindrad närvara här i dag, och jag ber att i hans ställe få säga några få ord på denna punkt. Det anslag på 5,000 kronor, som av Kungl. Maj:t har begärts, är icke något stort anslag.

Detta anslag har ur budgetsynpunkt ett mycket obetydligt intresse, men det har en stor betydelse för den verksamhet, som det här är fråga om. Den verksamheten hör nog till de mera samhällsnyttiga som man över huvud taget kan tänka sig. Utskottet har talat om, att detta anslag rätteligen borde upptagas under åttonde huvudtiteln, och hänvisat det dit, ifall det skulle återkomma ett annat år. Detta kan naturligtvis ha skäl för sig, men just genom placeringen av anslaget under sjätte huvudtiteln har man velat så tydligt som möjligt markera vad det här i första hand är fråga om, nämligen om ett trafiksäkerhetsintresse.

Frågan är icke i första hand en nykterhetsfråga. Den är icke i första hand ett spörsmål om olika vägar till åstadkommande av nykterhet, utan den är i första hand en trafiksäkerhetsfråga. Jag föreställer mig, att var och en, som har erfarenhet av att sitta vid ratten i en bil, har klart för sig, vad nykterheten har för betydelse vid det precisionsarbete, som det är fråga om vid bilföring. När nu motorförarna på eget initiativ bildat en organisation för att bedriva propaganda till förmån för helnykterhet bland deras kamrater, så förefaller mig detta initiativ från deras sida vara en så vällovlig åtgärd i allmänt intresse, att det bör uppmuntras genom att man ger ett anslag, något litet större än det som andra föreningar i liknande läge fått, när de första gången kommit och begärt understöd. Hur lagstiftningen än må ordnas på detta område, hur lagstiftningen än ordnas i fråga om nykterheten och i fråga om motortrafiken, så kommer alltid den verksamhet, som här utövas för frivillig avhållsamhet från spritdrycker bland motorförare, att bli till största nytta och betydelse för oss alla, som färdas på vägar och gator, vare sig vi åka i egna eller andras bilar, färdas med hästskjuts eller gå till fots.

Jag tror, att kammaren skulle göra en klok och förutseende gärning, om den ville i fråga om denna punkt bifalla det av Kungl. Maj:t framställda förslaget.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Först skall jag be att få säga, att jag blev litet förvånad av den upplysning, som herr statsrådet nyss lämnade, då herr statsrådet sade, att det var på motorförarnas eget initiativ den ifrågavarande rörelsen tillkom. Det kan man omöjligen läsa ut ur sjätte huvudtiteln. Där står det på sidan 137, att motorförarnas helnykterhetsförbund bildades den 31 juli 1926 på initiativ av deltagare i centralförbundets för nykterhetsundervisning sjätte allmänna utbildningskurs för ungdomsledare m. fl. Givetvis är det en bagatell vem som tagit initiativet härvidlag, men jag har bara velat fästa uppmärksamheten på, att man inte i handlingarna kan läsa ut, att det förhåller sig så som herr statsrådet upplyste.

I sin framställning begära motorförarna 5,000 kronor till understödande av förbundets skriftliga upplysningsverksamhet. Den saken återfinnes här. Anledningen till att jag för min del har reagerat på denna punkt är, att jag icke lyckats upptäcka ett enda förbund med motsvarighet till detta, som på en gång har fått ett så stort statsanslag efter ungefär 1 1/2 års existens. Sådana förbund ha fått visa vad de kunnat göra först. Om herrarna hade åttonde huvudtiteln för i år till hands, skulle herrarna finna, att en så gammal organisation som järnvägsmännens helnykterhetsförbund åtnjuter ett statsanslag av blott 1,000 kronor. En annan organisation, som inte heller kan fränkännas betydelse, polismännens helnykterhetsförbund, har icke heller större anslag än 1,000 kronor.

Jag får återigen upppepa, att vi i dag hava haft kännning av, att det icke är värt att iakttaga gamla konservativa men goda statsutskottsprinciper och hålla på det rationella, men här är det verkligen på det sättet, att vi tyckt, att när alla andra organisationer ha fått börja med 1,000 kronor, så skulle denna också kunna göra det. Detta kan icke få tolkas som ovilja mot nykter-

Ang. understödande av motorförarnas helnykterhetsförbund.

(Forts.)

Ang. understödjande av motorförarnas helnykterhetsförbund.
(Forts.)

hetsrörelsen, framför allt icke av dem i kammaren, som hålla på lämpligheten, att man här skall göra vad man kan, för att man verkligen skall få fram upplysning. Men jag får dock verkligen lov att reagera litet, om man vill göra gällande, att chaufförkåren i allmänhet behöver tagas för huvudet för en stor del av de olyckor som hända. Man skulle nog i stället härvidlag kunna hålla sig till de s. k. gentlemannachaufförerna. Jag misstänker starkt, att dem kommer varken Kungl. Maj:t eller riksdagen åt genom att bevilja ett anslag till här ifrågavarande förbund, vare sig det sättes till 1,000 kronor, 3,000 kronor eller 5,000 kronor. Det är i stället så, att vår yrkeschaufförkår har erhållit från många håll och erhåller ännu den dag som är varma vitsord just för den återhållsamhet chaufförerna iakttaga med avseende å rusdrycksbruket samt den punktlighet och noggrannhet de iakttaga i sitt sätt att färdas fram med den moderna tidens åkdon. Den andra delen av den bilkörande allmänheten kunde behöva få en liten erinran, men den nås inte på detta sätt. Jag anser mig stå på fullkomligt säker grund, då jag i överensstämmelse med gammal statsutskottspraxis — som jag inte förstår hur man här skall kunna komma ifrån — yrkar på samma bidrag till denna nykterhetsorganisation som till järnvägsmännens helnykterhetsförbund enligt vad i år av Kungl. Maj:t föreslagits. Det har icke väckts någon motion på denna punkt om ökning.

Jag yrkar alltså, herr talman, bifall till den av herr Lindblad m. fl. vid punkt 55 avgivna reservationen.

Herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Vid behandlingen av den punkt, där vi senast förut hade diskussion, betygade herr Anderson i Råstock sin vilighet att följa regeringen. Jag hoppas att han vill fortsätta och följa regeringen på ännu flera punkter, och om han på någon punkt skulle finna det vara ur allmännyttans synpunkt påkallat att följa regeringen, så måtte det väl vara på den nu ifrågavarande.

Man har försökt att göra denna fråga till en nykterhetsfråga. Den är emellertid inte huvudsakligen en sådan. Genom detta anslag avser man att befordra ordning och säkerhet för den stora allmänheten i landet. Om meningarna inte kunna vara delade därom, att det är en ordningsfråga, det här gäller, så kunde man väl hoppas, att även på de håll, där man är motståndare till nykterhetsverksamheten, man dock skulle vilja vara med om att här giva ett stöd. Majoritetens i statsutskottet har också insett, att man här bör göra något. Utskottet har därför kommit med ett medlingsförslag, ett förslag som ligger mellan Kungl. Maj:ts och den Lindbladska reservationen, för vilken herr Anderson i Råstock gjorde sig till talesman.

Jag tror emellertid, att vi här äro inne på en fråga, som man inte kan lösa bara genom lagstiftningsåtgärder. All respekt för lagar och författningar, men det har visat sig vara mycket svårt att i sådana fall, där en motorförare anhålles av en polisman och av denne uppgives vara berusad, få riktig klarhet i att så verkligen varit fallet. Den anhållne bestrider bestämt, och läkaren kan inte med säkerhet avgöra, huruvida denne är överlastad eller inte. Regeringen menar därför, och jag instämmer med regeringen, att här bör man på upplysningens väg påverka dessa chaufförer att avstå från spritdrycker, på grund av att de stå i en mycket ansvarsfull ställning i samhället. Jag vill säga herr Anderson i Råstock, att det är inte bara chaufförerna själva och de, som åka med dem, som äro i fara när det kan vara fråga om onykterhet från förarens sida, utan även de som gå fram på gator och vägar. Den stora allmänheten är, på grund av den onykterhet, som förekommer bland dem som föra bilar, ofta utsatt för fara, och det är icke så långt emellan man får se i dagspressen att än den ene och än den andre blivit överkörd, och oftast är det på grund av att den, som sitter vid ratten, icke kan behärska sin bil, emedan han

förtärt rusdrycker. Det är därför det har gått galet så många gånger. Man ser gång på gång beklaganden över, att rusiga chaufförer sitta vid ratten. När så är förhållandet, anser jag, att man inte kan använda upplysningsverksamheten bland motorförarna bättre än vad som här är ifrågasatt. Nu säger herr Anderson i Råstock, att så länge järnvägsmännens förbund och polismännens förbund inte få mer än 1,000 kronor vardera, bör inte detta förbund få mer. Men den jämförelsen, herr Anderson, haltar mycket. Ty en sak är, att lokomotivförarna i allmänhet ha en Eldare bredvid sig, som är hemmastadd på området, och vidare ha de skenorna att följa, och det är tryggare än när en berusad chaufför slänger sin bil hit och dit till fara för människor, som vi ofta få se i de dagliga tidningarna. Detta vill man motverka genom att påverka chaufförerna att bli nyktra. Därför hälsades med stor tillfredsställelse landet över, när motorförarnas helnykterhetsförbund bildades 1926, och jag må erkänna, att det är en verksamhet, som är värd allt vårt stöd, både det moraliska i bygderna och riksdagens stöd i form av anslag för att förbundet skall kunna bedriva sin upplysningsverksamhet på ett sätt, som verkar i rätt riktning.

Då man därtill förstår av både regeringens och utskottets hållning, att det icke varit delade meningar i fråga om att detta anslag skall utgå ur rusdrycksmedelsfonden, förstår jag icke, att någon i riksdagen kan ha något emot att bevilja 5,000 kronor till detta behjärtansvärda ändamål. Om det gällt ett anslag till nykterhetsverksamhetens befrämjande, kunde man förstå, att nykterhetsmotståndarna skulle reagera, men jag betonar än en gång, att det är i första hand en ordningsfråga av den allra största betydelse, och det är ur denna synpunkt jag varit angelägen att reservera mig till förmån för regeringens förslag. Skulle det förslaget icke antagas av kammaren, är det helt naturligt, att jag kommer att rösta på utskottets förslag som gäller 3,000 kronor årligen. Men jag skulle förmoda, att om kammaren vill tänka sig in i den verkliga situationen, både i Stockholms stad men särskilt utom Stockholm, på landsbygden, bör kammaren icke draga i betänkande att gå med på Kungl. Maj:ts förslag. Då min reservation avser ett bifall till detta förslag, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till denna.

Herr Herou: Herr talman! Jag kan instämma i att frågan icke är en speciell nykterhetsfråga, men vilken åsikt man än har om nykterhetssträvandena i allmänhet, måste varje ansvarskännande medborgare instämma i att utsikten till att hava onyktra bilförare innebär ett allvarligt riskmoment i samfärdseln på gator och landsvägar, framför allt på landsvägarna, där lagar och förordningar bevisligen lätt åsidosätts. Det kan ges otaliga exempel från landsbygden på motordrullars vanvettiga framfart, och det är uppenbart, att lagstiftningsåtgärder icke enbart räcka till för att stävja det ofog, som, för all del, mest tack vare vissa gentlemannachaufförer, förekommer. Man bör därför med en viss tillfredsställelse se att ett nykterhetsförbund bildats, som tar sikte på att skapa en bilföraregrupp, som iakttar de krav, som allmänheten har rätt att ställa på dem, som framföra motorfordon i allmän trafik. Det är uppenbart, att överallt, där bilförare, anslutna till detta förbund, finnas att tillgå, där kommer allmänheten att välja sådana bilförare, och det kommer säkert att ha en stor och starkt uppfostrande betydelse för de övriga.

När riksdagen brukar bevilja inemot en halv miljon kronor till en sådan rörelse som den frivilliga skytterörelsen, då förefaller det mig verkligen, som om, när det genom regeringens förslag har ställts i utsikt, att motorförarnas helnykterhetsförbund skall få ett anslag på 5,000 kronor, det icke föreligger några som helst skäl att anslaget till denna ur trafiksäkerhetssynpunkt nyttiga rörelse prutas till 3,000 kronor eller i enlighet med vissa reservanters förslag till 1,000 kronor.

*Ang. under-
stödjande av
motorförarnas
helnkyterhets-
förbund.*

(Forts.)

Ang. under-
stödjande av
motorförarnas
helnikterhets-
förbund.
(Forts.)

Herr Anderson i Råstock anförde, som jag tror, att vederbörande bruka ha utträtt något och visat vad de duga till, innan de få så stort anslag som 5,000 kronor. Men det är alldeles säkert, att om man går till de platser, där avdelningar av förbundet bildats och där medlemmar finnas, så kan man iakttaga, att det visat sig, att det haft en stor betydelse just för att skapa fram en motorförarkår, som iakttar vad allmänheten har rätt att fordra av den. När han sedan vill jämställa detta anslag med det, som utgår till järnvägsmännens eller till polismännens helnykterhetsförbund, då må jag säga, att det ligger den stora skillnaden mellan de anslagen och detta, att man har lättare att utöva kontroll över nämnda yrkesgrupper än man har att komma till rätta med de missförhållanden, som finnas på detta område.

Jag vill instämma med herr Anderson i Råstock däri, att man kan göra gällande, att den *yrkeskår*, som finnes, iakttar bättre ordning i det avseendet än vissa gentlemannachaufförer, och det kan ligga något av sanning i att man på denna väg icke kommer åt de s. k. gentlemannachaufförerna, men jag tror dock, att detta förbunds verksamhet även för dem skall få en viss uppfostrande betydelse. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Rydén: Herr talman! Jag skulle vilja hemställa till kammaren att icke diskutera detta anslag så mycket. Det är väl ingen som förnekar, att en rörelse av denna beskaffenhet, särskilt beträffande en yrkesgrupp som motorförarna, är i hög grad understödsvärd. Det är icke på den linjen motsättningar uppkommit, utan det är så, att statsutskottet, som ju får pröva alla ärenden efter någorlunda lika grundsyn på dem, har funnit, att det icke föreligger tillräckliga skäl för att bevilja ett så högt belopp, som Kungl. Maj:t föreslagit. Jag antar, att kammarens ledamöter icke ha med sig huvudtiteln. Men om så är, kan var och en övertyga sig om att det icke finnes en enda uppgift i Kungl. Maj:ts proposition, som ger vid handen, att det anslagsbelopp på 5,000 kronor, som begäres, är behövt. Det finnes — jag har varit med om att pröva dessa anslag från första gången de kommo in i budgeten — icke en enda förening av jämförlig beskaffenhet, som fått ens 500 kronor utan att man haft en utredning från dess sida, som visat, att den behövt pengarna och hur den skall använda dem. Här finnes icke någon uppgift om vilka inkomster förbundet har och vilka omkostnader det har eller vad understödet kommer att betyda för dess verksamhet. Jag får säga, att ur den synpunkten har jag aldrig sett ett anslag, som skulle utgå för likartat ändamål, som varit så slarvigt motiverat som det föreliggande.

Jag tycker, att det är rätt handlat från statsutskottets sida att begränsa anslaget i år. Det är många, som begära statsanslag, och då har man rätt att fordra att få se vad pengarna skola användas till, det må vara ett mer eller mindre behjärtansvärt anslag, men det brister i många fall i fråga om nya anslag. Därför är det riktigt att hålla på kravet på att en anslagsfråga bör vara utredd, så att man vet, vad pengarna skola användas till. Det är naturligtvis den omständigheten, att utredningen i Kungl. Maj:ts föreliggande förslag är så bristfällig, som gjort, att i statsutskottet en del stannat vid 1,000 kronor eller samma belopp som det anslag, som utgår till järnvägsmännens helnykterhetsförbund, och samma belopp, som utgår till polismännens helnykterhetsförbund, under det att en annan grupp inom utskottet tyckt, att man skulle gå något över vad dessa sammanslutningar ha, på grund av det särskilt behjärtansvärda ändamål detta förbund tjänar. Då ha vi stannat vid att förorda 3,000 kronor. Jag är övertygad om att icke någon i statsutskottet är av annan mening än, att om sammanslutningen kommer och visar, att den har behov av ett sådant anslag som Kungl. Maj:t begärt och att den gör nytta för ett sådant belopp, så är det möjligt att få det anslaget, men saken före-

ligger icke på det sättet nu. Och om man skulle bifalla Kungl. Maj:ts förslag, skulle man handla på annat sätt än man handlat i alla andra fall, då det gällt att pröva anslagsfrågor.

Vad beträffar frågan om på vilken huvudtitel anslaget skall stå, så förefaller det, efter den upprensning, som gjordes för några år sedan, då man sammanförde anslag på en huvudtitel som hörde tillsammans, självklart, att när nu alla anslag av ifrågavarande natur blivit sammanförda på åttonde huvudtiteln vi äro skyldiga tillse, att också detta kommer dit. Det är icke någon principiell skillnad mellan anslaget till motorförarnas helnykterhetsförbund och anslaget till järnvägsmännens helnykterhetsförbund, som står på denna huvudtitel. Vi se i statsutskottet praktiskt på frågan. Det är onödigt att ha nykterhetsdebatter varje år på sjätte huvudtiteln. En sådan kommer i regel på åttonde huvudtiteln, och med hänsyn till debatterna vore det klokt att låta detta anslag stå tillsammans med övriga nykterhetsanslag. Det är samma människor, som behandla dem i statsutskottet och riksdagen, och det spelar därför icke så stor roll ur den synpunkt herr statsrådet framförde.

De 3,000 kronorna äro en kompromiss. Jag skulle vilja hemställa till kamraren, om det därför är anledning att gå med på någon av ytterlighetslinjerna, utan det synes mig bättre att följa denna mellanlinje. Då kan anslaget kanske beviljas utan att det blir för stora strider. Jag för min personliga del har, som jag förut sagt, den uppfattningen, att om det visar sig, att det behövs och förbundet gör nytta för ett större belopp än 3,000 kronor, så kommer det att utan svårighet bli beviljat. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan i den föredragna punkten.

Med herr Rydén förenade sig herr andre vice talmannen *Nilsson*.

Herr **Kristensson** i Göteborg: Herr talman! Jag ber att få uttala min glädje över att regeringen står för åtminstone en enda punkt av dem, som föreslagits i huvudtiteln och som vållat opposition i utskott och kammare. Här har t. ex. statsutskottet på en annan punkt höjt regeringens äskande med $\frac{1}{2}$ miljon kronor utan vidare. Men regeringen sade inte ett ord om denna ändring i finansplanen, som statsutskottet föreslagit. Den förra frågan debatterade vi i ett par timmar. Då gällde det mycket stora värden, nämligen fördelning av 20 miljoner kronor. Då teg regeringen. Men i denna lilla struntsak få vi veta, att det är ytterligt viktigt, att vi följa Kungl. Maj:t. Jag har endast velat konstatera detta.

Herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Att den halva miljonen gick som present till landsbygden tror jag icke, att herr Kristensson i Göteborg som reservant skall skylla på regeringen, ty det är vanligt i debatterna, att reservanterna i första hand få kläda skott för sin mening. Det är motståndarnas till utskottsförslaget egen skuld, att de försummat sig med att börja debatten, och det skola de icke försöka skylla ifrån sig. Vad gäller den andra frågan vill jag till herr Kirstensson i Göteborg säga, att antingen det blir 20 eller 30 procent i statsbidrag, berör det icke budgeten. Herr Kristensson bör framställa sina anmärkningar vid ett lämpligare tillfälle än här.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Det var herr Bengtssons i Norup nya princip, som uppkallade mig. Den gick ut på att när det är fråga om en sak, som icke har betydelse för budgeten, bör icke regeringen intressera sig för densamma. Det är en ny regeringsprincip, det ber jag att få fastslå till den kraft och verkan det hava kan.

Ang. understödjande av motorförarnas helnykterhetsförbund.
(Forts.)

Ang. under-
stödjande av
motorfjörarnas
helnykterhets-
förbund.
(Forts.)

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, 2:o) bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet samt 3:o) bifall till den av herr Lindblad m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 56.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 57 och 58.

Lades till handlingarna.

Punkten 59.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Eksjö stad;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Norrköpings stad;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Linköpings stad; och

nr 33, i anledning av väckt motion angående ändring i grunderna och sättet för markegångstaxornas upprättande.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 13.

Ang. fast
anställning åt
personer,
sysselsatta med
städning m. m.
hos statens
verk och
myndigheter.

Å föredragningslistan var härefter uppfört statsutskottets utlåtande nr 34, i anledning av väckta motioner angående utredning om anställningsförhållandena för med städnings- och rengöringsarbete hos statens verk och myndigheter på ett stadigvarande sätt sysselsatta personer.

I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren, nr 188, av herr *Lindhagen* och den andra inom andra kammaren, nr 313, av fru *Östlund m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i vad mån hos statens verk och myndigheter personer vore på ett stadigvarande sätt sysselsatta med städnings- och rengöringsarbete samt i vilka fall och under vilka förutsättningar dessa borde tillerkännas fast anställning eller åtminstone vissa skäligen med sådan anställning förbundna förmåner såsom rätt till sjukhjälp, semester och pension.

Utskottet hemställde, att ovanberörda motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Fru **Östlund:** Herr talman! Det är nu femton år sedan herr *Lindhagen* första gången i en motion begärde, att riksdagen skulle tänka på att bereda förbättrad arbetsanställning och därmed följande förmåner åt den förbisedda och i alla avseenden sämst ställda personal, som hade att utföra arbete inom sta-

tens verk och myndigheter, städerskorna. Det verkade ju nästan *revolutionerande*: skulle nu städningspersonalen också bli tjänstemän! Det var ju otänkbart, och frågan föll naturligtvis riktigt ordentligt. Under dessa femton år har i alla fall riksdagen behandlat denna fråga många gånger om, men den har stupat på svårigheten att lösa den, och det ser nästan ut, som om dessa svårigheter skulle vara oöverbanneliga än i dag, ty det utlåtande, som statsutskottet avlämnat och som naturligtvis kommer att antagas av kammaren, säger strängt taget varken ja eller nej till den motion, som vid innevarande års riksdag väckts i frågan.

Visserligen yrkar utskottet, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, men utskottet gör på samma gång så många värdefulla medgivanden, så avslagsyrkandet är inte på något sätt förkrossande. Frågan vilar hos Kungl. Maj:t, och där har den vilat i ro de senaste 8—10 åren, och det bör ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder, som befinnas erforderliga, anser utskottet. När nu utskottet meddelar, att till och med, åtminstone till någon del, en utredning föreligger, så var det ju en nyhet att vara tacksam för, men denna utredning omfattar ju endast den arbetsgrupp, som är anställd inom de centrala ämbetsverken, och svarar inte annat än delvis mot motionen. Men när riksdagen beslöt att begränsa utredningen till dessa verk, så var det därför att det skulle vara lättare och för att det skulle gå fortare att kunna göra något åt frågan.

Det är litet svårt att fatta, att det förslag, som motionärerna framlagt, förefaller så svårlöst och bereder vederbörande så mycket bekymmer. I motionen är begärt, att det måtte utredas, i vad mån, i vilka fall och under vilka förutsättningar fast anställning eller vissa nämnda förmåner kan beredas personal, sysselsatt med städningsarbete. Men detta sista alternativ i motionen halkar man behändigt förbi och stannar vid punkten om den fasta anställningen, som ingen tycks kunna komma över. Men det är ju föreslaget den största tänkbara bredd att både utreda och få fram ett förslag. Man kan nämligen läsa ut ur utskottets utlåtande såväl som från tidigare behandling i riksdagen av denna fråga, att svårigheten att ordna förhållandena angående städningspersonalen skulle bero på anställningsvillkoren. Det är nämligen så, att städerskorna äro anställda i andra hand, någon förste vaktmästare har hand om hela städningsarbetet och anställer i sin tur den hjälp, som behövs. Det har hittills varit den tuva som stjalpt hela lasset. Men jag undrar, var det står skrivet, att dessa städerskor ovillkorligen för all framtid böra anställas på det sätt som hittills praktiserats, om nu detta är huvudorsaken till, att ingenting kan göras åt frågan. Det talas också om, när det gäller denna personal, då man vill avfärda tanken på att bereda den förbättrad ställning, att detta arbete i allmänhet utövas som bisyssla. Det är ett utomordentligt bekvämt sätt att komma ifrån hela saken, men det är icke alldeles riktigt. Den enda, för vilken detta städningsarbete är en bisyssla, är just denna förste vaktmästare, eftersom han redan har en ordinarie anställning. Men för de kvinnliga städerskorna kan arbetet ej betraktas som bisyssla, enär de, som oftast är fallet, icke ha annan anställning. Nu önskar jag ej alls, att man ovillkorligen måste taga ifrån förste vaktmästaren den eventuella inkomst han kan ha genom att han har hand om städningspersonalen. Han kan få fortsätta, men då kan han få särskild ersättning för detta, utan att behöva ha arbetet på entreprenad. Så har det redan ordnats i många verk, att detta städningsarbete betalas enligt räkning, men ej utlämnas på entreprenad. När jag väckte denna motion, har jag för min del icke ett ögonblick tänkt mig, att alla städerskor, vare sig de ha längre eller kortare arbetstid, skulle bli ordinarie tjänstemän. Det har väl för övrigt ingen tänkt, i det fallet tillåter jag mig instämma med utskottet. Men att detta behöver leda till, att icke en enda förmån kan beredas den personal, som sköter

Ang. fast anställning af personer, sysselsatta med städning m. m. hos statens verk och myndigheter.
(Forts.)

Ang. fast
anställning åt
personer,
sysselsatta med
städning m. m.
hos statens
verk och
myndigheter.

(Forts.)

sitt, om ändå aldrig så enkla, arbete oklanderligt och till den övriga personalen och allmänhetens nytta och trevnad, det är ej riktigt och rättvist. Om vi tänka på den arbetstid dessa städerskor ha från tidiga morgonen — den ena kan börja kl. 4, andra senare — med kvällsarbete ibland, nattarbete eller söndagsarbete ibland, så är det säkert en arbetstid, åt vilken många av tjänstemännen skulle fnysa ganska föraktligt. Det borde värdesättas på ett helt annat sätt än att endast avfärda saken så, som hittills skett.

Det talas också i utlåtandet om en ofta kort anställningstid. Ja, men de fallen behöver man ju icke bekymra sig vidare om. I de fall, då anställningstiden är kort, löser frågan sig själv, ty om man lämnat ett arbete, har man väl ej längre några anspråk. Däremot säges ej ett ord om dem, som stanna på sin post år ut och år in.

Utskottets utlåtande utgör ju till största delen ett citat från 1902 års lönekommittés utredning, men giver en mycket ofullständig och vag bild av rådande verklighet. Det blir ganska klart, att hela det entreprenadssystem, varom jag nyss talat, är ett hur-som-helst-system, och att vederbörande verk icke mycket bekymra sig om, under vilka förhållanden den underordnade grupp av arbeterskor, om vilken här är fråga, existerar.

Att frågan ej är olöslig, det visar utskottets eget utlåtande, där det säges, att vid den utredning, som är företagen, har »ett fåtal verk gjort gällande, att semester och rätt att vid sjukdom få behålla en del av ersättningen ävensom rätt till ålderdomsunderstöd borde tillerkännas personalen givetvis under förutsättning av tillräckligt långvarig anställning. Vissa verk ifrågasätta också fastare anställningsförhållanden. Inom några verk hade dock förekommit, att viss semester och sjukersättning medgivits vederbörande.»

Det visar sig således, att man i några fall har förstått att göra det bästa möjliga av nuvarande förhållanden. Och det förefaller då som om, när man fått några verk att inse, att det finnes möjlighet att ordna förhållandena för denna personal, det ej bör vara alldeles omöjligt att få andra verk att också göra detta.

Så säger utskottet eller den citerade löne regleringskommittén, att den anordning, som hittills tillämpats i avseende å beredande av ålderdomsunderstöd, icke synes lämna rum för några mer väsentliga erinringar. Ja, det understöd, som lämnas, utgår alltid, enligt vad jag tror, efter behovsprincipen. Städerskor, som arbetat i 20—30 år och troget skött sitt arbete för den minsta tänkbara avlöning, erhålla alltså ett eventuellt understöd, om de ej lyckats på sin knappa avlöning samla en liten förmögenhet för sin ålderdom. Och detta anser löne regleringskommittén och även utskottet icke lämna rum för väsentliga erinringar! Emellertid har jag här ett par utlåtanden från bankoutsittet, både från åren 1925 och 1926 och även ett, som vi komma att behandla något senare i dag, i vilka det är fråga om pension för städerskor. En gemensam motivering i alla dessa utlåtanden är, att »beträffande frågan om beredande av pension eller understöd åt personer, som stadigvarande varit sysselsatta med städning och rengöringsarbete hos riksdagens verk», anser bankoutsittet, detta överensstämmer med en princip, som redan är erkänd. I ett annat utlåtande säges det, att »det torde få anses fastslaget, att riksdagen numera i princip erkänt det berättigade i, att understöd lämnas en person, som under en längre tid utfört dylikt arbete». Men man begränsar sig till riksdagens verk. Jag tillåter mig fråga, då man erkänt denna princip, när det gäller städerskor, hos riksdagens verk, varför då ej erkänna principen, när det gäller de städerskor hos statens verk och myndigheter, om vilka vi motionerat.

Jag kunde kanske få tillägga, att de städerskor — jag har gjort mig undermåttad om detta — om vilka vi motionera, ha en arbetstid av 4—5 timmar om dagen, och att för en del av dem blir det extra arbete, på söndagarna eller nät-

ter. Och dessa städerskor i riksdagens verk, där man redan erkänt principen, ha icke ens så lång arbetsdag.

Emellertid, eftersom det nu genom utskottets utlåtande och utredning befinnes klart och tydligt, att frågan befinner sig i Kungl. Maj:ts hägn, så komma åtminstone motionärerna att följa Kungl. Maj:ts åtgöranden i frågan med det uppriktiga intresse. Och när nu frågan så många gånger behandlats i riksdagen och riksdagen redan år 1918 uttalat sin önskan, att saken måtte förarbetas, och då utredning enligt utskottets uppgift redan föreligger, må det icke förtänkas oss, att vi vänta något resultat ju förr dess hellre. Det är fattiga människor, det gäller, och dessa skulle högt uppskatta, om någon rätt även bleve tillerkänd dem.

Då jag naturligtvis förstår, att det är opraktiskt att komma med något annat yrkande än det, som utskottet gått in för, och som jag förmodar kommer att bli kammarens beslut, men å andra sidan icke vill taga tillbaka ett enda ord av vad jag uttalat i min motion, ber jag ändå, herr talman, att få yrka bifall till motionen till den kraft och verkan det hava kan.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Det skulle nästan vara onödigt att besvara den ärade talarinnans yttrande, då hon själv tycktes vara ytterst tveksam, om hon egentligen skulle göra något yrkande eller ej. Men jag är väl ändå tvungen att yttra några ord i saken.

Det yttrades, att detta utskottsutlåtande icke verkade förkrossande på motionärerna, och det gläder mig, att det icke gör det, ty så ochevalerskt är dock icke statsutskottet, att det velat förkrossa kammarens damer, eller ens någon av dem. Men ännu mindre skulle det falla oss in att förkrossa alla, det vore för mycket.

Då det vidare yttrats, att vi icke haft något intresse — ty så tyckte jag, att det lät på talarinnan — för saken, så får jag säga, att det är ovanligt, att en avstyrkt motion får ett så långt omnämnande och en så stark utredning, som vi verkligen gjort på den avdelning jag tillhör. Jag beklagar, att avdelningens ordförande ej är närvarande. Det är han, som borde svara. Nu får jag väl göra det. Att vi saknat intresse för denna sak, är icke riktigt, ty då hade den avfärdats på några rader. Jag tycker tvärtom, att vi skrivit för mycket. Det får också medgivas, att det varit omöjligt för avdelningen att på egen hand göra något och klara upp allt detta mångskiftande, som det gäller. Det är väl knappast två verk, som ha samma förhållanden med avseende på städning. Det kunde vi alltså ej göra. Då säger man, att vi borde påyrkat utredning. Ja, saken är ju utredd, den är klar, den vilar hos Kungl. Maj:t, och Kungl. Maj:t har haft den gamla löneregleringskommittén att klara upp det hela. Och talarinnan tycktes icke ha så mycket emot det resultat, vartill kommittén kommit. Sedan är det fråga om, vad Kungl. Maj:t själv vill. Motionärerna borde då ha vänt sig till Kungl. Maj:t och icke kommit denna väg med begäran, att vi i riksdagen skola klara upp saken. Jag kan ej förstå, vad stort vi skola kunna göra däråt här i riksdagen. Jag tvivlar verkligen på, att motionärerna själva kunna på rak arm säga, vad de vilja ha gjort, men jag tror absolut icke, att de kunna säga, *hur* det skall göras. Då lär det väl ej vara rimligt, att man yrkar bifall till en motion, där man ej är på det klara med, hur saken skall utföras. Att blott skriva till Kungl. Maj:t ännu en gång, då ärendet nu ligger under utredning, anser jag vara orimligt.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Andra kammarens protokoll 1928. Nr 17.

*Ang. fast
anställning åt
personer,
sysselsatta med
städning m. m.
hos statens
verk och
myndigheter.*

(Forts.)

Fru Östlund: Herr talman! Jag vet ej, om herr Olsson i Kullenbergstorp har förstått vår motion eller vad jag här sagt. Men nog tror jag, att det jämförelsevis väl framgår av motionen och mitt anförande, att motionärerna veta vad de vilja, även om vi ej ha rätt eller möjlighet att taga upp en utredning om hur frågan slutligen bör lösas. Vad vi fäst oss vid, är, att frågan legat hos Kungl. Maj:t i tio år, och att man ännu ej har fått något livstecken därifrån. Nu är det fråga, om detta avslagsyrkande, som väl riksdagen kommer att bifalla, skall tydas så, att man tycker, att frågan kan fördröjas hur länge som helst hos Kungl. Maj:t. D. v. s. gör ej Kungl. Maj:t något åt densamma, kan riksdagen intet göra, och då kommer frågan att i evighet gömmas hos Kungl. Maj:t. Jag har fattat det så, att man har rätt att vända sig till riksdagen och begära en ny utredning, om resultatet dröjer för länge. Riksdagen hade måhända ej ännu på länge fått veta något om den gjorda utredningen, därest ej motionerna blivit väckta. Jag tror således att jag är inne på rätt väg och har ju nyss sagt, att jag icke ansåg mig ha anledning taga tillbaka vad jag anført.

Herr Carlsson-Frosterud: Herr talman! Jag ger motionärerna rätt i, att utskottets yttrande här icke omfattar allt, vad motionerna omfatta. Motionärerna ha begärt en utredning angående städerskeförhållandena vid samtliga statens verk och myndigheter, men utskottets yttrande omfattar endast den delen av detta problem, som innefattas i 1919 års skrivelse, och riksdagen inskränkte sig därvid till att begära utredning angående dessa förhållanden i statsdepartementen. Sålunda måste jag vidkännas, att utskottets yttrande här icke omfattar allt, vad motionärerna i sin motion i år ha yrkat. Men utskottet har ju sett saken på det sättet, då det nu är 10 år, sedan riksdagen skrev till Kungl. Maj:t om utredning i denna begränsade omfattning, som endast berör statsdepartementen, och Kungl. Maj:t med anledning av denna skrivelse genom 1902 års löneruleringskommitté verkställt viss utredning, men sedermera icke något blivit åtgjort från regeringens sida på grund av denna utredning, att det vore i sakens intresse mindre lämpligt att, innan något blivit åtgjort inom denna begränsade rayon, avlåta en ny skrivelse med hemställan om utredning angående det hela. Det skulle kanske kunna innebära, att man under ett tiotal år framåt icke finge se något resultat vare sig av skrivelsen eller av motionärernas ansträngningar. För min del har jag sympatiserat med motionärernas syfte och ansett, att då 10 år förflutit sedan riksdagen skrev i ämnet, så borde man skriva på nytt, men jag fick ingen anslutning inom utskottet för denna min synpunkt. I stället har man, efter att i betänkandet ha lämnat en utförlig redogörelse för vad som är åtgjort i saken, i dess sista rader framhållit, att frågan vilar hos Kungl. Maj:t. Och riksdagen såsom sådan kan givetvis icke gå och anställa städerskor, utan det måste ske genom vederbörande myndigheters åtgärder. Då utskottet här framhållit, att det i varje fall torde ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder, som erfordras för att åstadkomma någon rättelse, så har jag för min del böjt mig för detta. Jag vill till motionärerna säga, att om det vore jag, som vore motionär i denna fråga, skulle jag med stöd av detta statsutskottsutlåtande vid en kommande riksdag anhålla om kammarens tillstånd att till Kungl. Maj:t få ställa den frågan: Tänker Kungl. Maj:t att med anledning av 1919 års riksdagsskrivelse och med stöd av 1928 års riksdagsuttalande i frågan vidtaga någon åtgärd i detta syfte?

Jag tror, att detta är den enda framkomliga vägen, såsom frågan nu ligger. Med denna tanke har jag, som sympatiserar med motionärernas framställning, ansett, att en fullt framkomlig väg blir klarlagd. Det är på den grund, som

Även jag inom utskottet slutligen har anslutit mig till detta utskottsutlåtande. Efter detta klarläggande hoppas jag, att motionärerna för denna gång kunna känna sig rätt så tillfredsställda med utskottets ståndpunktstagande.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället de i ämnet väckta motionerna; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Ang. fast anställning åt personer, sysselsatta med städning m. m. hos statens verk och myndigheter.
(Forts.)

§ 14.

Härefter upptogs till behandling bevillningsutskottets betänkande, nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Finland avslutat handelsavtal.

Genom en den 24 februari 1928 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 103, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över handels- och utrikesdepartementsärenden för den 13 december 1927 och över handelsärenden för den 24 februari 1928 samt med överlämnande av ett den 14 december 1927 mellan Sverige och Finland avslutat handelsavtal med tillhörande slutprotokoll och deklARATION, äskat riksdagens godkännande av berörda avtal jämte slutprotokoll och deklARATION.

Ang. godkännande av ett mellan Sverige och Finland avslutat handelsavtal.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte meddela av Kungl. Maj:t äskat godkännande av det med förevarande proposition överlämnade handelsavtal med tillhörande slutprotokoll och deklARATION.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr Brännström: Herr talman, mina herrar! I den proposition, där Kungl. Maj:t begär riksdagens godkännande av det mellan Sverige och Finland slutna handelsavtalet, har departementschefen framhållit vissa punkter i avtalet, vilka enligt hans mening kunna i och för sig ingiva vissa betänkligheter. Dessa punkter äro som bekant dels bindningen av den svenska tullsatsen å från Finland importerad så kallad emmenthalerost, dels den kortare uppsägningsfrist av avtalet, som är förbehållen Finland, därest den nu gällande köttullen i Sverige skulle höjas.

Det är ju sant, att avtalet bibehåller de svenska tullsatserna oförändrade, men det torde vara lika sant och kan icke bestridas, att eftergifterna från svensk sida äro till nackdel för det svenska jordbruket, och att det svenska jordbrukets intressen i viss mån ha fått tjäna som bytesobjekt för de fördelar, som vunnits beträffande den svenska exportindustrin. Det är detta, som jag anser vara synnerligen beklagligt. Man kan icke blunda för den tendens, som framträder i de villkor, som Finland erhållit i avtalet, nämligen att man från finsk sida söker allt mer och mer erövra den svenska marknaden för sin animaliska produktion.

Redan nu ha vi en mycket stark känning av denna import från Finland. I den landsända, som jag tillhör, Västerbotten, har särskilt osttillverkningen och mejerirörelsen lidit mycket just till följd av importen av ost. Flera mejerier ha där fått nedläggas driften.

Jag skall icke vidare ingå på de förhållanden, som göra, att Finland kan vara en så farlig konkurrent till det svenska jordbrukets animaliska produktion. Jag endast konstaterar, att det är så. Jag konstaterar vidare, att den finska regeringen på ett mycket gott sätt, som det synes, förmått tillvarataga

*Ang.
godkännande
av ett mellan
Sverige
och Finland
avslutat
handelsavtal.
(Forts.)*

det finska jordbrukets intressen, då den, om jag särskilt tänker på osttillverkningen, lyckats bibehålla sin tullsats över fyra gånger så hög som i Sverige och därmed skyddat sin inhemska marknad.

Man skulle knappast haft anledning att säga så mycket om detta avtal, om man från svensk sida hade lyckats förstå Finland till full reciprocitet beträffande tullsatserna å animaliska produkter, särskilt i vad avser osttullen. Betingelserna inom dessa två angränsande länder äro icke så olika, att det åtminstone för en lekman förefaller orimligt att begära, att det skulle råda likställighet mellan de två länderna i fråga om dessa tullsatser, och att den ens tullmur icke skulle vara högre än den andres.

Avtalet innebär nu avsevärda fördelar för den svenska exportindustrien, och i det avseendet kan man ju icke säga annat än att det är mycket gott och väl. Jag kommer därför icke heller att yrka avslag på utskottets hemställan om ett godkännande, men jag har velat uttala ett beklagande utav att ett missgynnande av det svenska jordbrukets intressen fått tjäna som medel att erhålla lätnader och fördelar för den svenska exportindustrien. Jag tror icke heller, att det är första gången det händer. Det var nog ungefär på samma sätt, då det gällde det tyska handelsavtalet.

Jag har intet yrkande, herr talman.

Herr Nilsson i Hörby: Herr talman! Då jag står antecknad för detta utskottsutlåtande men icke avgivit någon reservation, innebär detta, att jag icke hade tillfälle att närvara vid justeringen av utskottets betänkande. Hade jag varit närvarande, skulle jag till betänkandet ha fogat en blank reservation.

Jag vill säga, att detta är den tredje eller fjärde av de handelstraktater, som avslutats under den tid, jag haft tillfälle följa med dessa saker, och allesammans ha de avslutats på jordbrukets bekostnad. Även om detta kanske icke kan sägas lika mycket om det nu föreliggande handelstraktatförslaget som i fråga om de föregående, så innehåller det dock på en punkt, nämligen i artikel 17, en bestämmelse, som enligt min uppfattning kommer att binda den nuvarande linjen på jordbrukstullarnas område för en lång tid framåt. Då jag här förleden ställde mig på den linjen här i kammaren, att inga tulländringar för närvarande böra företagas, gjorde jag det med den motiveringen, att jag först ville se ett resultat av den utredning, som regeringen har igångsatt på detta område. I det hänseendet kanske jag skiljer mig från många andra här i kammaren och också från många av dem, som tillhöra utskottsmajoriteten, men det är mitt hopp, att ett tillfredsställande resultat skall komma fram.

Skulle riksdagen nu antaga detta traktatförslag, skulle härigenom ännu en stor sten rullas i vägen för ett eventuellt utredningsresultat, i fall detta ginge i den riktningen, att tullskyddet för kött borde i någon mån höjas. Det är inför utsikten härtill och med avsikt att ha fältet öppet tills utredningsresultatet föreligger, som jag nu ber att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Chefen för handelsdepartementet herr statsrådet **Hamrin:** Herr talman! Utöver vad som finnes anfört i den kungl. propositionen och jämväl blivit åberopat i bevillningsutskottets betänkande, har jag icke mycket att tillägga. Det har ju av bevillningsutskottet blivit vitsordat, att det föreliggande avtalet med Finland innebär i stort sett betydande förmåner för det svenska näringslivet, och jag tror, att man också kan vara ense härom.

När den förste ärade talaren här gjorde gällande, att det svenska jordbrukets intressen blivit åsidosatta vid slutandet av detta handelsavtal, kan jag icke finna, att han har stöd för detta påstående i någon av de bestämmelser, som finnas intagna i avtalet. Det är ju alldeles uppenbart och fullt naturligt, att Finland, som är ett jordbrukande land, satt in sina krafter på att åstadkomma

förmåner till gagn för det finska jordbruket, under det att Sverige, som i näringspolitiskt avseende intager en i viss mån åtminstone annan ställning, haft att tillgodose i detta fallet de industriella intressena. Att Finland har gjort vad det har kunnat för att tillvarataga de finska jordbrukarnas intresse framgår ju därav, att från första början inriktade sig de finska ansträngningarna på att få betydande tullsänkningar till stånd på animaliska produkter vid införsel till Sverige. Dessa krav avvisades energiskt från svensk sida, och i det avseendet måste man ju vitsorda, att de svenska underhandlarna och de svenska myndigheterna lyckats i sina strävanden att avvisa varje tullsänkning, även när sådana till sist begärdes i mycket ringa omfattning. Däremot har man från svensk sida vidhållit de krav för att tillgodose det svenska näringslivets intressen, som man från början uppställde, och man har också lyckats att få dessa krav i stort sett tillgodosedda.

När det gäller en traktatsunderhandling, kan man icke handla på samma sätt, som när det gäller inhemsk lagstiftning, då man är obunden av förhållandet till andra makter och andra intressen än dem, som skola tillgodoses inom landet. Man har här att göra med en annan part. Det ligger ju i själva underhandlingens natur, att man måste söka jämka på olika meningar och ståndpunkter för att komma fram till ett resultat. Det har man naturligtvis i detta fall i vissa avseenden fått göra, men de jämkningar och de krav, som man till sist i detta avseende fått finna sig uti, synas mig verkligen vara så ringa, att man icke har någon anledning att därför se med sneda blickar på detta förslag.

Jag ber vidare att få påpeka, att förhandlingsläget gentemot Finland från svensk sida sett såtillvida varit ogynnsamt, att vi ha en betydande export till Finland. Dess storlek finns angiven i propositionen på sid. 20. År 1926 hade vi en export till Finland på nära 38 miljoner kronor, under det att Sveriges import från Finland var något över 19 miljoner kronor. Redan dessa båda siffror, jämförda med varandra, ge vid handen, att utgångsläget för förhandlingarna från svensk synpunkt var ganska ofördelaktigt.

Man kan naturligtvis gentemot detta resonemang säga, att när vi i alla fall vunnit marknad för svenska produkter i Finland i så stor utsträckning, hade vi icke behov av några lättnader utan kunde finna oss uti de förutvarande förhållandena. Häremot vill jag dock invända, att Finland är ett naturligt avsettningsområde för svenska industriprodukter, och att när vi i det avseendet ha möjlighet att utvidga vår marknad, böra vi också vidtaga de åtgärder, som äro möjliga, och försöka gå de vägar, som äro framkomliga, för att vinna denna ökade marknad. Jag tror, att det föreliggande avtalet verkligen i detta avseende har tillgodosett svenska näringsintressen i så hög grad, att man har all anledning att instämma i det uttryck för tillfredsställelse, som det enhälliga bevillningsutskottet nedskrivit i sitt betänkande.

Herr Björklund: Herr talman! Jag har egentligen endast begärt ordet för att i egenskap av utskottsledamot yrka bifall till utskottets hemställan. Jag vill emellertid säga, att jag kan nog kanske förstå känslorna hos en del av våra lantbrukare med hänsyn till deras krav angående vissa tullförhöjningar på kött o. s. v. När man ser den ställning, som detta handelsavtal intager till just denna fråga, förstår jag nog, att det kan kännas litet smärtsamt. Jag har för min del ingenting emot, att riksdagen justerar sin uppfattning just på denna punkt.

Emellertid måste jag ju säga, att en fråga som denna kan icke ensidigt bara ses från den ena partens ståndpunkt. Vi ha inom bevillningsutskottet erhållit upplysningar, varav framgått, att under förutsättning att avtalet kommer till stånd, kommer den svenska exportindustrien att erhålla väsent-

*Ang.
godkännande
av ett mellan
Sverige
och Finland
avslutat
handelsavtal.
(Forts.)*

*Ang.
godkännande
av ett mellan
Sverige
och Finland
avslutat
handelsavtal.
(Forts.)*

liga förmåner utöver dem, som kanske för närvarande äro gällande. När man betraktar frågan i sin helhet, måste man ju, som herr statsrådet här har framhållit, vid ett opartiskt bedömande komma till den slutsatsen, att man måste yrka bifall till traktaten. Det är ju i alla fall så, att man måste väga fördelar och nackdelar mot varandra, och jag tror, att det är få här i kammaren, som skulle vilja se, att denna fråga löstes på det sättet, att kammaren skulle stanna för ett avstyrkande. Tvärtom är det väl så, att man är förgrymmad i själ och hjärta över att man icke har kunnat få mera. De underhandlingar, som ha förts, ha ju pågått i långa tider, och det sades oss i utskottet, att man har från svensk sida icke uraktlåtit att ställa all den press, som varit möjlig, på finnarna för att få ett för svenskt lantbruk och svensk industri så förmånligt avtal som möjligt.

När man under sådana förhållanden icke kunnat komma längre än till det föreliggande avtalet, förefaller det i alla fall mig, som om det skulle vara oklokt att avstå förslaget till handelsavtal, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindman: Herr talman! Jag förstår mycket väl, att denna § 17 ställer sig mycket motbjudande för många. Det gjorde den även för mig i allra högsta grad, när jag läste den kungl. propositionen. Jag har lika fullt mycket svårt att förstå den uppfattning, som här uttalas av herr Nilsson i Hörby.

Herr Nilsson i Hörby står uppenbarligen skriven såsom närvarande, när ärendet behandlades i utskottet, utan att han har avgivit någon reservation. Det är visserligen sant, att han icke var närvarande vid betänkandets justering, men han har varit närvarande vid behandlingen. Att han icke avgivit någon reservation är emellertid en sak, som han må avgöra med sig själv. Nu har han emellertid yrkat avslag på utskottets hemställan.

Jag vill påminna om, herr talman, att frågan om köttullen behandlade vi här i kammaren för ganska kort tid sedan, och kammaren beslöt då med ganska stor majoritet, att någon höjning av denna tull icke skulle äga rum. I denna fråga visade det sig emellertid, att det var flera representanter för herr Nilssons i Hörby eget parti, bland annat bondeförbundets representant i bevillningsutskottet herr Olsson i Golvvasta och även herr Olsson i Kullenbergstorp, som uttalade sig emot en höjning av köttullen. Jag vet ju, att meningarna inom bondeförbundet voro något delade, men det var i alla fall flera av dess representanter, som icke ville vara med om en höjning. Riksdagen har emellertid nyss belutat att icke höja köttullen. Under sådana förhållanden gör jag mig den frågan: Om traktaten i övrigt är nyttig och bra, varför skall man då icke taga den och använda den och säga, att man låter den vara, till dess att den dagen kommer, när det i denna kammare och i riksdagen och det parti, som herr Nilsson i Hörby tillhör, finns majoritet för att möjligen sätta högre köttullar? Då har ju riksdagen fullkomlig frihet att åsätta sådana. Därpå följer icke något annat än att i så fall man från finsk sida kan uppsäga traktaten efter en månad i stället för efter sex om man vill. Att man däremot skall låta bli att begagna en traktat, som man anser vara förmånlig, för en tid av kanske flera år, till dess att denna omsvängning i tänkesättet i den svenska riksdagen ägt rum, det förstår jag uppriktigt sagt icke, herr talman.

Herr Nylander: Herr talman! I anslutning till herr statsrådets anförande vill jag meddela, att jag har några siffror till hands över handelsutbytet med Finland icke blott för år 1926, vilka angåvos av herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet, utan även för år 1927 enligt finsk statistik. Det

visar sig då, att Finlands import från Sverige under år 1927 steg från 477.5 miljoner finska mark till 523.2 miljoner finska mark, under det att den finska exporten till Sverige nämnda år sjönk från 218.6 miljoner till 193.8 miljoner mark. Det framgår därunder, att handelsutbytet ytterligare utvecklats till svensk fördel, och det säger sig då självt, att förhandlingsläget från svensk sida blivit ännu ogynnsammare. Dessa siffror angiva också vilken betydelse den finska marknaden redan har för Sverige, men vi ha all anledning att tro, att om avtalet går igenom, vår export till Finland skall ytterligare ökas.

Nu anmärker man på att från svensk sida under förhandlingarna medgivits bindning av osttullen. Det kanske då icke kan skada att inför kammaren klargöra storleken av ostimporten från Finland. Jag vill därför meddela, att enligt statistiska uppgifter hade all från Finland importerad ost år 1925 ett värde av 309,492 kronor, vilken siffra år 1926 hade nedgått till 293,604 kronor. Om man jämför dessa siffror med dem, jag nyss angav, finner man, att värdet av den importerade osten är mycket ringa i förhållande till totalsiffrorna i övrigt.

Jag kan icke finna, att lantbruket har någon anledning att framställa klagomål över bindningen av osttullen, därför att läget i kammaren är ju, som redan herr Lindman har anfört, sådant, att några utsikter till en höjning knappast förefinnas. Hade det varit fråga om sänkning, hade ju frågan legat på ett annat sätt. Det har ju för övrigt ordnats så, att både lantbrukets och industriens tullförhållanden blivit föremål för utredning genom den kommitté, som i fjol tillkom på bondeförbundets initiativ. Jag är för min del av den övertygelsen, att där kommer nog både den ena och den andra tullfrågan att få vila rätt så länge. Även med hänsyn härtill tror jag därför, att vi utan någon risk kunna taga denna bindning av osttullen, då avtalet i övrigt erbjuder så klara och uppenbara fördelar för svenskt näringsliv.

Med det nu anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Då herr Lindman fann skäl att vid detta tillfälle apostrofera mig för det sätt, på vilket jag hade röstat. då det var fråga om köttullen, fann jag det något egendomligt, enär jag då tydligt förklarade, som jag tycker rätt ingående, varför jag vid det tillfället intog den ståndpunkten. Det berodde ju helt och hållet därpå, att vi så många gånger ha försökt att komma fram på den vägen med höjda tullar men alltid blivit avvisade över hela fältet. Vi hade då inom bondeförbundet försökt komma fram på den linjen, att man skulle få en samlad utredning till stånd för att ställa tullförhållandena beträffande jordbruket och industrien emot varandra. Jag tror, att den vägen kan vara lika bra som att oupphörligen få sina tullmotioner ihjälslagna. Minst lika bra bör den i varje fall vara, och det är ju icke alldeles uteslutet, att den icke kan komma att leda till något resultat.

Om man emellertid icke precis för ögonblicket tror, att det lönar sig att rösta för en tullförhöjning på kött, därför att en sådan ju skulle kunna hindra kommittén att arbeta fullt ostört och objektivt, så är därmed icke sagt, att man nödvändigtvis behöver taga en handelstraktat, där det uttryckligen sägs ifrån, att om köttullen höjes, skall den andra kontrahenten ha kortare uppsägningstid. Det är väl just att försvåra arbetet för den kommitté, som skall arbeta objektivt, om man på det sättet fattar ett beslut, innan den har hunnit komma till ett resultat. Jag vill för övrigt inlägga min bestämda gensaga emot att detta skulle bli en långsläpig kommitté, utan den skall arbeta raskt.

*Ang.
godkännande
av ett mellan
Sverige
och Finland
avslutat
handelsavtal.
(Forts.)*

*Ang.
godkännande
av ett mellan
Sverige
och Finland
avslutat
handelsavtal.
(Forts.)*

Just för att icke vidtaga några förändringar i tullsystemet utan bibehålla status quo tror jag verkligen, att man starkt kan reflektera på, huruvida det icke vore bättre att här avslå den föreslagna handelstraktaten. Det vore ju icke värre än då jag yrkade avslag på den tyska handelstraktaten. Den traktaten hade som denna sin spets riktad mot det svenska jordbruket, och jag kan icke erinra mig någon handelstraktat, som slutits den senare tiden, som icke varit beskaffad på det sättet. Då talar man varje gång om att den ena parten kan icke ensidigt få sina önsknningar igenom, men för oss jordbrukare bliva de flesta handelstraktater ensidiga. Jag kanske får undantaga traktaten med Turkiet, ty det landet ligger ju så långt borta och sänder oss ej vidare jordbruksprodukter, så att den traktaten icke kan inverka på oss jordbrukare. Jag tror därför, att ett yrkande om avslag på den föreliggande handelstraktaten gott låter försvara sig.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 15.

Föredrogos vart för sig:

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Turkiet avslutat handels- och sjöfartsavtal; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa, i vad angår vissa slag av mattor;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om årliga understöd åt vissa städerskor vid riksbankens huvudkontor;

nr 21, i anledning av väckt motion om pensionsförbättring för viss grupp av musikunderofficerare;

nr 22, i anledning av väckt motion om utsträckning av giltighetstiden för viss övergångsbestämmelse i reglementet för statens pensionsanstalt; och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsålder för brigadchefer; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion angående åstadkommande av en effektivare personalbokföring i riket.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkanden och utlåtanden hemställt.

§ 16.

*Om ändringar
i förordningen
angående
försäljning av
pilsnerdricka.* Slutligen företogs till avgörande bevillningsutskottets betänkande, nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 11 januari 1928 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 37, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid betänkandet fogat förslag till förordning om änd-

ring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försälj- *Om ändringar i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka.*

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

(Forts.)

inom första kammaren:

nr 238 av herr *Bärg m. fl.*; och

nr 241 av herrar *Magnuson* och *Berglund*; samt

inom andra kammaren:

nr 410 av herr *Röing*;

nr 412 av herr *Olsson* i Gävle *m. fl.*; och

nr 413 av herr *Månsson* i Erlandsro *m. fl.*

Herrar *Magnuson* och *Berglund* samt herr *Månsson* i Erlandsro *m. fl.* hade uti sina motioner yrkat, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Övriga motioner avsågo ändringar i det av Kungl. Maj:t framlagda författningsförslaget.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat oförändrad bifallas och med bifall till motionerna I: 238 och II: 412 samt med avslag å motionerna I: 241, II: 410 och 413 för sin del antaga det av Kungl. Maj:t framlagda författningsförslaget med viss av utskottet föreslagen ändring beträffande 27 § 5 mom.

Vid betänkandet voro fogade reservationer:

av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Boman*, *Bengtsson* i Kullen, *Nyländer*, *Wikström* och *Brännström*, vilka hemställt att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 241 och II: 413, avslå ej mindre Kungl. Maj:ts förevarande proposition än även motionerna I: 238, II: 412 och II: 410; samt

av herr *Björklund*.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Olsson** i Ramsta, som yttrade: Herr talman! I avseende å föredragningen av bevillningsutskottets betänkande nr 12 föreslås, att först må föredragas Kungl. Maj:ts i betänkandet avsedda författningsförslag samt därefter utskottets hemställan;

att författningsförslaget må föredragas paragrafvis med slutstadgande, ingress och rubrik sist.

samt att vid behandlingen av den del av ärendet, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta betänkandet i dess helhet.

Denna hemställan bifölls.

Det av Kungl. Maj:t framlagda författningsförslaget.

Efter föredragning av 6 § anförde:

Herr **Brännström**: Herr talman, mina damer och herrar! Jag skulle tro, att ni hålla mig räkning för om jag fattar mig synnerligen kort. Detta är ju en fråga, som varit före två gånger förut. Den debatterades mycket ingående bägge gångerna och den sista gången, den behandlades, förelåg den ungefär i samma skick som nu. Jag tillhörde då dem, som icke hade blivit övertygade om att detta vore vare sig en nyttig eller nödig lagstiftning, och

Om ändringar i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka. som då stodo som reservanter och yrkade avslag. Jag befinner mig i samma ställning nu. Något nytt har icke inträffat, som enligt mitt förmenande gör denna lagstiftning mera nödig eller nyttig nu.

(Forts.) Då jag går ut ifrån, att frågan är känd av kammaren — den har ju ansetts vara en av denna regerings största frågor till denna riksdag, så att jag antar, att kammaren läst och satt sig in i den — ber jag att med dessa få ord få yrka bifall till reservationen.

Herr **Olsson** i Gävle: Herr talman! Jag skall fortsätta att tillämpa samma goda princip som den föregående ärade talaren och inskränka mig till endast några få erinringar. Vi diskuterade ju denna sak så pass ingående i fjol, att knappast någon på ömse sidor kan tänkas komma att förändra sin uppfattning. Vi ha ju kommit dithän, att det i detta spörsmål råder ett ställningskrig, där vi icke övertyga varandra varken på det ena eller andra hållet.

Härtill kommer, att spörsmålet genom första kammarens beslut i dag på förmiddagen kommit i ett helt annat läge. Jag vill säga, att detta läge medför, att jag å utskottsmajoritetens vägnar kan förklara, att vi äro villiga att frånträda utskottets förslag och hemställa om ett biträdande av det beslut, som första kammaren i ärendet har fattat. Första kammaren har vidtagit den ändringen, att i 22 § åldern nedsatts från 18 till 16 år, således densamma som nu gäller. Vidare beträffande 27 § 5 mom., där utskottet biträtt en av herr Bårg i första kammaren och mig i denna kammare väckt motion, frånfalla vi detta förslag och hemställa om bifall till den formulering, som är upptagen i den kungl. propositionen.

Jag skall, herr talman, icke längre uppehålla tiden. Jag kommer att ställa dessa yrkanden, när vi komma till respektive paragrafer. Jag skulle bara vilja ställa den uppmaningen till dem av mina meningsfränder i denna kammare, som vid fjolårets riksdag visade sig utgöra en synnerligen avsevärd majoritet, att för att få ett resultat i denna fråga icke fortsätta striden längre utan sluta upp på denna linje och biträda första kammarens beslut och därmed åtminstone åstadkomma något resultat i denna så länge omdebatterade sak.

Herr **Bengtsson** i Kullen: Herr talman! Det är ju sant som förut här har framhållits, att det har redan förlidet år sagts så mycket i denna fråga, att man icke nu behöver tala så mycket därom. Enligt min mening står faktum kvar, att den föreliggande lagstiftningen är olämplig och att den icke på något vis är av behovet påkallad. Jag skall därför helt kort be att få yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservationen, men jag kan därvid icke underlåta att göra det uttalandet, att enligt min uppfattning är det en mycket konstig åsikt, den nu sittande regeringen har, när det gäller att taga ställning till vilka frågor, som äro av den största betydelsen för vårt land. Den nu föreliggande frågan kommer regeringen med år från år, trots att jag icke tror, att det är så många, som bett om den, men när det gäller en annan för vårt land så *ovanligt viktig fråga som kommunalskattefrågan*, då lägger regeringen armarna i kors. Då gör den ingenting ehuru vid sista riksdagen det från samtliga borgerliga partier uttalades den önskan, att vi vid denna riksdag skulle få tillfälle att pröva kommunalskattefrågan.

Herr **Månsson** i Erlandsro: Herr talman! Då frågan redan är avgjord i första kammaren, kan det ju icke, som redan sagts, vara mycket bevänt med att framhålla de skäl, som ha föranlett mig att motionera i frågan och yrka avslag på Kungl. Maj:ts proposition. Ingenting nytt har framkommit sedan

i fjol. Kungl. Maj:t har byggt sin proposition på samma grund som då, endast med den överarbetning, som företogs av bevillningsutskottet. Bevillningsutskottet har också byggt sitt utlåtande på samma grunder som föregående år. Kvar står emellertid, att de restriktioner, man genom denna lag vill åstadkomma, komma huvudsakligast att beröra landsbygden och icke så mycket städerna. Jag ber för min del att få protestera mot den orättvisa behandling, som åstadkommes därigenom, att man stiftar en lag, som icke berör städer och landsbygd på samma sätt.

Här har visserligen i år ur propositionen uteslutits den så mycket i fjol omdebatterade pilsnerombudsmannen, men vi ha fått se något annat skymta fram, pilsnerkonstaplar, om jag får kalla dem så. Jag syftar på nykterhetsnämndernas befogenhet att bland sina ledamöter utse dem, som med polismans befogenhet skola biträda vid övervakandet av förordningen. Denna sak kan lätt komma att betraktas såsom det rena spioneriet. Vi ha nyligen erfarit, hurusom spioneriverksamhet utövas på vissa håll vid sprituskänkningsaffärens, och jag tror, att vi ha nog av den saken.

Jag ber på grund av det anförda att få yrka bifall till reservationen och avslag på utskottets hemställan.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Det må kanske ursäktas en, som icke deltagit i behandlingen av detta ärende, om han begär ordet för att framställa en fråga. En av de sista talarna sade, att intet nytt har framkommit, sedan frågan behandlades i fjol. Jag undrar i alla fall, om det är så alldeles riktigt. I förordningens § 9 mom. 3 står något, som jag tycker är nytt. Det heter där på följande sätt:

»Den, som är berättigad att till avhämtning försälja pilsnerdricka, må vid försändning till kund av matportion på rekvisition försända till densamma hörande pilsnerdricka; dock må vid sådan försändning pilsnerdricka avlämnas endast inomhus.»

Är det icke ganska nytt, herr talman, att förutsätta, att de, som sälja från ett bryggeri eller ha ett nederlag eller vad det heter — jag är icke så hemma i termerna — skola nu börja med matservering. Om en person är ute och arbetar exempelvis i skogen och icke vill gå hem, därför att det kanske är så vackert väder så att han har det bättre där, då skulle riksdagen godhetsfullt gå med på att om han skriver en rekvisition, skulle han få medsänt en flaska pilsner samtidigt med maten. Är icke detta i alla fall bra nog löjligt, i synnerhet som man tillfogar, att pilsnerflaskan endast får avlämnas inomhus? Det blir, såvitt jag förstår, omöjligt för var och en, som nu innehar en matservering uppe i de trakter, som jag känner till, att kunna tillgodose dem, som vant sig vid och må bra av och verkligen icke taga mer än en enda flaska öl till maten. Det blir omöjligt numera, ty då jag slår upp sidan 9 i den kungliga propositionen, står där, att sådan rätt numera endast skall tillkomma parti-handlare.

Jag skulle vilja ha en upplysning om hur det verkligen förhåller sig med denna sak, icke för att jag tror, att icke den saken kommer att ordna sig ändå, men jag misstänker starkt, att det är många, som ha samma uppfattning som jag, att det är galenskap att stifta lagar, som äro sådana, att de icke kunna följas i praktiken. Lagen är skriven så, att det åtminstone i denna punkt blir ytterst svårt att kunna följa den. Och vad mera är, den kommer, som det här är insnört, att skapa en gudom av denna fattiga klass II. Folk kommer att tro, att det är något att ha. De komma att bliva intresserade för den i mycket större utsträckning, därför att den blir så svår att få.

Som frågan nu ligger, och till dess att jag kan få svar på hur det förhåller sig med detta, ber jag att få instämma i reservanternas yrkande.

*Om ändringar
i förordningen
angående
försäljning av
pilsnerdricka.*
(Forts.)

Om ändringar
i förordningen
angående
försäljning av
pilsnerdricka.

(Forts.)

Herr Carlsson i Stockholm: Herr talman! När riksdagen på sin tid införde restriktionslagstiftning såväl i fråga om denna hantering som i fråga om den övriga rusdryckshanteringen, trodde man ju, att man skulle bliva besparad dessa upprepade debatter i riksdagen år efter år. Det har såväl i den kungl. propositionen som i utskottsförslaget framkommit åtskilligt, som icke har så värst mycket att göra med nykterheten i och för sig utan fastmera med de extrema nykterhetspolitiska linjer, som avse att irritera laglydigt och lojalt folk. Det har som nämnts, talats rätt så mycket om dessa detaljer, framför allt i medkammaren, och jag vill icke nu upptaga någon längre debatt därom. Jag må emellertid, herr talman, vad först beträffar kvitteringsförfarandet säga, att när man förklarar, att detta icke kommer att bliva till hinder för en lojal försäljning eller ett lojalt köpande, det dock icke kan förnekas, att detta förfarande kommer att vålla besvär och trakasserier för den lojala handeln, och dessa besvär vållas icke allenast landsbygdens befolkning, utan även befolkningen i förstäderna, köpingarna och andra dylika samhällen komma i samma predikament som landsbygdens befolkning. Om det funnits talande skäl för förslaget, om den utredning, som låg till grund för förra årets proposition, utvisat, att det verkligen varit stora vådor, som detta pilsnerdricka medfört, då hade saken legat annorlunda till. Men den förra året åberopade utredningen har ju icke kunnat påvisa detta, och sedan dess ha, herr talman, ingen vidare utredning verkställts, utan man har endast hänvisat till bevillningsutskottets förslag i fjol liksom till den regeringsproposition, som då förelåg. Detta om kvitteringsförfarandet.

Nu har här framkommit ett yrkande i fråga om åldersgränsen, som ju icke skulle medföra någon ändring av bestämmelserna i nu gällande författning. Förslaget om åldersgränsens höjande från 16 till 18 år har man frångått, och det är förnuftigt. Jag ber emellertid få säga herr Olsson i Gävle, att jag tror, att man inte strikt kan hålla på 16-årsgränsen heller, utan den kommer nog att överträdas. Man tycker då, att det är egendomligt, att i övrigt kloka och förståndiga män i bevillningsutskottet kunnat vara med på förslaget att höja gränsen till 18 år. Nu har man emellertid tagit tillbaka detta förslag, och då finns ingen anledning att vidare sysselsätta sig därmed.

Vad sedan § 27 beträffar, så har man i fråga om den lämnat utskottets ståndpunkt och fallit tillbaka på Kungl. Maj:ts förslag såsom en uppmjukning av bestämmelserna. I alla fall tror jag för min del icke, att det finnes skäl, som tala för att lämna kontrollstyrelsen den utvidgade befogenhet, som detta förslag skulle medföra. Jag har, herr talman, den bestämda övertygelsen, att gällande författningar på detta område lämna myndigheterna tillräckligt stöd för beivrandet av missförhållandena och för ordningens upprätthållande. Det är, såvitt jag kan förstå, icke nödvändigt att ytterligare lagstifta här, ty det vore att lagstifta i oträngt mål. Vi ha inte behov av några abderitiska bestämmelser, omöjliga att upprätthålla, utan här gäller det att med sunt förnuft tillämpa de bestämmelser, som vi redan ha. Vi få komma ihåg, att vi icke skola pressa restriktionsbestämmelserna för hårt. Vårt folk har dock funnit, att det bör vara en gräns härvidlag, och det är ur ren nykterhetssynpunkt icke klokt att driva restriktionerna för långt.

Herr talman, jag ansluter mig till reservanternas yrkande.

Häruti instämde herrar *Hagman* och *Holmström* i Stockholm.

Herr Engberg: Herr talman! Det är visserligen sant, att frågan redan avgjorts i första kammaren samt att den kommer att avgöras på samma sätt här med övervägande majoritet. Jag skall emellertid be att få säga ett par korta ord i anledning av det i första kammaren fattade beslutet.

Utskottsförslaget är uppbyggt på tre hörnpelare, för det första *kvittenssystemet*, för det andra *åldersgränsen* och för det tredje den ändringen av 27 §, som skulle *giva kontrollstyrelsen möjlighet att påkalla ingripande av vederbörlig myndighet*. Genom första kammarens beslut har man gått tillbaka till Kungl. Maj:ts förslag beträffande 27 §. Beträffande åldersgränsen har man vidtagit den förnuftiga åtgärden att bestämma densamma till 16 år i stället för till 18 år. Då står frågan för mig så här: var ligger den nykterhetseffekt, man med lagens tillskapande avsett? Ty det skulle ju vara avsikten, att den skulle få en nykterhetseffekt. Ja, om jag också tar förstöringsglaset i hand, kan jag *icke* upptäcka, vari denna skulle bestå. Den skulle då legat i 27 §, sådan *utskottet* formulerat den. Ty sanningen är ju den, om vi icke skola leka kurragömma med uttrycken, att man misstrott länsstyrelsernas goda vilja att gripa in och det är därför, som man velat ordentligt föra in kontrollstyrelsen på nya jakt- och betesmarker. Det var avsikten med utskottets omformulering av 27 §, och därigenom hade möjligen nåtts ökad nykterhetseffekt i så måtto, att det kanske kunnat sättas mera fart i vederbörande länsstyrelse, när det för den gällt att göra sin plikt. Med första kammarens beslut är emellertid denna lilla nykterhetseffekt bortfallen.

Vad åldersgränsen beträffar, skulle det möjligen kunna sägas även där, sådan utskottet föreslog den, vara en smula nykterhetseffekt, ehuru mikroskopisk. Även den är bortfallen efter första kammarens beslut. Av de tre hörnpelarna återstå alltså kvittenssystemet, som *icke* kan hava någon nykterhetseffekt, utan, såvitt jag kan förstå, endast innebära ett krångelsystem utan praktisk verkan för nykterhetstillståndet.

Vi befinna oss alltså enligt min uppfattning i det läget, att vi ta en lag, som genom den ändring, som nu vidtagits i första kammaren, *icke* har någon nykterhetseffekt utan rätt och slätt bringar ett kvitteringsförfarande, som bara tilltrasslar saken för allmänheten. Vad nykterhetseffekten beträffar, befinner sig frågan i precis samma läge som förut. Missbruket av pilsnerdricka torde vara obestriddigt i vissa delar av landet. Missbruket är knutet till vissa ölkaféer i vad gäller städerna och i vad gäller landsbygden knutet till s. k. nykterhetskaféer, där det under en falsk skylt bedrives en olovlig försäljning. Med det beslut, som första kammaren fattat, har man avhänt sig de möjligheter beträffande 27 §, som jag nämnde, och man har kvar kvitteringssystemet, som *icke* berör förhållandet mellan försäljningsställena och kundkretsen utan endast inför ett trakasseringsmoment för de s. k. familjerekvirenterna. Då jag för min del anser, att en lagstiftning på detta område skall vara ändamålsenlig och förnuftig, om den skall tillgripas, och då jag anser, att hela förslaget från början, även med den formulering, som utskottet velat giva detsamma, endast inneburit, att man i ena vågskålen lagt ett större trakasserimoment än det nykterhetsmoment, som lagts i den andra, så ansluter jag mig till avslagsyrkandet.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Lyberg**: Herr talman! Jag skall icke trötta kammaren med en längre utläggning av skälen för det framlagda lagstiftningsförslaget, men jag kan icke underlåta påpeka det förhållandet, att under det att de två första talare, som jag åhörde, talat om de fruktansvärda ingripanden, som det här vore fråga om, så kommer sedermera herr Engberg, som dock står på samma sida som dessa, d. v. s. yrka avslag, och säger, att här vore det strängt taget fråga om någonting mycket magert.

Herr Engberg behagade påstå, att vad som föreslås vilar på tre hörnpelare, och att en av dem skulle vara åldersgränsen 18 i stället för 16 år. Nej, herr Engberg, så är det icke, ty enligt min mening har herr Engberg i så måtto rätt, att om gränsen sättes till 16 eller 18 år, så har detta ingen större betydelse, vilket jag haft tillfälle säga tidigare. Förra året ifrågasatte jag att bibehålla

Om ändringar
i förordningen
angående
försäljning av
pilsnerdricka.
(Forts.)

Om ändringar i förordningen angående försäljning av pilenerdricka. gränsen vid 16 år, men å andra sidan har jag tyckt, att man mycket väl i det fall, som avses, skulle kunna gå in för att åldersgränsen sattes till 18 år.

Vad sedan den andra s. k. hörnpelaren beträffar, så kan ingen, som verkligen en smula sökt sätta sig in i frågan — icke med förutfattad mening utan för att verkligen söka bilda sig en mening, såsom jag måst göra — komma ifrån, att kvitteringsförfarandet icke är någon ny restriktion men innebär en verkligt effektiv kontrollföreskrift, varigenom man kan se till, att en sedan länge förefintlig restriktionsbestämmelse iakttages samt icke överträdes utan att det föreligger möjligheter att beivra överträdelserna.

Vad sedan den tredje frågan angår, som rör den befogenhet, som kontrollstyrelsen skulle få enligt lagen, så vill jag framhålla, att det betyder icke så mycket, om därvid ordnas på det ena eller andra sättet, om denna befogenhet inryckes i instruktionen för kontrollstyrelsen såsom ursprungligen var tänkt, om det göres ett mera allmänt uttalande i enlighet med det kungl. förslaget eller om man ger den ifrågavarande paragrafen den formulering, som bevillningsutskottet föreslagit och som i sak icke så mycket skiljer sig från vad Kungl. Maj:t föreslagit men som från vissa synpunkter är olämplig. Om man ger paragrafen den formulering, som Kungl. Maj:t föreslagit, så åstadkommes i varje fall något väsentligt med hänsyn till möjligheten att övervaka, att gällande restriktionsbestämmelser iakttagas. Därigenom och med kvitteringsförfarandet vinnes i själva verket i huvudsak, vad med detta förslag avsetts, d. v. s. icke att åstadkomma nya restriktioner utan att åstadkomma kontrollföreskrifter, som giva större möjligheter att förekomma och beivra överträdelser av nu gällande restriktioner.

Vilja herrarna sedan göra anmärkningar mot dessa, såsom exempelvis herr Anderson i Råstock gjorde, så få herrarna väl motionera om att dessa bestämmelser ändras, varom emellertid nu icke varit fråga.

Herr Lindman: Herr talman! Man kan icke gärna, när det nu utspunnit sig en debatt om denna proposition, underlåta att säga ett ord om det olämpliga i den, då man har den uppfattningen, att det är så. Jag har, herr talman, en mycket stark känsla av att, när vi lagstifta i riksdagen, så skall det vara grundade skäl för att lagstifta, och att vi skola försöka att undvika att framföra en lagstiftning i onödan. Jag kan icke frigöra mig från, att här är fråga om en sådan lagstiftning, som verkligen icke är av behovet påkallad. Att det förekommer missförhållanden, hava vi visserligen fått veta genom den utredning, som förefanns i den kungl. propositionen i fjol. Men frågan är: i vilken omfattning?

Jag erinrar mig ett yttrande av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i debatten i fjol, däri han sade, att missförhållandena vore relativt sällsynta, även om man måste säga, att när de förekommit, hade de varit nog så allvarliga. Med ett ord: de hava likväl varit sällsynta. Då frågar jag: varför har man icke sökt, efter det frågan behandlades i riksdagen i fjol, att med nu gällande lagstiftning undanröja dessa missförhållanden, där de uppträda och kunna vara av allvarlig beskaffenhet?

Jag tog mig i går före att läsa igenom den nu gällande lagstiftningen på detta område. Jag fann därav, att det finnes många och mycket stora möjligheter att beivra missförhållandena. Konungens befallningshavande har en mycket stor befogenhet i det avseendet, och kommunalnämnderna hava rätt att, när det inträffar oordningar i detaljhandeln, förbjuda sådan handel. Och om det uppkommer oordningar på grund av försäljningen från tillverkare, kan Konungens befallningshavande stadga inskränkningar eller förbjuda försäljningens fortsättande.

Hava nu sådana oordningar förekommit, vill det förefalla mig, att med den

makt och myndighet, som Kungl. Maj:t har, skulle Kungl. Maj:t kunna hava möjligheter att åstadkomma ett beivrande av dessa oordningar. Ty det finns väl någon anledning, något rot, något upphov till det onda, såsom att en försäljare icke sköter sig ordentligt eller att en tillverkare icke gör vad han skall göra. Detta kan man ingripa mot. Så mycket större skäl finns det, att man sökte åstadkomma något på sådana platser, där oordningar förekomma, genom att tillämpa den tanke, som finnes uttalad i propositionen och av kontrollstyrelsen, nämligen att man skall förtroendefullt samverka med tillverkarna. Det är min bestämda uppfattning, att dessa tillverkare icke vilja vara med om att befrämja några oordningar utan att det ligger i deras intresse att undvika sådana. Varför har man icke sökt att på den vägen åstadkomma någon förbättring, d. v. s. med hjälp av den nu gällande lagstiftningen, som dock ger ett starkt vapen i hand på vederbörande myndigheter att göra något.

*(Om ändringar
i förordningen
angående
försäljning av
pilsnerdricka.
(Forts.)*

För övrigt, menar verkligen herr statsrådet och de, som dela hans uppfattning, att dessa olägenheter, dessa oordningar tagit en sådan allmän omfattning och äro av en sådan betydelse, att ett ingripande genom strängare lagbestämmelser kan vara befogat trots de olägenheter, som å andra sidan genom en sådan strängare lagstiftning vållas för alla lojala brukare av denna måltidsdryck, ty något annat få vi väl icke anse den vara. Skall hela den stora lojala allmänheten underkastas dessa olägenheter, därför att på ett eller annat håll förekommit sådana oordningar?

Herr talman! Pilsnerdrickat är ju icke en rusdryck, och det skulle ju vara fritt från restriktioner. Nu säger statsrådet, att detta är icke några restriktioner. Men allt detta verkar väl dock i alla fall som restriktioner. Både kvittensboken och mottagningsbeviset lägga stora svårigheter i vägen, likaså tillsättandet av nykterhetsombudet med polismans befogenhet i kommunerna, detta ombud, som, därom är jag övertygad, kommer att bliva en mycket obehaglig stötsten för lojala medborgare, som få befogenhet att gå ut och kontrollera den, som kör ut med pilsnerdrickat och genomgå kvittensböckerna, och som slutligen får upplagd för sig hela befolkningen i den trakt, där han bor, och får reda på vad den ena och den andre rekvirerar. Detta för att icke tala om bestämmelsen i 22 §, att pilsnerdricka icke får utlämnas, om det är uppenbart, att varan helt eller delvis är avsedd att användas i berusningssyfte eller till olovlig försäljning. Jag frågar: vem skall avgöra detta? Kommer icke det att föranleda trakasserier och besvärigheter för lojala människor många gånger? Jag menar, att så blir fallet.

För att återkomma till nykterhetsombudet vill jag säga, att vi tycka icke om i vårt land, vårt folk tycker säkerligen icke om ett sådant spioneri, som kommer att följa av detta.

Jag förstår för övrigt icke, herr talman, varför landsbygden skall hedras med en sådan lagstiftning som denna. Har landsbygden verkligen gjort sig förtjänt av detta? I städerna äro möjligheterna att erhålla denna dryck mycket mera vidsträckt. Den är där mera lättillgänglig. Städernas befolkning har i det fallet en stor fördel framför landsbygdens. Då skall man till på köpet komma och lägga dessa ytterligare restriktioner och svårigheter i vägen för landsbygdens folk. Jag får verkligen säga, att vill man ställa sig på landsbygdsbefolkningens sida, borde man vara med om att rösta mot denna lagstiftning.

Med herr Lindman förenade sig herrar *Forssell* och *Nylander*.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Lyberg**: Herr talman! Jag anser det vara angeläget, att jag här uttryckligen säger ifrån, att en av förut-sättningarna för den ifrågasatta lagstiftningen är just vad herr Lindman talar

Om ändringar i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka.
(Forts.)

om, nämligen ett förtroendefullt samarbete mellan bryggeriidkarnas målsmän och kontrollstyrelsen. Jag är också övertygad, att herr Lindman har rätt, då han säger, att på den vägen kan man åstadkomma det mesta. Och det är just för att skapa förutsättningar för en sådan förtroendefull samverkan, som man en smula kopplat in kontrollstyrelsen på detta område. Nu är det emellertid så — det kan icke hjälpas — att det finnes en och annan bryggeriidkare, som icke tilltalas av att underkasta sig ett sådant förtroendefullt samarbete. Jag vill icke trötta kammaren med att upprepa vad jag tidigare sagt om förekomsten här och var inom landet av bryggeriidkare, som låta sina utkörare fara omkring på landsvägarna med sina ölvagnar eller ölbilar och låta dem fungera på ett olagligt sätt som ölkaféer. Det är ingenting annat som med kvittensförfarandet är avsett, än att man i sådana fall skall hava bevisningsmöjligheter, vilket för närvarande är ytterligt svårt.

Herr Lindman undrar, om verkligen pilsnerdrickat är en sådan rusdryck, att det finnes anledning att ingripa. Icke heller i det hänseendet skall jag trötta med att uppläsa en del uttalanden, som kommit från icke-absolutister och från en sammanslutning med synnerligen framstående män i spetsen, och som jag föredragit i första kammaren. Men då han vill göra gällande, att de olägenheter, som i det hänseendet nu förekomma, icke kunna jämföras med de olägenheter, som skulle drabba den lojale konsumenten särskilt genom kvittensförfarandet, så måste jag bestämt bestrida, att den uppfattningen är riktig. Detta kvittensförfarande blir lika litet besvärande för den lojale konsumenten av pilsnerdricka som det kvitto, som en lojal — eller vilken annan som helst — köpare av en vara lämnar exempelvis till Nordiska kompaniet. Jag förmodar, att dessa uttalanden om trakasserier och besvärligheter i många fall bero på, att man i realiteten icke vet vad här föreslås. Jag ber om ursäkt, men jag har konstaterat, att så varit förhållandet beträffande många av dem, som jag talat med under de sista dagarna.

Sålunda, några olägenheter för den lojale konsumenten skola herrarna icke tala om, åtminstone icke olägenheter av annan beskaffenhet än dem, som en lojal medborgare i allmänhet måste underkasta sig med hänsyn till, att det kan finnas missförhållanden i världen, vilka man måste söka avvärja.

Vad förhållandet mellan land och stad beträffar, är det visserligen sant, att kvittensförfarandet skulle beröra bara landsbygden. Men vad beror det på? Jo, på det förhållandet, som herr Lindman talade om, att vi hava helt andra bestämmelser för försäljning av pilsnerdricka i städerna. Även i stad förekomma missbruk, men icke överträdelser av de bestämmelser, som nu finnas, angående bryggeriidkares rätt att efter rekvisition till köpare försända pilsnerdricka, att avlämnas inomhus till därstädes boende. Denna rättighet har nämligen ingen betydelse för städerna, därför att där finnes rättighet att kringföra pilsnerdricka till försäljning utan föregående rekvisition.

Jag undrar, om verkligen de delar av landsbygden, som haft kännning av olägenheterna utav öltrafiken, icke i stället skola anse, att vad nu föreslås — om man verkligen därmed kan förebygga en del av dessa olägenheter — innebär en fördel i stället för, såsom påståtts, en orättvisa mot denna del av landet.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf, dels ock på bifall till den av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. avgivna, vid betänkandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förre propositionen. Votering begärdes likväl av herr Thore, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren godkänner 6 § i Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juni 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka, röstar

Ja;

Om ändringar i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. avgivna, vid betänkandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Rösträkning begärdes emellertid av herr Thore, vadan namnupp-rop verkställdes. Därvid avgåvos 108 ja och 67 nej, varjämte 13 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt paragrafen.

9, 15—19 §§.

Godkändes.

Härpå föredrogs 22 §; och begärdes ordet därvid av

Herr **Olsson** i Gävle, som yttrade: Herr talman! Jag skall be att vid denna paragraf få yrka, att i första stycket orden »18 år» utbytas mot »16 år».

Vidare anfördes ej. Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf enligt Kungl. Maj:ts förslag, dels ock på godkännande av paragrafen med den ändring, som under överläggningen föreslagits av herr Olsson i Gävle; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Vid nu skedd föredragning av 27 § anförde

Herr **Olsson** i Gävle: Herr talman! Jag skall be att få yrka, att kammaren i fråga om 27 § bifaller Kungl. Maj:ts förslag.

Vidare yttrades ej. Paragrafen godkändes.

Övriga delar av författningsförslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställan, som slutligen föredrogs, förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om författningsförslaget.

§ 17.

Herr statsrådet *Rosén* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 164, angående pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer m. fl.

Denna proposition bordlades.

Andra kammarens protokoll 1928. Nr 17.

§ 18.

Avgåvos följande motioner nämligen av:

herr *Sköld m. fl.* nr 447, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 97, angående den statsunderstödda egnahemsverksamheten;

herr *Brännberg m. fl.*, nr 448, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 101, med förslag till lag om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus; och

herr *Hage*, nr 449, i anledning av samma proposition.

Förstnämnda motion bordlades.

De båda återstående motionerna blevo på begäran omedelbart hänvisade till behandling av lagutskott.

§ 19.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för sergeanten vid intendenturkåren C. A. Svedberg från viss ersättningsskyldighet;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Karlskrona stad för övertagande av viss gatubelysning i Karlskrona m. m.;

nr 38, i anledning av väckt motion angående beredande åt två kaptener å övergångsstat av vissa förmåner i löne- och pensionshänseende;

nr 39, i anledning av väckt motion om åtgärder för en planmässig och allmän elektrifiering inom Norrbotten m. m.;

nr 40, i anledning av väckt motion angående elektrifiering av statsbanelinjen Hagalund—Väsby, eventuellt Hagalund—Uppsala;

nr 41, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande omfattningen av riksdagens revisorers granskningsrätt; och

nr 42, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående anslaget till tullverket;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av § 8 mom. 3 i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor ävensom en i samma ämne väckt motion; och

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande vägsyn;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garanti för lån, avsedda att upptagas av vissa flottningsföreningar;

nr 12, i anledning av väckt motion angående införande av jaktvårdsavgifter; och

nr 13, i anledning av väckt motion om humanitär hänsyn jämväl vid slakten av vilda djur eller den s. k. jakten; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion, II: 80, angående ändring i gällande föreskrift om grunderna för pålysning av husförhör eller för-skrivning.

§ 20.

Justerades protokollsutdrag.

§ 21.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Björklund</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 15 mars,
› <i>Lovén</i>	› 3 › › › 15 ›
› <i>Borg</i>	› 4 › › › 17 ›
› <i>Olsson i Hov</i>	› 6 › › › 15 › och
› <i>Carlsson-Frosterud</i>	› 5 › › › 15 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5.9 e. m.

In fidem
Per Cronvall

Fredagen den 16 mars.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 9 och den 10 innevarande mars.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Thyrén* propositionen, nr 174, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst; samt

av herr statsrådet *Rosén* propositionerna:

nr 169, angående inköp av mark till broslagningsplats för Bodens ingenjörkår;

nr 175, angående 1. och 2. flygkårens förläggning;

nr 176, angående försäljning av viss del av Västgöta och Skaraborgs regementens förutvarande mötesplats Axvalls hed; och

nr 177, angående försäljning av vissa delar av Vännäs lägerplats.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts på kammarens bord liggande propositioner; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 162, angående förlängd giltighetstid för avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket;

nr 163, angående utbyte av mark mellan kronan och staden Eslöv;

nr 166, angående nedskrivning av vissa från lånefonden för mindre linberedningsanstalter beviljade lån m. m.;

nr 167, angående understöd i anledning av skador till följd av Vänerns översvämning; och

nr 168, angående ytterligare statsgaranti för centralkassornas för jordbrukskredit förbindelser; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 164, angående pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer m. fl.

§ 4.

Herr *Skölds m. fl.* på kammarens bord liggande motion, nr 447, som nu föredrogos, hänvisades till jordbruksutskottet.

§ 5.

Härefter föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 36—41.

§ 6.

Vid härefter skedd föredragning av statsutskottets memorial, nr 42, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående anslaget till tullverket blev den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen godkänd.

§ 7.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda bevillningsutskottets betänkan- den nr 18 och 19, jordbruksutskottets utlåtanden nr 10—13 samt andra kam- marens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.

§ 8.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Spångberg m. fl.*, nr 450, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition. nr 39, med förslag till lag om kollektivavtal och till lag om arbetsdomstol;

herr *Johanson* i Stockholm *m. fl.*:

nr 451, likaledes om avslag å propositionen nr 39;

nr 452, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 40, med förslag till lag om ändrad lydelse av 46 § utsökningslagen m. m.; och

nr 453, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 41, angående anslag till centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister m. m.;

herrar *Lillicreutz* och *Hedlund* i Häste, nr 454, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 97, angående den statsunderstödda egnahemsverksam- heten;

herr *Månsson* i Erlandsro, nr 455, i anledning av sistnämnda proposition;

herr *Magnusson* i Tumhult, *m. fl.*, nr 456, i anledning av samma proposition;

herr *Grapenson*, nr 457, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 43, med förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige m. m.; samt

herr *Hedvall*, nr 458, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 101, med förslag till lag om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Dessa motioner bordlades.

§ 9.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Ko- nungen, nämligen:

från jordbruksutskottet:

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående för- säljning av visst område av Visborgs kungsladugård;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller ser- vitutsrätt till sådan mark;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående upp- låtelse av rätt till icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av kro- nan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

nr 59, i anledning av väckt motion angående ändring i lagen om bredden å hjulringar å arbetsåtkdon på landet; och

nr 60, i anledning av väckta motioner om viss ändring i kungörelsen den augusti 1907 angående ändrade bestämmelser rörande fonden för fiskerinärningens befrämjande;

från bankoutskottet:

nr 67, i anledning av väckt motion om utsträckning av giltighetstiden för viss övergångsbestämmelse i reglementet för statens pensionsanstalt; och

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsålder för brigadchefer;

från första lagutskottet:

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 § lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om meddelande av rättegångsfullmakt genom telegram;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 27 kap. 5—7 och 13 §§ rättegångsbalken m. m.; och

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar; samt

från konstitutionsutskottet, nr 73, i anledning av väckt motion om viss utsträckning av den proportionella valmetoden vid val inom landsting samt stats- och kommunalfullmäktige m. m.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 10, i anledning av väckt motion angående kyrkomötets lagstiftningsrätt m. m.; och

andra lagutskottets utlåtande, nr 22, i anledning av väckt motion angående utredning och förslag i fråga om stadgande, att landstingsområde skall vara fattigvårdsområde.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Lundquist* i Baggarbo under 2 dagar från och med den 19 innevarande mars.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.46 e. m.

In fidem
Per Cronvall